

...The objectives of the International East Carpathians Biosphere Reserve are being implemented, but it is not the Reserve that implements projects in its area – the parks that form the Reserve perform statutory tasks resulting from national regulations and not specified as tasks of the biosphere reserve.

Supreme audit institutions of Slovakia, Ukraine and Poland, on the basis of the results of parallel audits, state that for proper determination – and effective implementation – of the common strategy of the Reserve, common priorities and objectives, it is necessary to take action by the competent authorities of the three countries to conclude an intergovernmental agreement in on the functioning of the Reserve...

...Завдання, що стоять перед Міжнародним біосферним заповідником „Східні Карпати“, виконуються, проте вони реалізуються не біосферним заповідником, як здійснення проектів на його території, а парками, які входять до його складу, що функціонують відповідно до положень та національного законодавства трьох країн і не визначені як завдання біосферного заповідника.

Вищі органи фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України на підставі результатів проведеного координованого аудиту стверджують, що для належного визначення та ефективної реалізації спільної стратегії діяльності Міжнародного біосферного заповідника „Східні Карпати“, його спільних пріоритетів і цілей, компетентними органами трьох країн необхідно вжити заходів для укладення міжурядової угоди про його функціонування...

... Ciele Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“ sú realizované, no jednotlivé zámery na svojom území neuskutočňuje samotná rezervácia, ale parky, ktoré ju tvoria, plniac tak štatutárne úlohy vyplývajúce z vnútroštátnych predpisov, no nedefinované ako úlohy biosférickej rezervácie.

Najvyššie kontrolné orgány Slovenska, Ukrajiny a Poľska na základe výsledkov paralelných kontrol konštatujú, že pre vhodnú definíciu a účinnú realizáciu spoločnej stratégie fungovania rezervácie, spoločných priorít a cieľov je nevyhnutné, aby príslušné orgány troch štátov uzatvorili medzinárodnú dohodu o fungovaní rezervácie...

... Cele Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie“ są realizowane, jednak to nie Rezerwat realizuje przedsięwzięcia na swoim obszarze – czynią to parki, które go tworzą, wykonując statutowe zadania, wynikające z przepisów krajowych i nieokreślone jako zadania rezerwatu biosfery.

Najwyższe organy kontroli Słowacji, Ukrainy i Polski, na podstawie wyników kontroli równoległych stwierdzają, że dla właściwego określenia – i skutecznej realizacji – wspólnej strategii działania Rezerwatu, wspólnych priorytetów i celów, niezbędnym jest podjęcie działań przez właściwe organy trzech krajów w celu zawarcia międzyrządowego porozumienia w sprawie funkcjonowania Rezerwatu....

Олександр Яременко

Від Рахункової палати України

Karol Mitrík

Predseda Najvyššieho kontrolného úradu Úctovnej komory Slovenskej republiky

Krzysztof Kwiatkowski

Prezes Najwyższej Izby Kontroli Rzeczypospolitej Polskiej

EXPLANATION OF THE USED ABBREVIATIONS, ACRONYMS AND TERMS.....	4
1. INTRODUCTION	10
2. SUMMARY OF INSPECTION RESULTS	16
3. MAIN INSPECTION RESULTS.....	24
3.1. IMPLEMENTATION OF THE THREE BASIC FUNCTIONS OF A BIOSPHERE RESERVE.....	24
3.2. JOINT COORDINATING STRUCTURE OF THE INTERNATIONAL EAST CARPATHIANS BIOSPHERE RESERVE – COOPERATION BETWEEN PARKS, INCL. INTERNATIONAL COOPERATION IN THE FIELD OF RESERVE MANAGEMENT	32
3.3. IMPLEMENTATION OF THE FRAMEWORK PLAN OF THE INTERNATIONAL EAST CARPATHIANS BIOSPHERE RESERVE	44
3.4. PLACE OF A “BIOSPHERE RESERVE” IN NATIONAL LEGISLATION	48
4. ORGANISATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF THE FUNCTIONING OF THE INTERNATIONAL EAST CARPATHIANS BIOSPHERE RESERVE.....	52

ПОЯСНЕННЯ ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ, АБРЕВІАТУР І ПОНЯТЬ	5
1. ВСТУП	10
2. ПІДСУМКИ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ	16
3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ	24
3.1. ВИКОНАННЯ ТРЬОХ ОСНОВНИХ ФУНКЦІЙ БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА	24
3.2. СПІЛЬНА КООРДИНАЦІЙНА СТРУКТУРА МІЖНАРОДНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА „СХІДНІ КАРПАТИ” – СПІВПРАЦЯ ПАРКІВ, У ТОМУ ЧИСЛІ МІЖНАРОДНА, У СФЕРІ УПРАВЛІННЯ ЗАПОВІДНИКОМ.....	32
3.3. РЕАЛІЗАЦІЯ РАМКОВОГО РОБОЧОГО ПЛАНУ МІЖНАРОДНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА „СХІДНІ КАРПАТИ”	44
3.4. МІСЦЕ „БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА” В НАЦІОНАЛЬНОМУ ЗАКОНОДАВСТВІ.....	48
4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА „СХІДНІ КАРПАТИ”	52

VYSVETLENIE POUŽITÝCH SKRATIEK, ABREVIATÚR A POJMOV 6

1. ÚVOD..... 11

2. ZHRNUTIE VÝSLEDKOV KONTROLY 17

3. HLAVNÉ VÝSLEDKY KONTROLY..... 25

3.1. REALIZÁCIA TROCH ZÁKLADNÝCH FUNKCIÍ BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE..... 25

3.2. SPOLOČNÁ ŠTRUKTÚRA KOORDINUJÚCA MEDZINÁRODNÚ BIOSFÉRICKÚ REZERVÁCIU „VÝCHODNÉ KARPATY“
– SPOLUPRÁCA PARKOV V OBLASTI RIADENIA REZERVÁCIE, VRÁTANE MEDZINÁRODNEJ SPOLUPRÁCE 33

3.3. REALIZÁCIA RÁMCOVÉHO PLÁNU AKTIVÍT MEDZINÁRODNEJ BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE „VÝCHODNÉ KARPATY“ 45

3.4. MIESTO „BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE“ VO VNÚTROŠTÁTNEJ LEGISLATÍVE 49

4. ORGANIZAČNÉ A PRÁVNE ZÁSADY FUNGOVANIA MEDZINÁRODNEJ BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE „VÝCHODNÉ KARPATY“ 53

WYJAŚNIENIE UŻYTYCH SKRÓTÓW, ABREWIATUR I POJĘĆ 7

1. WSTĘP 11

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI 17

3. GŁÓWNE WYNIKI KONTROLI 25

3.1. REALIZACJA TRZECH PODSTAWOWYCH FUNKCJI REZERWATU BIOSFERY 25

3.2. WSPÓLNA STRUKTURA KOORDYNACYJNA MIĘDZYNARODOWEGO REZERWATU BIOSFERY „KARPATY WSCHODNIE“
– WSPÓŁPRACA PARKÓW, W TYM MIĘDZYNARODOWA, W SFERZE ZARZĄDZANIA REZERWATEM.....33

3.3. REALIZACJA RAMOWEGO PLANU PRACY MIĘDZYNARODOWEGO REZERWATU BIOSFERY „KARPATY WSCHODNIE“ 45

3.4. MIEJSCE „REZERWATU BIOSFERY“ W USTAWODAWSTWIE KRAJOWYM 49

4. ORGANIZACYJNE I PRAWNE ZASADY FUNKCJONOWANIA MIĘDZYNARODOWEGO REZERWATU BIOSFERY „KARPATY WSCHODNIE“ 53

UNESCO	(United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – a specialized UN (United Nations) organization, whose basic objective is to support international cooperation in the field of culture, art and science, as well as respect for human rights, regardless of skin colour, social status and religion.	International East Carpathians Biosphere Reserve (IECBR or the Reserve)	the world’s first tripartite, cross–border biosphere reserve established. Initially, that is in November 1991, the UNESCO–MaB programme approved only the bilateral, Polish and Slovak biosphere reserve located in the Bieszczady mountains. In October 1998, the UNESCO officially granted the status of a cross–border biosphere reserve to the three parts of the tripartite, Polish–Slovak–Ukrainian Biosphere Reserve of East Carpathians. It is a unique area of global value, combining unique natural values with a wealth of cultural heritage.
Man and Biosphere Programme (MaB)	– an international, intergovernmental programme initiated in 1971 by UNESCO, the objective of which is to propagate appropriate relations between humans and biosphere. The task of the programme is to obtain a lasting balance between frequently conflicting objectives such as maintaining of biodiversity, supporting development of human resources, maintaining culture values. The tool to implement the statutory tasks is the international World Network of Biosphere Reserves created within the framework of the programme.	Core Zone of the Biosphere Reserve	area of strict protection – zone intended for long–term protection, depending on the conservation objectives of a biosphere reserve and with dimensions suitable for obtaining those objectives;
Biosphere	the zone of the globe inhabited by living organisms, where ecological processes take place. Biosphere constitutes a part of the external Earth’s crust, further including air, land and water. From the most comprehensive point of view of geophysics, biosphere is a global ecological system and includes all living organisms and their relationships with each other and with the lithosphere (Earth’s crust), hydrosphere (water) and atmosphere (air).	Buffer Zone of the Biosphere Reserve	zone surrounding or adjacent to the core zone, where only those activities that can be reconciled with the conservation objectives can be conducted;
UNESCO Biosphere Reserves	a unique area on a world’s scale, subject to special protection due to its unique values of the geology, land form, water relations, flora and fauna.	Transition Zone of the Biosphere Reserve	zone, where human interference is permitted – a zone, where practices for sustainable management of resources are promoted and developed
World Network of Biosphere Reserves	international network of biosphere reserves, constituting the tool to protect biodiversity and sustainable use of its components.	The Statutory Framework	(The Statutory Framework of the World of Biosphere Reserves) was accepted at the UNESCO–MaB conference in Sevilla in 1995. In accordance with the statutory framework, a biosphere reserve should have suitable dimensions to perform three functions: conservation (contribution to the protection of landscapes, ecosystems, species and genetic diversity), development (favouring forms of economic and human development, which can be understood as social and cultural and ecologically sustainable) and logistic (support of demonstration projects, ecological education and training, research and monitoring with reference to local, regional national and global issues related to conservation and sustainable development).
MaB Programme International Coordinating Council (ICC)	consists of representatives of the member states, selected by the General Conference of UNESCO and manages the MaB Programme. Among others, it makes the decisions on the approval (or disapproval) of an area as a biosphere reserve, examines the periodic reports on the activity of such reserve (interim reviews), issues recommendations concerning remedial of deficiencies.	The Seville Strategy	A UNESCO document of 1995, result of the Conference in Seville, which contains ten guidelines for the implementation of the objectives, functions and tasks of a biosphere reserve
Biodiversity	the diversity of life at its all organizational levels. It incorporates the genetic, species and ecosystem diversity.	The Pamplona Recommendations	A UNESCO document of 2000, containing recommendations and suggestions concerning the establishment and functioning of a cross–border biosphere reserve (CBR), further indicating the measures which may – and should – be undertaken in particular in response to the Seville Strategy objectives and the methods for the actual functioning of the TRB.
Ecology	science about the structure and functioning of nature, dealing with the study of interactions between organisms and their environment and between these organisms (i.e. the structure of ecosystems).	The Director’s Agreement	“Agreement on the functioning of the Reserve” – concluded in Lutowiska on 15 November 2013 by the authorities of the parks forming the Reserve
Ecosystem	a dynamic ecological system, which consists of a set of organisms (biocenosis) connected by trophic relations (forming a trophic network) together with the environment occupied by it, or biotope, in which energy flow and the circulation of matter take place. There can be e.g. natural ecosystems (forests) or artificial ecosystem (e.g. arable field). The term “ecosystem” is sometimes used in reference to any system consisting of living elements or living and abiotic elements, which maintain various relationships. With such a wide definition, ecosystem can be used to name any ecological system with living organisms, from bacteria colony on a medium through the entire biosphere.		

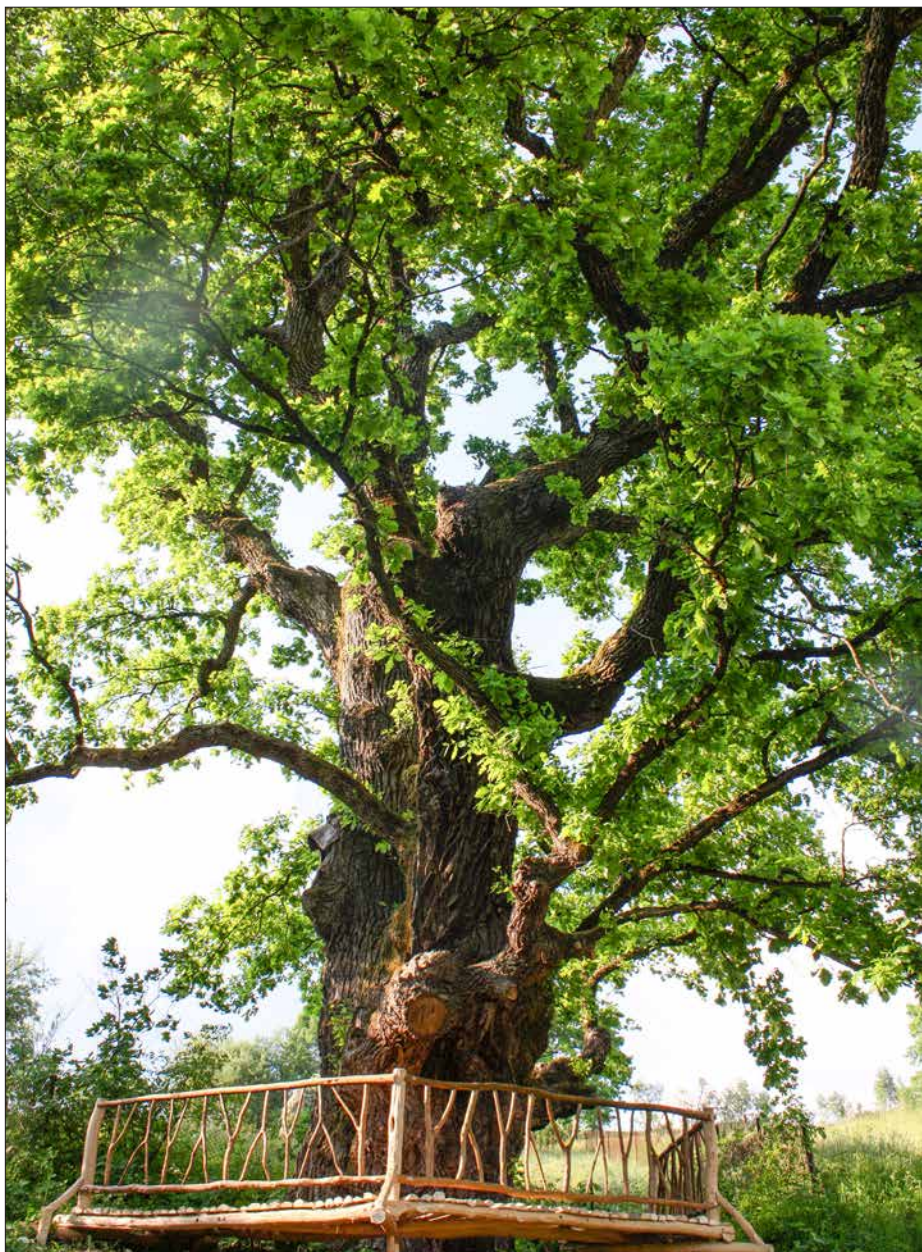

ЮНЕСКО	(англ. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) (Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури) – спеціалізована організація ООН (Організація Об'єднаних Націй), головною метою якої є підтримка міжнародної співпраці в галузі культури, мистецтва та науки, а також прав людини, незалежно від кольору шкіри, соціального статусу і релігії.	Екосистема	динамічна екологічна система, яка складається з безлічі організмів (біоценозів), пов'язаних трофічними відносинами (утворюючи трофічну мережу) разом із зайнятим ними середовищем або біотопом, в якому відбувається обмін енергії та речовини. Там можуть бути, наприклад, природні екосистеми (ліси) або штучні (наприклад, сільськогосподарські поля). Термін “екосистема” використовується для позначення будь-якої системи, що складається з живих елементів або живих і неживих елементів, які створюють між собою різні відносини. Завдяки такому широкому колу екосистем можна назвати будь-яку екологічну систему живим організмом, починаючи бактеріями і закінчуючи всією біосферою.
Програма ЮНЕСКО “Людина і біосфера” (Програма МаВ)	(з англ. “Man and the Biosphere”, аббревіатура: МаВ) – міжнародна міжурядова програма, започаткована ЮНЕСКО в 1971 році, яка спрямована на створення та сприяння добросусідським відносинам між людьми та біосферою. Завданнями програми є досягнення стійкого балансу між часто суперечливими цілями, такими як збереження біорізноманіття, підтримка розвитку людських ресурсів, збереження культурних цінностей. Міжнародна Всесвітня мережа біосферних заповідників, створена в рамках програми, є інструментом реалізації статутних завдань.	Міжнародний біосферний заповідник “Східні Карпати” (МБЗ “СК”)	перший тристоронній та транскордонний біосферний заповідник у світі. У листопаді 1992 року Програма ЮНЕСКО-МаВ визнала лише двосторонній, польсько-словацький біосферний заповідник, що розташований в горах Бещадах – Бескидах. У жовтні 1998 року ЮНЕСКО офіційно надала статус транскордонного біосферного заповідника трьом частинам тристороннього польсько-словацько-українського біосферного заповідника “Східні Карпати”. Це унікальна територія світового значення, яка об'єднує унікальні природні цінності та багатство культурної спадщини.
Біосфера	[гр. bíos ‘життя’, sphaira ‘сфера’], зона земної кулі, населена живими організмами, де відбуваються екологічні процеси. Біосфера є частиною зовнішньої кори Землі, яка також включає повітря, сушу та воду. З найбільш повної точки зору геофізики біосфера є глобальною екологічною системою і містить в собі всі живі організми та їх зв'язки один з одним і з літосферою (земною корою), гідросферою (водою) та атмосферою (повітрям).	Центральна зона біосферного заповідника	(з англ. core zone) територія суворої охорони – територія для довгострокової охорони залежно від охоронних цілей біосферного заповідника та розміру, потрібного для досягнення цих цілей.
Біосферний заповідник ЮНЕСКО	унікальна територія у світовому масштабі, що охоплена спеціальною охороною через унікальні цінності, наприклад, геологічні, рельєфні, водні умови, флори та фауни.	Буферна зона біосферного заповідника	(з англ. buffer zone) – зона, що оточує або прилягає до центральної зони, де можуть здійснюватися лише ті види діяльності, які мають бути узгоджені з охоронними цілями.
Світова мережа біосферних заповідників	всесвітня мережа біосферних заповідників, яка є інструментом для захисту біорізноманіття та збалансованого використання його компонентів.	Перехідна зона біосферного заповідника	(з англ. transition zone – перехідна зона) – територія, на якій дозволено втручання людини – це зона, де заохочуються та розвиваються практики управління ресурсами.
Міжнародна координаційна Рада Програми МаВ (ІСС)	(з англ. – International Coordinating Council, аббревіатура: ІСС) – складається з представників держав-членів, обраних Генеральною конференцією ЮНЕСКО, та керує Програмою МаВ, зокрема, приймає рішення про визнання території як біосферного заповідника, вивчає періодичні звіти про функціонування такого заповідника (періодичні огляди), видає рекомендації щодо виправлення недоліків.	Рамковий статут	Рамковий статут Всесвітньої мережі біосферних заповідників, прийнятий на конференції ЮНЕСКО-МаВ в Севільї 1995 року. Відповідно до Рамкового статуту, біосферний заповідник має бути певного розміру для виконання трьох функцій: охорони (захист ландшафтів, екосистем, видів та генетичної різноманітності), розвитку (заохочення форм економічного та людського розвитку, які можна вважати соціально-культурними та екологічно збалансованими) та логістичної підтримки (підтримка показових проєктів, екологічна освіта та навчання, дослідження та моніторинг з урахуванням місцевих, регіональних, національних та глобальних питань, пов'язаних із охороною і збалансованим розвитком).
Біосферне різноманіття, біорізноманіття	збалансоване життя на всіх рівнях його організації, яке охоплює різноманітність генів, видів та екосистем.	Севільська стратегія	Документ ЮНЕСКО від 1995 року за результатами конференції в Севільї, де сформульовано десять напрямів реалізації цілей, функцій і завдань біосферного заповідника.
Екологія	наука про структуру та функціонування природи, що займається вивченням взаємодій між організмами, між собою та їх середовищем (тобто структурою екосистем).	Рекомендації з Памплони	Документ ЮНЕСКО від 2000 року, що містить рекомендації та пропозиції щодо створення та функціонування транскордонного біосферного заповідника (далі – ТБЗ), а також вказує заходи, які необхідно вжити, зокрема, відповідно до цілей Севільської стратегії та способів реального функціонування ТБЗ.
		Угода директорів	“Угода про функціонування МБЗ “СК” – укладена в Лютовиськах 15 листопада 2013 року керівництвом парків, що входять до складу МБЗ “СК”.

- UNESCO** (ang. *United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization*) – špecializovaná organizácia OSN (Organizácie spojených národov), ktorej hlavnou úlohou je rozvíjanie a podpora medzinárodnej spolupráce v oblasti kultúry, umenia a vedy, a presadzovanie úcty k ľudským právam bez ohľadu na farbu pleti, sociálny status a vierovyznanie.
- Program „Človek a biosféra“ (Program MaB)** (z ang. j. „*Man and the Biosphere*“, skratka: MaB) – medzinárodný, medzivládny program iniciovaný v roku 1971 organizáciou UNESCO, ktorého cieľom je vytvoriť a propagovať vzťahy medzi ľuďmi a ich životným prostredím. Úlohou programu je dosiahnutie trvalej rovnováhy medzi často protikladnými cieľmi, ako je zachovanie biologickej diverzity, podpora rozvoja ľudských zdrojov, udržateľné kultúrne hodnoty. Nástrojom na realizáciu programových úloh je v rámci programu vytvorená Svetová sieť biosférických rezervácií.
- Biosféra** [gr. *bíos* 'život, *sphaíra* 'gula'], časť Zeme obývaná živými organizmami, v ktorej prebiehajú ekologické procesy. Biosféra je zložkou vonkajšieho obalu Zeme, ktorý zahŕňa vzduch, pevninu a vodu. Z najširšieho hľadiska geofyziky je biosféra celosvetovým ekosystémom a zahŕňa všetky živé organizmy a ich vzájomné prepojenie a vzťah s litosférou (pevná zemská kôra), hydrosférou (vodou) a atmosférou (vzduchom).
- Biosférická rezervácia UNESCO** Svetovo unikátne územie podliehajúce prísnej ochrane pre jeho neopakovateľné hodnoty, napríklad geológiu, reliéf, vodné podmienky, flóru alebo faunu.
- Svetová sieť biosférických rezervácií** Celosvetová sieť biosférických rezervácií tvoriaca nástroj na ochranu biodiverzity a udržateľného využívania jej zložiek.
- Medzinárodná koordinačná rada MaB (ICC)** (z ang. j. *International Coordinating Council*, skratka: ICC) – vytvorená zo zástupcov členských štátov, zvolených počas Generálnej konferencie UNESCO, ktorá vedie program MaB. Okrem iného rozhoduje o uznávaní území za biosférické rezervácie, hodnotí pravidelné správy o činnosti takejto rezervácie (pravidelné prehliadky), vydáva odporúčania k odstraňovaniu nedostatkov.
- Biologická diverzita, biodiverzita** Rozmanitosť života vo všetkých úrovniach jeho organizácie. Zahŕňa rozmanitosť génov, druhov a ekosystémov.
- Ekológia** Veda o štruktúre a fungovaní prírody, zaoberajúca sa skúmaním vplyvov medzi organizmami a ich prostredím a medzi organizmami samotnými (teda štruktúrou ekosystémov).
- Ekosystém** Dynamický ekologický systém, ktorý tvoria organizmy (biocenóza), medzi ktorými prebiehajú trofické relácie (a tvoria trofickú sieť) spolu s prostredím, ktoré zaberajú, teda biotopom, v ktorom dochádza k výmene energie a obehu matérie. Existujú prirodzené ekosystémy (lesy) alebo kultúrne (napr. pole). Pojem „ekosystém“ sa používa v kontexte ľubovoľnej sústavy skladajúcej sa zo živých alebo neživých prvkov, ktoré sú v navzájom rozmanitých vzťahoch. Pri takto široko chápanej definícii možno ekosystémom nazvať ľubovoľný ekologický systém so živými organizmami, od kolónií baktérií po celú biosféru.
- Medzinárodná biosférická rezervácia Východné Karpaty (MBR VK alebo rezervácia)** Prvá trojstranná cezhraničná biosférická rezervácia na svete. Prvotne uznal Program UNESCO-MaB v novembri 1992 iba dvojstrannú poľsko-slovenskú biosférickú rezerváciu ležiacu na území dnešných Polonín a poľských Bieščad. V októbri 1998 UNESCO oficiálne priznalo štatút cezhraničnej biosférickej rezervácie trom častiam poľsko-slovensko-ukrajinskej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“. Je to výnimočné územie svetového významu, spájajúce unikátne prírodné hodnoty s bohatstvom kultúrneho dedičstva.
- Jadrová zóna biosférickej rezervácie** (z ang. j. *core zone*) územie prísnej ochrany – zóna určená na dlhodobú ochranu, v závislosti od ochranných cieľov biosférickej rezervácie, s plošným rozsahom stanoveným pre dosiahnutie týchto cieľov;
- Nárazníková zóna biosférickej rezervácie** (z ang. j. *buffer zone*) zóna obklopujúca jadrovú zónu alebo k nej priľahlá, sú v nej možné aktivity, ktoré sú v súlade s ochrannými cieľmi;
- Prechodová zóna biosférickej rezervácie** (z ang. j. *transition zone*), oblasť, v ktorej je povolený zásah človeka – zóna, v ktorej sa propaguje a rozvíja prax v prospech udržateľného hospodárenia s prírodnými zdrojmi.
- Rámcový dohovor** Rámcový dohovor Svetovej siete biosférických rezervácií (The Statutory Framework of the World of Biosphere Reserves), prijatý na konferencii UNESCO-MaB v Seville v roku 1995. V súlade s ním musí mať biosférická rezervácia príslušnú plochu, aby mohla plniť tri funkcie: ochrannú (návyk na ochranu krajiny, ekosystémov, druhovej a genetickej rozmanitosti), rozvojovú (podpora foriem hospodárskeho a ľudského rozvoja, ktoré možno uznať za sociokultúrne a ekologicky udržateľné), logistickú (podpora vzorových projektov, ekologické vzdelávanie a školenia, výskum a monitoring v kontexte lokálnych, regionálnych a globálnych otázok spojených s ochranou a udržateľným rozvojom).
- Sevillská stratégia** Dokument UNESCO z roku 1995, efekt konferencie v Seville, v ktorom je formulovaných 10 smerníc pre realizáciu cieľov, funkcií a úloh biosférickej rezervácie.
- Odporúčania z Pamplony** Dokument UNESCO z roku 2000, obsahujúci odporúčania a návrhy týkajúce sa založenia a fungovania cezhraničnej biosférickej rezervácie (CBR) s poukázaním na prostriedky, ktoré môžu a musia byť uplatnené predovšetkým ako reakcia na ciele Sevillskej stratégie a spôsoby reálneho fungovania CBR.
- Dohoda riaditeľov** „Dohoda o fungovaní Rezervácie“ – uzatvorená dňa 15. novembra 2013 štatutárnymi orgánmi parkov tvoriacich Rezerváciu.

UNESCO	(ang. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization) – wyspecjalizowana organizacja ONZ (Organizacji Narodów Zjednoczonych), której podstawowym celem jest wspieranie współpracy międzynarodowej w dziedzinie kultury, sztuki i nauki, a także wzbudzanie szacunku dla praw człowieka, bez względu na kolor skóry, status społeczny i religię.	Ekosystem	dynamiczny układ ekologiczny, na który składa się zespół organizmów (biocenoza) połączonych relacjami troficznymi (tworzących sieć troficzną) wraz ze środowiskiem przezeń zajmowanym, czyli biotopem, w którym zachodzi przepływ energii i obieg materii. Mogą być np. ekosystemy naturalne (lasy) lub sztuczne (np. pole uprawne). Określenie „ekosystem” stosowane bywa w odniesieniu do dowolnego układu składającego się z elementów żywych lub żywych i nieożywionych, pozostających ze sobą w rozmaitych relacjach. Przy tak szerokim ujęciu ekosystemem można nazwać dowolny układ ekologiczny z organizmami żywymi, od kolonii bakterii na pożywce poczynając, na całej biosferze kończąc.
Program „Człowiek i Biosfera” (Program MaB)	(z j. ang. „Man and the Biosphere”, skrót: MaB) – międzynarodowy, międzyrządowy program zainicjowany w 1971 r. przez UNESCO, którego celem jest tworzenie i propagowanie prawidłowych relacji pomiędzy ludźmi a biosferą. Zadaniem programu jest osiągnięcie trwałej równowagi pomiędzy często sprzecznymi celami jak zachowanie różnorodności biologicznej, wspieranie rozwoju zasobów ludzkich, utrzymanie wartości kulturowych. Narzędziem w realizacji statutowych zadań jest tworzona w ramach programu międzynarodowa Światowa Sieć Rezerwatów Biosfery.	Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie (MRB „KW” lub Rezerwat)	pierwszy trójstronny, transgraniczny rezerwat biosfery, powołany na świecie. Początkowo Program UNESCO-MaB uznał w listopadzie 1992 r. jedynie dwustronny, polsko-słowacki rezerwat biosfery, leżący na terenie Bieszczadów. W październiku 1998 r. UNESCO oficjalnie nadało status transgranicznego rezerwatu biosfery trzem częściom trójstronnego, polsko-słowacko-ukraińskiego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”. Jest to wyjątkowy obszar o światowym znaczeniu, łączący unikalne wartości przyrodnicze z bogactwem dziedzictwa kulturowego.
Biosfera	[gr. bíos ‘życie’, sphaira ‘kula’], strefa kuli ziemskiej zamieszkała przez organizmy żywe, w której odbywają się procesy ekologiczne. Biosfera jest częścią zewnętrznej skorupy Ziemi, która obejmuje również powietrze, ląd i wodę. Z najobszerniejszego punktu widzenia geofizyki, biosfera jest światowym systemem ekologicznym i obejmuje wszystkie żyjące organizmy i ich powiązania ze sobą i z litosferą (skorupą ziemską), hydrosferą (wodą) i atmosferą (powietrzem).	Strefa centralna rezerwatu biosfery	(z j. ang. core zone) obszar ścisłej ochrony – strefa przeznaczona do długoterminowej ochrony, w zależności od ochronnych celów rezerwatu biosfery oraz o rozmiarach odpowiednich dla osiągnięcia tych celów.
Rezerwat biosfery UNESCO	obszar unikatowy w skali świata, podlegający szczególnej ochronie ze względu na niepowtarzalne walory, np. geologiczne, rzeźby terenu, stosunków wodnych, flory lub fauny.	Strefa buforowa rezerwatu biosfery	(z j. ang. buffer zone) strefa otaczająca lub przylegająca do strefy centralnej, gdzie może mieć miejsce jedynie działalność możliwa do pogodzenia z celami ochronnymi.
Światowa Sieć Rezerwatów Biosfery	ogólnoświatowa sieć rezerwatów biosfery, stanowiąca narzędzie ochrony różnorodności biologicznej oraz zrównoważonego wykorzystania jej części składowych.	Strefa przejściowa rezerwatu biosfery	(z j. ang. transition zone), obszar, w którym dopuszcza się ingerencję człowieka - strefa, gdzie promuje się i rozwija praktyki na rzecz zrównoważonego zarządzania zasobami.
Międzynarodowa Rada Koordynacyjna Programu MaB (ICC)	(z j. ang. - International Coordinating Council, skrót: ICC – składa się z przedstawicieli państw członkowskich, wybranych przez Konferencję Generalną UNESCO, i zarządza Programem MaB. Podejmuje, między innymi, decyzje o uznaniu (bądź nie) obszaru za rezerwat biosfery, bada okresowe sprawozdania z działalności takiego rezerwatu (przeglądy okresowe), wydaje zalecenia odnośnie usunięcia niedociągnięć.	Ramowy Statut	Ramowy Statut Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery (The Statutory Framework of the World of Biosphere Reserves), przyjęty na konferencji UNESCO-MaB w Sewilli, w 1995 r. Zgodnie z nim, rezerwat biosfery winien być odpowiednich rozmiarów, by pełnić trzy funkcje: ochronną (przyczynianie się do ochrony krajobrazów, ekosystemów, zróżnicowania gatunkowego i genetycznego), rozwojową (sprzyjanie formom rozwoju gospodarczego i ludzkiego, które uznac można za społeczno-kulturowo i ekologicznie zrównoważone) i wspierania logistycznego (wspieranie projektów pokazowych, edukacji ekologicznej oraz szkolenia, badań i monitoringu w odniesieniu do lokalnych, regionalnych, narodowych i globalnych zagadnień związanych z ochroną i zrównoważonym rozwojem).
Różnorodność biologiczna, bioróżnorodność	zróżnicowanie życia na wszelkich poziomach jego organizacji. Obejmuje zróżnicowanie genów, gatunków oraz ekosystemów.	Strategia Sewilska	Dokument UNESCO z 1995 r., efekt Konferencji w Sewilli, w którym sformułowano dziesięć wytycznych dla realizacji celów, funkcji i zadań rezerwatu biosfery.
Ekologia	nauka o strukturze i funkcjonowaniu przyrody, zajmująca się badaniem oddziaływań pomiędzy organizmami a ich środowiskiem oraz wzajemnie między tymi organizmami (czyli strukturą ekosystemów).	Rekomendacje z Pampeluny	Dokument UNESCO z 2000 r., zawierający zalecenia i sugestie, dotyczące powołania i funkcjonowania transgranicznego rezerwatu biosfery (TRB), wskazując też środki, które mogą – i powinny – być podjęte w szczególności w odpowiedzi na cele Strategii Sewilskiej i sposoby realnego funkcjonowania TRB.
		Porozumienie dyrektorów	„Porozumienie w sprawie funkcjonowania Rezerwatu” – zawarte w Lutowiskach, w dniu 15 listopada 2013 r., przez władze parków tworzących Rezerwat.

fot. IOU

fot: S. Kucharzyk – Bieszczadzki Park Narodowy (BdPN)

fot: S. Kucharzyk – BdPN

1. INTRODUCTION

1.1. Inspection assumptions – purpose, scope and period of the inspection

The inspection aimed at the evaluation, whether the activities undertaken within the International East Carpathians Biosphere Reserve by the national parks and landscape parks that jointly form the Reserve on the Slovak, Ukrainian and Polish side, ensure implementation of the objectives, for which the biosphere reserve has been established.

The inspection consisted¹ of the following issues:

- activity of the national authorities, related to the functioning of the Reserve and the entities it incorporates, including international cooperation;
- public funds intended for the functioning of the IECBR and for the functioning of the entities it incorporates, as well as the manner in which these funds are to be used;
- implementation of the provisions included in the regulations and other official documents concerning the functioning of the Reserve and entities it incorporates.

These issues were included in the “Joint inspection areas”, and each Party incorporated them for implementation within the national inspections.

The International East Carpathians Biosphere Reserve, similarly to other biosphere reserves, should meet the criteria and functions specified by the UNESCO and included in the *Statutory Framework*, and should be directed by the guidelines for actions specified by the UNESCO in the *Seville Strategy* and the *Pamplona Recommendations*. The *Statutory Framework* indicates three basic functions of a biosphere reserve: conservation, development and logistic, as well as specifies priorities in its functioning and the institutional mechanism, and the *Pamplona Recommendations*, in response to the main objectives of the *Seville Strategy*, present recommendations (suggestions) and example actions, aiming at implementation of functions of such a reserve. They emphasize, that a cross-border biosphere reserve constitutes an official recognition of the political will to cooperate on key issues of conservation and sustainable use through coordinated management of the established reserve.

¹ Following the document entitled “Common Position on the cooperation within the inspection of the IECBR”, signed by representatives of the Supreme audit institutions of Slovakia, Ukraine and Poland during meeting in Lutowiska on 20–22 July 2016.

I. ВСТУП

1.1. Предмет, мета, обсяги і період аудиту

Метою аудиту була оцінка діяльності, що велася на території Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати» (далі – МБЗ «СК») національними та ландшафтними парками Республіки Польща, Словацької Республіки та України, які утворюють заповідник і реалізують цілі, для яких його було створено.

Предметом аудиту¹ були такі питання:

- діяльність державної влади, пов'язана із функціонуванням МБЗ «СК», та суб'єктів, які входять до його складу, а також міжнародна співпраця;
- державні кошти, призначені для функціонування МБЗ «СК» та суб'єктів, які входять до його складу, а також способів їх використання;
- реалізація положень правових документів та інших офіційних документів, що визначають функціонування МБЗ «СК» та суб'єктів, які входять до його складу.

Ці питання були визначені у Спільному положенні про співробітництво вищих органів фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України і кожна із Сторін схвалила їх для реалізації своїх національних аудитів.

Міжнародний біосферний заповідник «Східні Карпати», як і інші біосферні заповідники, має відповідати критеріям і функціям, визначеним положеннями ЮНЕСКО і записаним у *Рамковому статуті*, а також керуватися принципами діяльності, встановленими ЮНЕСКО у *Севільській стратегії* та у *Рекомендаціях із Памплони*.

Рамковий статут визначає три основні функції біосферного заповідника: охорона, розвиток і логістична підтримка, а також містить пріоритети його функціонування та інституційний механізм, а *Рекомендації з Памплони*, відповідно до головних цілей *Севільської стратегії*, представляють рекомендації (пропозиції) та приклади дій для реалізації функцій такого заповідника. При цьому зазначається, що транскордонний біосферний заповідник є офіційним проявом політичної волі здійснення співпраці у вирішенні основних проблем охорони і збалансованого використання шляхом координованого управління.

¹ Відповідно до документа “Спільне положення про співробітництво при проведенні міжнародного аудиту функціонування МБЗ “СК”, підписаного представниками вищих органів фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України під час спільної зустрічі в Лютовиськах 20–22 липня 2016 року.

1. ÚVOD

1.1. Východiská – cieľ, rozsah a obdobie kontroly

Cieľom kontroly bolo posúdenie, či aktivity realizované na území Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“ zo strany parkov spolutvoriacich túto rezerváciu na slovenskej, ukrajinskej a poľskej strane zabezpečujú realizáciu cieľov, pre ktoré bola táto biosférická rezervácia vytvorená.

Predmetom kontroly¹ boli nasledujúce oblasti:

- činnosť národných orgánov, spojená s fungovaním rezervácie a jej spolutvoriacich subjektov, vrátane oblasti medzinárodnej spolupráce
- verejné prostriedky určené na fungovanie MBR VK a činnosť spolutvoriacich subjektov, rovnako aj spôsob využitia týchto prostriedkov
- realizácia ustanovení uvedených v právnych predpisoch a iných oficiálnych dokumentoch týkajúcich sa činnosti rezervácie a spolutvoriacich subjektov.

Tieto okruhy boli zohľadnené v „Spoločných oblastiach kontroly“ a každá strana ich realizovala v rámci národnej kontroly.

Medzinárodná biosférická rezervácia „Východné Karpaty“ musí, podobne ako iné biosférické rezervácie, spĺňať kritériá a funkcie, ktoré definovalo UNESCO a sú uvedené v *Rámcovom dohovore*, a riadiť sa smernicami, ktoré UNESCO určilo v *Sevillskej stratégii* a v *Odporúčaníach z Pamplony*. *Rámcový dohovor* stanovuje tri základné funkcie biosférickej rezervácie: ochrannú, rozvojovú a logistickú. Stanovuje tiež priority v jej fungovaní a inštitucionálny mechanizmus. *Odporúčania z Pamplony, reflektujúce hlavné ciele Sevillskej stratégie*, predstavujú odporúčania (návrhy), príklady postupu, ktoré majú slúžiť realizácii jednotlivých funkcií takejto rezervácie. Zdôrazňujú pritom, že cezhraničná biosférická rezervácia predstavuje oficiálne uznanie politickej vôle spolupracovať v kľúčových otázkach ochrany a jej udržateľného využívania koordinovaným riadením vytvorenej rezervácie.

Uvedené funkcie biosférickej rezervácie sa realizujú v troch zónach:

- ochranná funkcia – v jadrovej zóne (*core zone*)

¹ V súlade s dokumentom „Spoločné stanovisko k spolupráci v rámci kontroly MBR VK“, podpísaným zástupcami Najvyšších kontrolných úradov Slovenskej republiky, Poľska a Ukrajiny na stretnutí v poľských Lutowiskách v dňoch 20.–22. júla 2016.

1. WSTĘP

1.1. Założenia kontroli – cel, zakres i okres kontroli

Celem kontroli była ocena, czy działania, podejmowane na obszarze Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie“ przez parki narodowe i krajobrazowe, współtworzące ten Rezerwat po stronie słowackiej, ukraińskiej i polskiej, zapewniają realizację celów, dla których powołano ten rezerwat biosfery.

Przedmiotem kontroli¹ były następujące zagadnienia:

- działalność władz krajowych, związana z funkcjonowaniem Rezerwatu oraz podmiotów wchodzących w jego skład, w tym także w zakresie współpracy międzynarodowej;
- środki publiczne, przeznaczone na funkcjonowanie MRB „KW” oraz na funkcjonowanie podmiotów wchodzących w jego skład, jak również sposób wykorzystania tych środków;
- realizacja postanowień, zawartych w przepisach prawnych i innych oficjalnych dokumentach, dotyczących funkcjonowania Rezerwatu i podmiotów wchodzących w jego skład.

Zagadnienia te zostały uwzględnione we „Wspólnych obszarach kontroli” a każda ze Stron przyjęła je do realizacji w ramach kontroli krajowych.

Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, podobnie jak inne rezerwaty biosfery, winien spełniać kryteria i funkcje, określone przez UNESCO i zawarte w *Ramowym Statucie* oraz kierować się wytycznymi do działań, określonymi przez UNESCO w *Strategii Sewilskiej* i w *Rekomendacjach z Pampeluny*. *Ramowy Statut* wskazuje trzy zasadnicze funkcje rezerwatu biosfery: ochronną, rozwojową i wspierania logistycznego, jak też określa priorytety w jego funkcjonowaniu i mechanizm instytucjonalny, a *Rekomendacje z Pampeluny*, odpowiadając na główne cele *Strategii Sewilskiej*, przedstawiają zalecenia (propozycje) oraz przykładowe działania, służące realizacji funkcji takiego rezerwatu. Podkreślają przy tym, że transgraniczny rezerwat biosfery stanowi oficjalne uznanie woli politycznej prowadzenia współpracy

¹ Zgodnie z dokumentem „Wspólne stanowisko dotyczące współpracy w ramach kontroli MRB „KW”, podpisanym przez przedstawicieli Naczelnych Organów Kontroli Słowacji, Ukrainy i Polski na spotkaniu w Lutowiskach w dniach 20–22 lipca 2016 r.

The mentioned biosphere reserve functions are implemented in its three zones:

- conservation – in the core zone;
- logistic – in the buffer zone;
- development – in the transition zone.

The IECBR constitutes a commitment of Poland, Slovakia and Ukraine to jointly implement the *Seville Strategy* in the field of biosphere reserves. Despite the fact, that the reserve constitutes a common mean of action of these states to implement the *Seville Strategy* objectives, the actual status, found in its individual parts is variable. In this situation, it was significant to check, whether the objectives and tasks implemented by the above mentioned parks, resulting from national regulations and established conservation plans comply with the tasks, functions and objectives of a biosphere reserve included in the *Strategy*, the *Pamplona Recommendations* and in the *Statutory Framework*. Moreover, it was of importance to establish, what is the scope of the parks' tasks and in what manner they are implemented.

The inspection covered the entities that form the Reserve, i.e.:

1. On the Polish side
  - the Bieszczady National Park with the registered office in Ustrzyki Górne,
  - Carpathian Landscape Parks with the registered office in Dukla, managing the San River Valley Landscape Park and the Cisna and Wetlina Landscape Park.
2. On the Slovak side
  - the State Nature Conservancy of the Slovak Republic (SNCSR) – specialized unity of the Ministry of Environment of the Slovak Republic, established to implement the tasks within the conservation of nature and landscape, executing these tasks through Board of the Połoniny National Park with the registered office in Stakčín.
3. On the Ukrainian side
  - The Uzhanian National Nature Park with the registered office in Velykyi Bereznyi,
  - the Nadsiansky Regional Landscape Park with the registered office in Borynia

The inspection was conducted as a result of a joint initiative of the Supreme Chamber of Control (SCC), the Supreme Audit Institute of the Slovak Republic (SAI) and the Audit Chamber of Ukraine (ACU), within the activities of the EUROSAI working group on the environmental audit.

Перелічені функції біосферного заповідника реалізуються в трьох зонах:

- охоронна функція – в центральній зоні охорони (*core zone*);
- функція логістичної підтримки – в буферній зоні (*buffer zone*);
- функція розвитку – в перехідній зоні (*transition zone*).

МБЗ «СК» – це зобов'язання Республіки Польща, Словацької Республіки та України щодо спільного впровадження *Севільської стратегії* в галузі функціонування біосферних заповідників. Незважаючи на те, що МБЗ «СК» є спільним інструментом діяльності цих країн для реалізації цілей *Севільської стратегії*, реальний стан його окремих частин є неоднаковим. У такій ситуації важливо було дослідити відповідність цілей, завдань та планів національного законодавства тим, які містяться у *Севільській стратегії*, *Рекомендаціях з Памплони* та *Рамковому статуті*, та визначити обсяг завдань для парків і механізм їх реалізації.

Аудитом охоплено суб'єкти, що утворюють МБЗ «СК», а саме:

1. з Польської Сторони:
  - Бещадський національний парк із офісом в Устриках Горішніх,
  - Об'єднання Карпатських ландшафтних парків із офісом у Дуклі, якому підпорядковані ландшафтний парк «Долина Сяну» та Ціснянсько-Ветлінський ландшафтний парк.
2. зі Словацької Сторони:
  - Державна Охорона Природи Словацької Республіки (ДОП РС) – спеціалізований підрозділ Міністерства навколишнього середовища Словацької Республіки, створений для вирішення завдань щодо охорони природи та ландшафту, який виконує ці завдання за допомогою Ради національного парку «Полонини» із офісом у Стракціні.
3. з Української Сторони:
  - Ужанський національний природний парк із офісом у Великому Березному,
  - Регіональний ландшафтний парк «Надсянський» із офісом у Борині.

Цей аудит проводився в результаті спільної ініціативи Вищої палати контролю Республіки Польща (координатор аудиту), Вищого управління контролю Словацької Республіки та Рахункової палати України, в рамках діяльності робочої групи EUROSAI з аудиту навколишнього середовища.

- logistická funkcia – v nárazníkovej zóne (*buffer zone*)
- rozvojová funkcia – v prechodovej zóne (*transition zone*).

MBR VK znamená záväzok Poľska, Slovenska a Ukrajiny v rámci spoločnej implementácie *Sevillskej stratégie* vo veci biosférických rezervácií. Napriek tomu, že rezervácia predstavuje spoločný nástroj týchto štátov pre realizáciu cieľov *Sevillskej stratégie*, je skutočný stav v jednotlivých jej častiach diferencovaný. V tejto situácii bolo dôležité zistiť, či ciele a úlohy, ktoré dané parky realizujú a ktoré vyplývajú z národných predpisov a prijatých plánov ochrany, sú v súlade s úlohami, funkciami a cieľmi biosférickej rezervácie, uvedenými v tejto *Stratégii*, v *Odporúčaniach z Pamplony* a v *Rámcovom dohovore*. Dôležitým tiež bolo zistenie, aký je rozsah úloh parkov a akým spôsobom sa tieto úlohy realizujú.

Kontrolované boli subjekty spolutvoriace rezerváciu. Konkrétne

1. na poľskej strane

- Bieščadský národný park (poľ. *Bieszczadzki Park Narodowy*) so sídlom v Ustrzykach Górnych,
- Združenie Karpatských chránených krajinných oblastí (poľ. *Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych*) so sídlom v Dukle, ktoré spravuje Chránenú krajinnú oblasť Doliny rieky San (poľ. *Park Krajobrazowy Doliny Sanu*) a Ciśnieńsko-Wetlińskú chránenú krajinnú oblasť (poľ. *Ciśnieńsko-Wetliński Park Krajobrazowy*).

2. na slovenskej strane

- Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR) – osobitná odborná organizácia Ministerstva životného prostredia Slovenskej republiky, zameraná na realizáciu úloh v oblasti ochrany prírody a krajiny, ktorá tieto úlohy vykonáva prostredníctvom Správy Národného parku Poloniny so sídlom v Stakčine.

3. na ukrajinskej strane

- Užanský národný park so sídlom vo Veľkom Bereznom,
- Nadsanská chránená krajinná oblasť so sídlom v Boryni.

Kontrola bola iniciovaná v dôsledku spoločnej iniciatívy poľského Najvyššieho kontrolného úradu (poľ. *Najwyższa Izba Kontroli, NIK*), Najvyššieho kontrolného úradu Slovenskej republiky (NKÚ) a Účtovnej komory Ukrajiny (ÚKU), a to v rámci činnosti pracovnej skupiny EUROSAL pre audit v oblasti životného prostredia.

w sprawie kluczowych problemów ochrony i zrównoważonego korzystania poprzez skoordynowane zarządzanie utworzonym rezerwatem.

Wymienione funkcje rezerwatu biosfery realizowane są w jego trzech strefach:

- funkcja ochronna – w strefie ochrony ścisłej (*core zone*);
- funkcja wspierania logistycznego – w strefie buforowej (*buffer zone*);
- funkcja rozwojowa – w strefie przejściowej (*transition zone*).

MRB „KW” jest zobowiązaniem Polski, Słowacji i Ukrainy do wspólnego wdrażania *Strategii Sewilskiej* w sprawie rezerwatów biosfery. Mimo że Rezerwat stanowi wspólne narzędzie działania tych państw do realizacji celów *Strategii Sewilskiej*, to stan faktyczny, występujący w poszczególnych jego częściach, jest zróżnicowany. W tej sytuacji, istotnym było zbadanie, czy cele i zadania, realizowane przez ww. parki, wynikające z krajowych przepisów i ustanowionych planów ochrony, są zbieżne z zadaniami, funkcjami i celami rezerwatu biosfery, zawartymi w tej *Strategii*, *Rekomendacjach z Pampelony* oraz *Ramowym Statucie*. Ważnym było też ustalenie, jaki jest zakres zadań parków i w jaki sposób są one realizowane.

Kontrolą objęto podmioty tworzące Rezerwat, tj.:

1. Po stronie polskiej

- Bieszczadzki Park Narodowy z siedzibą w Ustrzykach Górnych,
- Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych z siedzibą w Dukli, zarządzający Parkiem Krajobrazowym Doliny Sanu oraz Ciśnieńsko-Wetlińskim Parkiem Krajobrazowym.

2. Po stronie słowackiej

- Państwowa Ochrona Przyrody Republiki Słowackiej (POP RS) – wyspecjalizowana jednostka Ministerstwa Środowiska Republiki Słowackiej, powołana do realizacji zadań na odcinku ochrony przyrody i krajobrazu, wykonująca te zadania za pośrednictwem Zarządu Parku Narodowego „Poloniny” z siedzibą w Stakcinie.

3. Po stronie ukraińskiej

- Užański Narodowy Park Naturalny z siedzibą w Wielkim Bereznem,
- Nadsański Park Krajobrazowy z siedzibą w Boryni

Kontrola została podjęta w wyniku wspólnej inicjatywy Najwyższej Izby Kontroli (NIK), Najwyższego Urzędu Kontroli Republiki Słowackiej (NKU) oraz Izby Obrachunkowej Ukrainy (IOU), w ramach działalności grupy roboczej EUROSAL ds. audytu środowiska naturalnego.

The inspection was carried out on the basis of:

- cooperation agreement concluded on 9 October 2014 between the Supreme Chamber of Control of the Republic of Poland and the Supreme Audit Institute of the Slovak Republic;
- cooperation agreement concluded on 15 May 2014 between the Audit Chamber of Ukraine and the Supreme Chamber of Control of the Republic of Poland;
- cooperation agreement concluded on 29 June 2005 between the Supreme Audit Institute of the Slovak Republic and the Audit Chamber of Ukraine.

Period subject to the inspection:

Years 2012–2016.

Inspections – at the same time in Poland, Slovakia and Ukraine – have been conducted in the first half of 2017.

Аудит здійснювався на підставі:

- угоди про співпрацю, підписаної 9 жовтня 2014 року між Вищою палатою контролю Республіки Польща та Вищим управлінням контролю Словацької Республіки;
- угоди про співпрацю, підписаної 15 травня 2014 року між Рахунковою Палатою України та Вищою палатою контролю Республіки Польща;
- угоди про співпрацю, підписаної 29 червня 2005 року між Вищим управлінням контролю Словацької Республіки та Рахунковою палатою України.

Період, охоплений аудитом:

2012–2016 роки.

Національні паралельні аудити в Республіці Польща, Словацькій Республіці та Україні проведені в першому півріччі 2017 року.

fol: S. Kucharzyk – BdPN

fol. IOU

Kontrola prebehla na základe:

- zmluvy o spolupráci, uzatvorenej dňa 9. októbra 2014 medzi Najvyšším kontrolným úradom Poľskej republiky a Najvyšším kontrolným úradom Slovenskej republiky
- zmluvy o spolupráci, uzatvorenej dňa 15. mája 2014 medzi Účtovnou komorou Ukrajiny a Najvyšším kontrolným úradom Poľskej republiky
- zmluvy o spolupráci uzatvorenej dňa 29. júna 2005 medzi Najvyšším kontrolným úradom Slovenskej republiky a Účtovnou komorou Ukrajiny.

Kontrolované obdobie:

Roky 2012–2016.

kontroly, paralelne v Poľsku, na Slovensku a na Ukrajine, prebehli v období prvého polroka 2017.

fot. NKU

Kontrolę podjęto na podstawie:

- umowy o współpracy, zawartej w dniu 9 października 2014 r. pomiędzy Najwyższą Izbą Kontroli Rzeczypospolitej Polskiej a Najwyższym Urzędem Kontroli Republiki Słowackiej;
- umowy o współpracy, zawartej w dniu 15 maja 2014 r. pomiędzy Izbą Obrachunkową Ukrainy a Najwyższą Izbą Kontroli Rzeczypospolitej Polskiej;
- umowy o współpracy, zawartej w dniu 29 czerwca 2005 r. pomiędzy Najwyższym Urzędem Kontroli Republiki Słowackiej a Izbą Obrachunkową Ukrainy.

Okres objęty kontrolą:

Lata 2012–2016.

Kontrole – równoległe w Polsce, Słowacji i Ukrainie – przeprowadzone zostały w okresie pierwszego półrocza 2017 r.

fot: S. Kucharzyk – BdPN

2. SUMMARY OF INSPECTION RESULTS

The International East Carpathians Biosphere Reserve fulfils its functions, resulting from the UNESCO regulations, despite it does not carry out its activity within a coherent organization. The objectives of a biosphere reserve are being implemented, but it is not the Reserve that implements projects in its area – the parks that form the Reserve perform statutory tasks resulting from national regulations and not specified as tasks of the biosphere reserve. In line with the Pamplona Recommendations, a cross-border biosphere reserve should not function without a common coordinating structure, which, among others, should possess a permanent secretariate and budget for its functioning. The determined absence of common normative and organizational framework for the parks being part of the IECBR, brings the risk of not maintaining the existing natural and reserve resources, because in the absence of a uniform management or coordination of activities, there is a likelihood of discrepancies occurring within the objectives or their uneven implementation under the conditions of separate activities in the area of the IECBR.

The inspection conducted simultaneously in three countries produced similar results. The basic, joint findings of the inspection conducted by the supreme audit institutions of Poland, the Slovak Republic and Ukraine have come down to coincidental evaluations and similar conclusions:

- 1) the activities undertaken in the area of the International East Carpathians Biosphere Reserve in 2012–2016 by parks forming this Reserve, complied with the list of projects planned and recommended by UNESCO for the implementation of three essential functions of the biosphere reserve: protection, development and logistic. However, in order to fulfil the aforementioned functions of the Reserve, they ran in each country in specific legal and organizational conditions, since the tasks of the parks were not directly defined as the tasks of the biosphere reserve – both in national legislation and in any document constituting the basis for functioning of the parks. These tasks primarily resulted from acts and regulations on nature conservation in applicable the given country, whereas the funds for their implementation originated from the state budgets and local government budgets;
- 2) to enhance the joint activities related to implementation of the IECBR objectives – in the absence of the contract at the governmental level concerning its functioning – the authorities of the parks forming the Reserve concluded the *Director's Agreement* in Lutowska, on 15.11.2013, with the Coordination Council being established at the same time. The supreme audit institutions of the three states have evaluated,

2. ПІДСУМКИ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТУ

Міжнародний біосферний заповідник «Східні Карпати» виконує свої функції відповідно до положень ЮНЕСКО, хоча він не працює в рамках цієї організації. Цілі біосферного заповідника досягаються, проте відповідні заходи реалізуються не МБЗ «СК», а парками, які виконують свої статутні завдання згідно зі своїм національним законодавством, і які не визначені як завдання біосферного заповідника.

Відповідно до *Рекомендацій з Памплони* транскордонний біосферний заповідник може функціонувати лише у спільній координаційній структурі, яка повинна мати постійний секретаріат і бюджет для його функціонування. Підтверджено відсутність спільних організаційно-нормативних підстав функціонування парків, які входять до складу МБЗ «СК», що несе ризик незбереження наявних заповідно-природних ресурсів, оскільки в умовах відсутності єдиного управління чи скоординованих дій існує ймовірність різних цілей чи їх нерівномірного втілення в умовах відокремленого ведення діяльності на території МБЗ «СК».

Паралельні аудити, проведені у трьох країнах, показали схожі результати. Спільні судження аудиту, проведеного вищими органами фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України, доводять подібність оцінювання та висновків:

- 1) заходи проводились на території Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати» в період 2012–2016 років парками, що входять до складу цього МБЗ «СК», згідно з переліком заходів, передбачених і рекомендованих ЮНЕСКО для реалізації трьох основних функцій біосферного заповідника – охорони, розвитку і логістичної підтримки. Для реалізації перелічених функцій МБЗ «СК» в кожній країні застосовували специфічні організаційні і правові засади, оскільки завдання парків не були чітко визначені як завдання біосферного заповідника – ні в національному законодавстві, ні в жодному іншому документі, який був підставою для функціонування парків. Ці завдання впливали переважно із законів і виконавчих норм, які стосуються охорони природи в кожній країні, а фінансувалася їх реалізація з бюджетів країн та бюджетів органів місцевого самоврядування;
- 2) 15 листопада 2013 року для координації спільних заходів, пов'язаних із реалізацією цілей МБЗ «СК», незважаючи на відсутність угоди про функціонування на урядовому рівні, керівництво парків, які входять до складу МБЗ «СК» в Лютовиськах, підписали *Угоду директорів*, одночасно створивши *Координаційну раду*. Вищі органи фінансового контролю трьох

2. ZHRNUTIE VÝSLEDKOV KONTROLY

Medzinárodná biosférická rezervácia „Východné Karpaty“ plní svoje funkcie vyplývajúce z predpisov UNESCO aj napriek tomu, že svoju činnosť nevykonáva v rámci jednej organizácie. Ciele biosférickej rezervácie sa realizujú, no projektové zámery na svojom území nerealizuje samotná rezervácia, ale NP a CHKO, ktoré vykonávajú štatutárne úlohy vyplývajúce z vnútroštátnych predpisov, a tie nie sú definované ako úlohy biosférickej rezervácie. V súlade s *Odporúčaniami z Pamplony* by cezhraničná biosférická rezervácia nemala pôsobiť bez spoločnej koordinačnej štruktúry, ktorá má mať, okrem iného, stály sekretariát a rozpočet na svoje fungovanie. Zistený chýbajúci normatívno-organizačný rámec NP a CHKO, ktoré spolutvoria MBR VK, nesie v sebe riziko zániku existujúcich prírodných zdrojov rezervácie, pretože pri chýbajúcom spoločnom riadení alebo koordinácii činností existuje pravdepodobnosť, že dôjde k rozličnému nasmerovaniu cieľov alebo ich nerovnomernej realizácii v podmienkach separátneho výkonu riadiacich činností na území MBR VK.

Kontrola, uskutočnená paralelne v troch štátoch, priniesla podobné výsledky. Základné, spoločné zistenia kontroly vykonanej najvyššími kontrolnými orgánmi Poľskej republiky, Slovenskej republiky a Ukrajiny, vedú k vzájomne blízkym hodnoteniam a podobným záverom.

- 1) Aktivity, ktoré na území Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“ realizovali v rokoch 2012 až 2016 parky a CHKO spolutvoriace túto rezerváciu, napĺňali zoznam zámerov, ktoré predpokladá a odporúča UNESCO pre realizáciu troch základných funkcií biosférickej rezervácie: ochranej, rozvojovej a logistickej. Slúžili napĺňaniu spomínaných funkcií rezervácie, no prebiehali v každej krajine v špecifickom právnom a organizačnom prostredí, pretože úlohy parkov neboli priamo definované ako úlohy biosférickej rezervácie, a to ani v rámci vnútroštátnej legislatívy, ani v žiadnom dokumente, ktorý je základom pre fungovanie parkov. Tieto úlohy vyplývali najmä zo zákonov a vykonávacích predpisov týkajúcich sa ochrany prírody v danom štáte, pričom finančné prostriedky na ich realizáciu pochádzali zo štátnych rozpočtov a z rozpočtov jednotiek územnej samosprávy.
- 2) Pre zlepšenie spoločných aktivít spojených s realizáciou cieľov MBR VK a v kontexte chýbajúcej zmluvy na úrovni vlád, ktorá by upravovala pôsobenie biosférickej rezervácie, uzatvorili vedenia parkov v poľských Lutowiskach dňa 15. novembra 2013 *Dohodu riaditeľov* a založili súčasne Koordinačnú radu. Najvyššie kontrolné orgány troch krajín túto skutočnosť posúdili tak, že Rada

2. PODSUMOWANIE WYNIKÓW KONTROLI

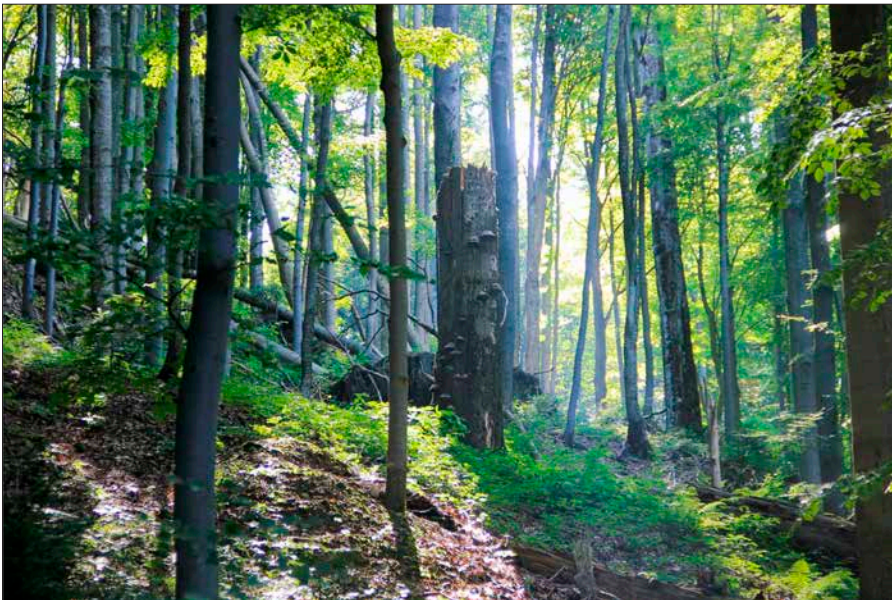
Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie“ spełnia swoje funkcje, wynikające z przepisów UNESCO, mimo że nie prowadzi on działalności w ramach zwartej organizacji. Cele rezerwatu biosfery są realizowane, jednak to nie Rezerwat realizuje przedsięwzięcia na swoim obszarze – czynią to parki, wykonujące statutowe zadania wynikające z przepisów krajowych i nieokreślone jako zadania rezerwatu biosfery. Zgodnie z *Rekomendacjami z Pampeluny*, transgraniczny rezerwat biosfery nie powinien funkcjonować bez wspólnej struktury koordynacyjnej, która między innymi, powinna mieć stały sekretariat i budżet na jego funkcjonowanie. Stwierdzony brak wspólnych ram normatywno-organizacyjnych parków, wchodzących w skład MRB „KW”, niesie ryzyko niezachowania istniejącego zasobu przyrodniczo-rezerwatowego, bowiem przy braku jednolitego zarządu czy skoordynowania działań, istnieje prawdopodobieństwo wystąpienia rozbieżności celów lub ich nierównomiernej realizacji w warunkach odrębnego prowadzenia działalności na obszarze MRB „KW”.

Kontrola, przeprowadzona równolegle w trzech krajach, przyniosła podobne wyniki. Podstawowe, wspólne ustalenia kontroli, przeprowadzonej przez najwyższe organy kontroli Polski, Republiki Słowackiej i Ukrainy sprowadzają się do zbieżnych ocen i zbliżonych wniosków:

- 1) działania, podejmowane na obszarze Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” w latach 2012–2016 przez parki współtworzące ten Rezerwat, wpisywały się w katalog przedsięwzięć, przewidzianych i zalecanych przez UNESCO dla realizacji trzech zasadniczych funkcji rezerwatu biosfery: ochronnej, rozwojowej i wspierania logistycznego. Służąc wypełnianiu wspomnianych funkcji Rezerwatu, przebiegały one jednak w każdym kraju w specyficznych uwarunkowaniach prawnych i organizacyjnych, gdyż zadania parków nie były wprost zdefiniowane jako zadania rezerwatu biosfery – zarówno w prawodawstwie krajowym jak i w żadnym dokumencie, stanowiącym podstawę funkcjonowania parków. Zadania te wynikały głównie z ustaw i przepisów wykonawczych, dotyczących ochrony przyrody w danym kraju, zaś środki finansowe na ich realizację pochodziły z budżetów państw oraz budżetów jednostek samorządu terytorialnego;
- 2) dla usprawnienia wspólnych działań, związanych z realizacją celów MRB „KW” – wobec braku umowy, na szczeblu rządowym, dotyczącej jego funkcjonowania – władze parków tworzących Rezerwat zawarły w Lutowiskach, w dniu 15.11.2013 r., *Porozumienie dyrektorów*, powołując jednocześnie Radę Koordynacyjną. Najwyższe organy kontroli trzech państw oceniły, że Rada ta jest nieformalnym organem, o charakterze wyłącznie deklaracyjnym, nieumocowanym w prawodawstwie

that the Council is an informal body, only of a declarative nature, not subject to the national legislation of any of the three countries, thus it has no possibility of an efficient management and coordination, both on the area of the Reserve as well as in its national parts, thus – it cannot meet the requirements specified for an organizational body in the *Pamplona Recommendations*.

- 3) the cross-border cooperation between parks within the Reserve, understood as joint implementation of undertakings, including the field of Reserve management, was rather of a formal than practical nature. The parks did not cooperate in the field of joint planning and execution of tasks on the area and for the IECBR, despite the declarations of joint action of each party forming the Reserve. This resulted in the determined absence of an up-to-date, joint zoning map of the IECBR, required by the *Pamplona Recommendations*, and determination of the areas in the Reserve, where the core zone is directly adjacent to the transition zone, which is not in line with the *Statutory Framework* and indicates the incomplete implementation of the *Pamplona Recommendations* in the field of developing joint or coordinated conservation strategies, and thus – one of the *Seville Strategy* objectives;

фот. NKU

держав визнали, що ця рада є неформальним органом, носить тільки декларативний характер і не має юридичного визначення в жодній із трьох країн, тому не може забезпечити ефективний менеджмент і координацію як на території МБЗ «СК», так і в його національних частинах, отже, це не відповідає вимогам до координаційного органу, визначеним у *Рекомендаціях з Памплони*;

- 3) транскордонна співпраця між парками на території МБЗ «СК», визначена як спільно реалізовані заходи з управління МБЗ «СК», має більше формальний, ніж практичний характер. Парки не співпрацювали між собою щодо планування і спільного виконання завдань, незважаючи на декларацію спільних дій кожної зі Сторін. Про це свідчить відсутність спільної карти зонування МБЗ «СК», яку вимагають *Рекомендації з Памплони*, та наявність у МБЗ «СК» ділянок, де центральна зона (*core zone*) безпосередньо прилягає до перехідної зони (*transition zone*), що не відповідає *Рамковому статуту* і також є неповною реалізацією *Рекомендацій з Памплони* щодо визначення спільних і скоординованих стратегій з охорони – однієї з цілей *Севільської стратегії*;
- 4) розроблений Координаційною радою в 2013 році *Рамковий робочий план* на період 10 років, що переглядався у 2014 році та передбачав 29 завдань («спільно запланованих ініціатив») на території МБЗ «СК», був реалізований на неналежному рівні. Цей план не визначає часових рамок виконання завдань, порядку їх виконання, критеріїв оцінювання, суб'єктів, які задіяні в кожному завданні, та не передбачає фінансування на реалізацію завдань. Також не було підтверджено факту, що для реалізації запланованих заходів партнерські підрозділи в межах МБЗ «СК» здійснювали скоординовані дії або узгоджували спільні джерела фінансування, обсяг, час чи період їх реалізації;
- 5) у правовій системі Словацької Республіки законом «*Про охорону природи і ландшафту*» біосферні заповідники визначаються тільки як території міжнародного значення і не мають спеціального механізму регулювання, проте в Республіці Польща біосферний заповідник взагалі не введений у національний правовий порядок і не має законодавчого визначення, що ускладнює формування завдань для такого заповідника. В Україні термін «біосферний заповідник» міститься в законі «*Про природно-заповідний фонд України*», який визначає статус і завдання біосферних заповідників, структуру території та особливості управління ними.

prestavuje neformálny orgán výhradne deklaratívneho charakteru, ktorý nemá právne opodstatnenie v legislatíve žiadnej z troch krajín, preto nemá možnosť efektívne riadiť a koordinovať činnosť rezervácie na jej území ani v jej národných častiach a nedokáže splniť požiadavky definované pre koordinačný orgán v *Odporúčaníach z Pamplony*.

- 3) Cezhraničná spolupráca medzi parkmi v rámci rezervácie, chápaná ako spoločne realizované projekty, vrátane riadenia rezervácie, mala skôr formálny než praktický charakter. Parky navzájom nekooperovali v rámci spoločného plánovania a realizácie úloh na území a v prospech MBR VK, a to ani napriek deklarácii spoločného postupu každej zo strán tvoriacich biosférickú rezerváciu. Výsledkom toho bolo zistenie, že neexistuje spoločná mapa zonácie MBR VK, ktorú požadujú *Odporúčania z Pamplony*, ako aj to, že sa v rezervácii vyskytujú oblasti, v ktorých jadrová zóna (*core zone*) bezprostredne susedí s prechodovou zónou (*transition zone*), čo je v rozpore s *Rámčovým dohovorom* a svedčí iba o čiastkovej realizácii *Odporúčaní z Pamplony* vo veci prípravy spoločných alebo koordinovaných stratégií na ochranu jedného z cieľov *Sevillskej stratégie*.

fot. NKU

krajovým žadného z trzech państw, stąd nie posiada możliwości skutecznego zarządzania i koordynowania, zarówno na obszarze Rezerwatu jak i w jego krajowych częściach, tym samym – nie jest w stanie spełnić wymagań, określonych dla organu koordynującego w *Rekomendacjach z Pampeluny*;

- 3) współpraca transgraniczna pomiędzy parkami w obrębie Rezerwatu, rozumiana jako wspólnie realizowane przedsięwzięcia, w tym także w zakresie zarządzania Rezerwatem, miała wymiar raczej formalny niż praktyczny. Parki nie współdziałały ze sobą w zakresie planowania i wykonywania wspólnie zadań na obszarze i na rzecz MRB „KW”, mimo deklaracji wspólnego działania każdej ze stron, tworzących Rezerwat. Skutkiem tego był ustalony brak aktualnej, wspólnej mapy strefowania MRB „KW”, wymaganej przez *Rekomendacje z Pampeluny*, oraz stwierdzenie występowania w Rezerwacie obszarów, gdzie strefa centralna (*core zone*) sąsiaduje bezpośrednio ze strefą przejściową (*transition zone*), co jest niezgodne z *Ramowym Statutem* i świadczy o niepełnej realizacji *Rekomendacji z Pampeluny* w zakresie opracowania wspólnych lub skoordynowanych strategii na rzecz ochrony, tym samym – jednego z celów *Strategii Sewilskiej*;
- 4) opracowany przez Radę Koordynacyjną w 2013 r. *Ramowy plan pracy* na okres 10 lat, zaktualizowany w 2014 r., przewiduje 29 zadań („planowanych wspólnych inicjatyw”) na terenie MRB „KW”, nie był należycie realizowany. Plan ten nie wskazuje czasokresu prowadzenia zadań, kolejności ich wykonywania, kryteriów oceny, podmiotów uczestniczących w każdym zadaniu oraz wielkości środków na ich realizację. Nie stwierdzono, aby dla realizacji planowanych działań jednostki partnerskie w ramach Rezerwatu podejmowały skoordynowane działania, lub aby dokonywały wspólnych uzgodnień co do źródeł ich finansowania, zakresu, czasu lub okresu ich realizacji;
- 5) w systemie prawnym Republiki Słowackiej obowiązująca *Ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu* definiuje rezerwaty biosfery jedynie jako obszary o znaczeniu międzynarodowym i nie obejmuje bardziej szczegółowych regulacji, zaś w Polsce rezerwat biosfery nie został wprowadzony do krajowego porządku prawnego i nie posiada definicji legalnej, co utrudnia określanie zadań dla takiego rezerwatu. Na Ukrainie definicja „rezerwatu biosfery” zawarta jest w ustawie „*O chronionych zasobach przyrodniczych Ukrainy*”, która określa status i zadania rezerwatów biosfery, strukturę obszaru i charakterystykę zarządzania nimi.

- 4) the *Framework Plan* developed by the Coordination Council in 2013 for the period of 10 years, updated in 2014 envisages 29 tasks (planned joint initiatives) within the area of the IECBR, has not been properly implemented. This plan does not indicate the period for the conduct of the tasks, their order, evaluation criteria, bodies participating in each task and the size of funds for their implementation. It has not been determined that for the implementation of the planned activities, the partner units within the Reserve undertook coordinated activities or that they made joint arrangements as to the sources of their funding, scope, time or period of their implementation;
- 5) in the legal system of the Slovak Republic, the applicable *Act on the conservation of nature and landscape* defines biosphere reserves only as areas of international importance and does not incorporate more detailed regulations, while in Poland a biosphere reserve has not been incorporated to the national legal order and does not possess a legal definition, thus inhibiting determination of tasks for such a reserve. In Ukraine, the “biosphere reserve” definition is included in the Act “*On the protected natural resources of Ukraine*”, which determines the status and tasks of biosphere reserves, structure of the area and characterizes their management.

Supreme audit institutions of Slovakia, Ukraine and Poland, on the basis of the results of parallel audits, state that for proper determination – and effective implementation – of the common strategy of the Reserve, common priorities and objectives, it is necessary to take action by the competent authorities of the three countries to conclude an intergovernmental agreement in on the functioning of the Reserve. Such agreement would constitute the basis for the establishment of a managing body for the Reserve – and a provide it with appropriate power – which would be responsible for the development and implementation of joint or coordinated conservation strategies, in accordance with the UNESCO requirements, and which would supervise the correctness of the implementation of the Reserve’s objectives and functions.

The concomitant activity of the Slovak and Polish authorities should be the legislative initiative aiming at:

- strengthening of the biosphere reserve status within the existing nature and landscape conservation act, and possibly preparation of a separate legal regulation concerning biosphere reserves in Slovakia;
- introduction of a regulation concerning biosphere reserve in the national legal order in Poland, including provision of the legal definition of the term.

фот. IOU

Вищі органи фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України на підставі результатів проведеного паралельного аудиту наголошують на необхідності вжиття компетентними органами трьох країн заходів для укладення міждержавної угоди про функціонування МБЗ «СК», що дозволить визначити спільні або скоординовані стратегії охорони, пріоритети та цілі діяльності заповідника як єдиного організаційного комплексу, які будуть спрямовані на реалізацію його функцій і цілей створення.

Така угода стане основою для призначення керівного органу МБЗ «СК» із визначеними повноваженнями щодо відповідальності за розроблення та реалізацію спільних або скоординованих стратегій охорони, як того вимагає ЮНЕСКО, і контролю за правильністю та законністю досягнення цілей та функцій МБЗ «СК».

Законодавча ініціатива повинна втілюватися паралельно із діяльністю влади Словацької Республіки та Республіки Польща, спрямованою на:

- посилення статусу біосферних заповідників на підставі діючого закону «Про охорону природи та ландшафту» або підготовку

- 4) *Rámcový plán aktivít* vypracovaný Koordinačnou radou v roku 2013 na obdobie 10 rokov, aktualizovaný v roku 2014, ktorý na území MBR VK predpokladá 29 úloh (plánovaných spoločných iniciatív), nebol realizovaný náležite. Tento plán nestanovuje časové obdobie na realizáciu úloh, neurčuje poradie ich realizácie, hodnotiace kritériá, subjekty, ktoré sa majú na každej úlohe zúčastniť, ani výšku prostriedkov na ich realizáciu. Nebolo zistené, že by pri realizácii plánovaných aktivít partnerské organizácie v rámci rezervácie postupovali koordinovane alebo že by mali dohodnutý spoločný postup v otázkach zdrojov ich financovania, rozsahu, časového rámca alebo obdobia ich realizácie.
- 5) V rámci právneho systému Slovenskej republiky definuje platný Zákon o ochrane prírody a krajiny biosférické rezervácie len ako územia medzinárodného významu a nemá vo vzťahu k nim podrobnejšie regulácie. V Poľsku nebola biosférická rezervácia implementovaná do vnútroštátneho právneho poriadku a nemá legálnu definíciu, čo komplikuje definovanie úloh pre takúto rezerváciu. Na Ukrajine je definícia "biosférickej rezervácie" uvedená v "Zákone o chránených prírodných zdrojoch Ukrajiny", ktorý určuje postavenie a úlohy biosférických rezervácií, štruktúru územia a charakteristiku ich riadenia.

Najvyššie kontrolné orgány Slovenska, Ukrajiny a Poľska – na základe výsledkov paralelných kontrol konštatujú, že pre správnu definíciu a efektívnu realizáciu spoločnej stratégie fungovania rezervácie, spoločných priorít a cieľov je nevyhnutné, aby príslušné orgány troch štátov iniciovali aktivity na účely uzatvorenia medzivládnej dohody o fungovaní rezervácie. Takáto dohoda bude základom pre vytvorenie riadiaceho orgánu rezervácie, ktorá by tým získala vhodné oprávnenia, pričom by bol tento orgán zodpovedný za prípravu a realizáciu spoločných alebo koordinovaných ochranných stratégií v súlade s požiadavkami UNESCO a dohliadal by na náležitú realizáciu cieľov a plnenie funkcií rezervácie.

Paralelnou aktivitou slovenských a poľských kompetentných orgánov musí byť legislatívna iniciatíva smerujúca k:

- posilneniu štatútu biosférických rezervácií v rámci existujúceho zákona o ochrane prírody a krajiny, prípadne príprava osobitnej právnej regulácie týkajúcej sa biosférických rezervácií na Slovensku
- implementácii regulácií týkajúcich sa biosférickej rezervácie do právneho poriadku v Poľsku, vrátane vytvorenia legálnej definície tohto pojmu.

Podľa názoru najvyšších kontrolných orgánov Poľska, Slovenska a Ukrajiny – dôsledná realizácia uvedených aktivít zo strany príslušných štátnych orgánov spolutvoriacich MBR VK umožní definovať výšku finančných prostriedkov

fot: S. Kucharzyk – BdPN

Najvyššie orgány kontroly Slovenska, Ukrajiny a Poľska, na podstave výsledkov kontroly rovnolegálnych stvrdzajú, že dľa vlašciwego okrešlenia – i skutecznej realizacji – wšpólnej strategii działania Rezerwatu, wšpólnych priorytetów i celów, niezbednym jest podjęcie działań przez vlašciwe organy trzech krajów w celu zawarcia międzyrządowego porozumienia w sprawie funkcjonowania Rezerwatu. Porozumienie takie byłoby podstawą do powołania organu zarządającego Rezerwatem – i nadanie mu stosownych uprawnień – który byłby odpowiedzialny za opracowanie i realizację wšpólnych lub skoordynowanych strategii na rzecz ochrony, zgodnie z wymogami UNESCO, i który nadzorowałby prawidłowość realizacji celów i funkcji Rezerwatu.

Równoległym działaniem władz Słowacji i Polski winna być inicjatywa legislacyjna, zmierzająca do:

- wzmocnienia statusu rezerwatów biosfery w ramach istniejącej ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu, ewentualnie przygotowanie odrębnej regulacji prawnej dotyczącej rezerwatów biosfery na Słowacji;
- wprowadzenie do krajowego porządku prawnego w Polsce regulacji dot. rezerwatu biosfery, w tym podania legalnej definicji tego pojęcia.

In the opinion of the supreme audit institutions of Poland, Slovakia and Ukraine, a consistent implementation of the aforementioned activities done by the competent authorities of the states that form the IECBR, would enable determination of the funds necessary to implement the tasks in the individual states by all units incorporated in the Reserve. This would also allow for applying for funds from other sources, including the European Union². Obtaining of such funds would enable real implementation of joint tasks within the area of IECBR by the Ukrainian, Slovak and Polish partners.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

² The 2014–2020 financial perspective does not include three-way PL-SK-UA programmes. However, there is a possibility to apply for funds in a non-competitive mode in programmes covering individual countries, e.g.: The Cross-border Cooperation Programme Poland-Belarus-Ukraine 2014–2020 and the Interreg V-A Programme Poland-Slovakia 2014–2020.

окремого правового регулювання біосферних заповідників на території Словацької Республіки;

- введення в національне законодавство Республіки Польща положень про біосферний заповідник, зокрема забезпечення юридичного визначення цього поняття.

На думку вищих органів фінансового контролю Республіки Польща, Словацької Республіки та України, послідовне здійснення зазначених заходів компетентними органами держав, що утворюють МБЗ «СК», дозволить визначити обсяг фінансування, необхідний для виконання завдань у кожній з трьох країн усіма суб'єктами, що входять до складу МБЗ «СК».

Це також дасть можливість подати заявку на отримання коштів з інших джерел, зокрема Європейського Союзу².

Отримання такого фінансування дозволить сторонам-партнерам із Республіки Польща, Словацької Республіки та України фактично реалізувати спільні завдання на території МБЗ «СК».

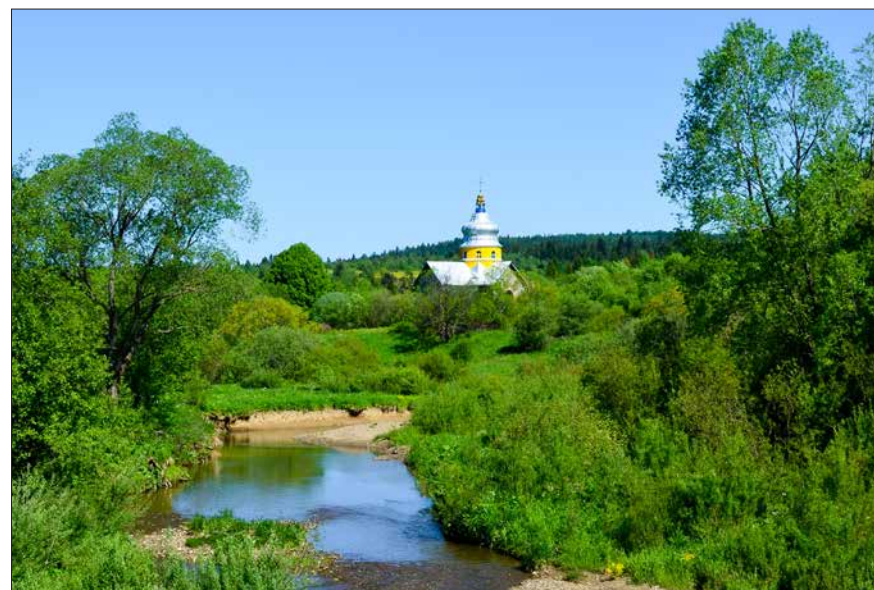

foto: S. Kucharzyk – BdPN

² У фінансовій перспективі на період 2014–2020 років немає тристоронніх програм PL-SK-UA. Проте програми, що стосуються окремих країн, дозволяють подавати заявки на дофінансування у неконкурентному режимі, наприклад: Програма транскордонного співробітництва Польща-Білорусь-Україна 2014–2020 та програма Interreg V-A, Польща-Словаччина 2014–2020 років.

potrebných na realizáciu úloh v jednotlivých krajinách u všetkých subjektov, ktoré spolutvoria rezerváciu. Takto bude možné uchádzať sa aj o prostriedky z iných zdrojov, vrátane prostriedkov z Európskej únie². Získanie spomínaných prostriedkov pomôže skutočne realizovať spoločné úlohy na území MBR VK zo strany jednotlivých partnerov z Ukrajiny, Slovenska a Poľska.

fot. NKU

W ocenie najwyższych organów kontroli Polski, Słowacji i Ukrainy, konsekwentna realizacja wymienionych działań przez właściwe organy państw, współtworzących MRB „KW”, umożliwiłaby określanie wielkości środków finansowych niezbędnych do realizacji zadań w poszczególnych krajach przez wszystkie jednostki wchodzące w skład Rezerwatu. Pozwoliłoby to również na ubieganie się o środki z innych źródeł, w tym również z Unii Europejskiej². Pozyskanie takich środków umożliwiłoby rzeczywistą realizację wspólnych zadań na obszarze MRB „KW” przez partnerów z Ukrainy, Słowacji i Polski.

fot: S. Kucharzyk – BdPN

² V rámci programového obdobia 2014 až 2020 neexistujú trojstranné PL-SK-UA programy. Existuje však možnosť uchádzať sa o získanie finančných prostriedkov mimosúťažnou cestou v rámci programov zahŕňajúcich jednotlivé štáty, napr.: Program cezhraničnej spolupráce Poľsko-Bielorusko-Ukrajina 2014 až 2020 a Program Interreg V-A Poľsko-Slovensko 2014 až 2020.

² W perspektywie finansowej 2014–2020 nie ma programów trójstronnych PL-SK-UA. Istnieje jednak możliwość ubiegania się o środki finansowe w trybie pozakonkursowym w programach obejmujących poszczególne kraje, np.: Program Współpracy Transgranicznej Polska–Białoruś–Ukraina 2014–2020 oraz Program Interreg V-A Polska–Słowacja 2014–2020.

3. MAIN INSPECTION RESULTS

3.1. Implementation of the three basic functions of a biosphere reserve

The Republic of Poland

Bieszczady National Park³ has been located – and conducted its activity – on two conservation zones of the IECBR: the *core zone* and the *buffer zone*. It has been evaluated that the activities of the Bieszczady NP, undertaken under the national nature conservation form, were equal to the tasks suggested in such zones of a biosphere reserve by the *Pamplona Recommendations* to ensure biodiversity protection and to enable research, monitoring, trainings, tourism and ecological education. The Bieszczady NP did not have a conservation plan (by circumstances beyond its control), which is required by the provision of the Art. 18 of the cited Nature Conservation Act, thus in the period 2012–2016 it realized its statutory tasks on the basis of conservation tasks established by the Minister of the Environment and on the basis of the assigned Status. **None of the tasks of the Bieszczady NP was defined in these documents as a IECBR task.**

The area of the transition zone of the Reserve overlapped with the areas of the landscape parks (LP): Cisna and Wetlina Landscape Park and the San Valley Landscape Parks, managed by the Carpathian Landscape Parks (CLP). It has been evaluated that the activities undertaken by the CLP on the area of these two parks were in line with the task catalogue, used to implement the objectives and functions of a biosphere reserve, recommended in this zone by the *Pamplona Recommendations*, i.e. they enabled the conduct of trainings, ecological education and monitoring and favoured sustainable forms of economic development and cultural heritage. The statutory tasks of the CLP were included in its annual work plans and in the conservation plan of the Cisna and Wetlina LP and – in the absence of a conservation plan for the San River Valley LP (by circumstances beyond its control) – in the resolution of the Podkarpackie Voivodeship Assembly, determining i.a. special conservation objectives for nature and cultural values of the Park and prohibitions applicable on its area. **None of these documents did envisage implementation of IECBR tasks.**

Within the scope related to the implementation of the objectives and functions of a biosphere reserve, the controlled parks actively cooperated with the local government bodies and other institutions. Cooperation of the Bieszczady NP with such entities fully protected the nature conservation interests for the Reserve within the Park, within the scope specified in the *Statutory Framework* and in the *Pamplona Recommendations*, as

³ Bieszczady NP.

3. ОСНОВНІ РЕЗУЛЬТАТИ АУДИТУ

3.1. Виконання трьох основних функцій біосферного заповідника

Республіка Польща

Бещадський національний парк³ розташований і діє на території двох охоронних зон МБЗ «СК» – *центральної* та *буферної*.

Аудит засвідчив, що діяльність Бещадського НП як частини національної форми охорони природи відповідає завданням, визначеним для таких зон біосферного заповідника в *Рекомендаціях з Памплони* щодо забезпечення охорони біорізноманіття та проведення досліджень, моніторингу, навчання, туризму й екологічної освіти. Бещадський НП не має плану охорони, як того вимагає ст. 18 закону «Про охорону природи», отже, у 2012–2016 роках він виконував свої статутні завдання згідно із завданнями з охорони, встановленими міністром навколишнього середовища Польщі, та на підставі статуту. **Жодне із завдань Бещадського НП не було згадане в цих документах як завдання МБЗ «СК».** Площа *перехідної* зони заповідника відповідає територіям таких ландшафтних парків (далі – ЛП), як «Ціснянсько-Ветлінський» і «Долина Сяну», що належать до сфери управління Об'єднання Карпатських ландшафтних парків (далі – Об'єднання КЛП).

Аудитом встановлено, що діяльність Об'єднання КЛП на території цих двох парків відповідає завданням, спрямованим на досягнення поставлених цілей і функцій біосферного заповідника, визначених *Рекомендаціями з Памплони*: проведення навчання, екологічна освіта, а також моніторинг і сприяння збалансованим формам економічного розвитку та культурної спадщини.

Статутні завдання Об'єднання КЛП визначені в робочих планах на рік і в плані охорони Ціснянсько-Ветлінського ЛП. Проте через відсутність у резолюції Підкарпатського воєводства, яка, зокрема, визначає спеціальні цілі природоохоронного та культурного надбання ЛП «Долина Сяну», плану його охорони та відсутність заборон, що застосовуються на його території, **жоден із цих документів не передбачав виконання завдань МБЗ «СК».**

У сфері, пов'язаній із реалізацією цілей і функцій біосферного заповідника, парки, в яких проводилися контрольні заходи, активно співпрацювали з органами місцевого самоврядування та іншими установами. Співпраця Бещадського НП з такими суб'єктами повністю захищає інтереси природоохоронного характеру МБЗ «СК» на території цього парку в межах, визначених *Рамковим статутом* і

³ Бещадський НП.

3. HLAVNÉ VÝSLEDKY KONTROLY

3.1. Realizácia troch základných funkcií biosférickej rezervácie

Poľská republika

Bieščadský národný park³ sa nachádza a svoju činnosť realizuje na území dvoch ochranných zón MBR VK: „jadrovej“ a „nárazníkovej.“ Aktivity Bieščadského národného parku, realizované v rámci vnútroštátnej formy ochrany prírody, sú identické s úlohami, ktoré v takýchto zónach biosférickej rezervácie navrhujú *Odporúčania z Pamplony* na účely zabezpečenia ochrany biodiverzity a realizácie výskumu, monitoringu, školení, turistiky a environmentálneho vzdelávania. Bieščadský národný park nemá (z dôvodov, za ktoré nenesie zodpovednosť) plán ochrany, ktorý vyžaduje článok 18 citovaného zákona o ochrane prírody, preto v rokoch 2012 až 2016 realizoval svoje zákonom stanovené úlohy na základe ochranných úloh stanovených ministerstvom životného prostredia a na základe prijatého štatútu. **Žiadna z úloh Bieščadského národného parku nebola v týchto dokumentoch definovaná ako úloha MBR VK.**

„Prechodová zóna“ rezervácie svojím územím pokrývala územia chránených krajinných oblastí (CHKO): Ciśniańsko-Wetlińskiej CHKO a CHKO Doliny rieky San, ktoré spravuje Združenie Karpatských chránených krajinných oblastí (ZKCHKO). Aktivity realizované Združením KCHKO na území týchto dvoch CHKO sú v súlade so zoznamom úloh slúžiacich na realizáciu cieľov a funkcií biosférickej rezervácie, ktoré v tejto oblasti predikujú *Odporúčania z Pamplony*, t. j. umožňujú organizovanie školení, environmentálneho vzdelávania a monitoring, podporujú udržateľné formy hospodárskeho rozvoja a rozvoja kultúrneho dedičstva. Zákonom stanovené úlohy Združenia KCHKO sú uvedené v jeho ročných plánoch aktivít a v pláne ochrany Ciśniańsko-Wetlińskiej chránenej krajiny oblasti a – v kontexte chýbajúceho plánu ochrany pre CHKO Doliny rieky San (z dôvodov, za ktoré tento park nenesie zodpovednosť) – v uznesení Krajského zastupiteľstva Podkarpatského vojvodstva, ktoré okrem iného definovalo podrobné ciele ochrany prírody a kultúry tohto parku a zákazy platné na jeho území. **Žiaden z týchto dokumentov však nepredpokladá realizáciu úloh MBR VK.**

V rozsahu súvisiacom s realizáciou cieľov a funkcií biosférickej rezervácie kontrolované parky aktívne spolupracujú so samosprávnymi orgánmi a inými inštitúciami. Spolupráca Bieščadského národného parku s týmito subjektmi naplno chráni záujmy ochrany prírody rezervácie na území tohto parku v rozsahu definovanom v *Rámcovom dohovore* a v *Odporúčaníach z Pamplony*, a umožňuje realizovať ciele

³ Bieščadský NP.

3. GŁÓWNE WYNIKI KONTROLI

3.1. Realizacja trzech podstawowych funkcji rezerwatu biosfery

Rzeczpospolita Polska

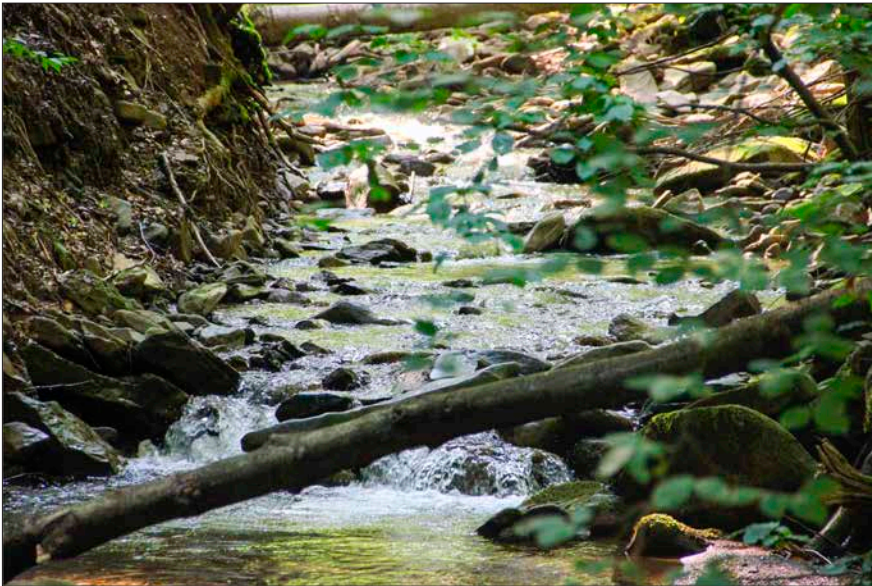
Bieszczadzki Park Narodowy³ znajdował się – i prowadził swoją działalność – na obszarze dwóch stref ochrony MRB „KW”: „centralnej” i „buforowej.” Oceniono, że działania Bieszczadzkiego PN, podejmowane w ramach krajowej formy ochrony przyrody, były tożsame z zadaniami, sugerowanymi w takich strefach rezerwatu biosfery przez *Rekomendacje z Pampeluny*, w celu zapewnienia ochrony bioróżnorodności oraz umożliwienia prowadzenia badań, monitoringu, szkoleń, turystyki i edukacji ekologicznej. Bieszczadzki PN nie posiadał (z przyczyn nieleżących po jego stronie) planu ochrony, wymaganego przepisem art. 18 cyt. ustawy o *ochronie przyrody*, stąd w latach 2012–2016 realizował swoje ustawowe zadania na podstawie zadań ochronnych, ustanawianych przez Ministra Środowiska oraz na podstawie nadanego Statutu. **Żadne z zadań Bieszczadzkiego PN nie było w tych dokumentach określane jako zadanie MRB „KW”.**

Strefa „przełściowa” Rezerwatu swoim obszarem pokrywała się z terenami parków krajobrazowych (PK): Ciśniańsko-Wetlińskiego i Doliny Sanu, zarządzanymi przez Zespół Karpackich Parków Krajobrazowych (Zespół KPK). Oceniono, że działania, podejmowane przez Zespół KPK na obszarze tych dwóch parków, wpisywały się w katalog zadań, służących realizacji celów i funkcji rezerwatu biosfery, zalecanych w tej strefie przez *Rekomendacje z Pampeluny*, tj. umożliwiały prowadzenie szkoleń, edukacji ekologicznej i monitoringu oraz sprzyjały zrównoważonym formom rozwoju gospodarczego i dziedzictwa kulturowego. Ustawowe zadania Zespołu KPK zawarte były w jego rocznych planach pracy i w planie ochrony Ciśniańsko-Wetlińskiego PK, oraz – wobec braku planu ochrony dla PK Doliny Sanu (z przyczyn niezależnych od tego PK) – w uchwale Sejmiku Województwa Podkarpackiego określającej m.in. szczególne cele ochrony przyrody i dóbr kultury tego Parku oraz zakazy obowiązujące na jego obszarze. **Żaden z tych dokumentów nie przewidywał realizacji zadań MRB „KW”.**

W zakresie związanym z realizacją celów i funkcji rezerwatu biosfery kontrolowane parki aktywnie współpracowały z organami władz samorządowych i innymi instytucjami. Współpraca Bieszczadzkiego PN z takimi podmiotami w pełni zabezpieczała interesy ochrony przyrody Rezerwatu na obszarze tego parku, w zakresie określonym w *Ramowym Statucie* oraz *Rekomendacjach z Pampeluny*, a także pozwalała na realizację

³ Bieszczadzki PN.

well as enabled implementation of the objectives specified in the same documents. The cooperation between the CLP and commune governments within the area of the 2 aforementioned landscape parks was to ensure the implementation of the biosphere reserve objectives, indicated in the aforementioned UNESCO regulations and – similarly to the Bieszczady NP – it concerned the issues related to the spatial management of these communes. It was determined, that conduct of the inspection activities with the participation of forest divisions, favoured the proper implementation of the conservation tasks within the area of the Reserve. The basis for the financial management of the Bieszczady NP, a state supervised legal entity under the Art. 9(14) of the *Public Finance Law* of 27 August 2009⁴, were annual financial plans, developed on the basis of Art. 31 of the Law. Operating costs were covered primarily from the income from the conducted activity and from the subsidies received from the state budget, and – to a lesser degree – from other sources of subsidies. The activity of the CLP, a local-government budget unit was funded primarily from the state budget and from the budget of the Podkarpackie Voivodeship government, and – to a lesser degree – from the funds of the Regional Fund for Environmental Protection and Water Management in Rzeszów.

fot. NKU

⁴ Journal Laws of 2016, item 1870, as amended.

Рекомендаціями з Памплони, а також забезпечує реалізацію цілей, викладених у цих документах.

Співпраця Об'єднання КЛП з органами місцевого самоврядування на території ландшафтних парків забезпечувала реалізацію цілей біосферного заповідника, визначених у Регламенті ЮНЕСКО, та, як і у випадку з Бещадським НП, стосується питань, пов'язаних з просторовим розвитком відповідних громад. Було встановлено, що проведення контрольних заходів за участю лісогосподарських служб сприяло належному виконанню завдань з охорони в районі МБЗ «СК».

Підґрунтя фінансового менеджменту Бещадського НП, державної юридичної особи, згідно з п. 14 ст. 9 закону «Про державне фінансування»⁴ від 27 серпня 2009 року, становили підготовлені річні фінансові плани (ст. 31 цього закону). Операційні витрати покривалися переважно з доходів від здійснення діяльності та дотацій, отриманих із державного бюджету, а також від субсидій з інших джерел (незначна частина).

Діяльність Об'єднання КЛП як бюджетного самоврядного підрозділу фінансувалася переважно з державного та місцевого бюджетів Підкарпатського воєводства, а також з воєводського Фонду охорони довкілля і водного господарства в Жешуві (незначна частина).

Словацька Республіка

На підставі результатів аудиту можна зробити висновок, що головні функції біосферного заповідника на території НП «Полонини» постійно здійснювалися Державною охороною природи Словацької Республіки (далі – ДОП СР).

Реалізація основних завдань міжнародного біосферного заповідника була оцінена як частково ефективна, здебільшого через невизначеність статусу частини біосферного заповідника, що створило ризик невиконання повною мірою функції з охорони.

Виконання функцій розвитку та логістичної підтримки в моніторинговий період здійснювалося шляхом упровадження відповідних заходів, але обсяг та якість цих заходів було обмежено сферою компетенції та обсягом фінансування управління територією. Діяльність ДОП СР на ділянці НП «Полонини» регулюється законом «Про охорону природи та ландшафту».

Ці заходи здійснювалися згідно із затвердженим *Планом завдань* (короткостроковий плановий документ на певний рік). *План завдань* у частині,

⁴ Щоденний бюлетень за 2016 рік, № 1870, зі змінами.

definované v týchto dokumentoch. Spolupráca Združenia KCHKO so samosprávami obcí na území uvedených parkov slúži na zabezpečenie realizácie cieľov biosférickej rezervácie, uvedených v predpisoch UNESCO, a podobne ako v prípade Bieščadského národného parku sa týka problematiky spojenej s územným plánovaním týchto obcí. Výkon kontrolných činností za účasti zástupcov Lesnej správy napomáha správne realizovať ochranné opatrenia na území rezervácie. Základom finančného hospodárenia Bieščadského národného parku, štátnej právnickej osoby v zmysle čl. 9 bod 14 zákona zo dňa 27. augusta 2009 o verejných financiách,⁴ sú ročné finančné harmonogramy vypracované na základe čl. 31 tohto zákona. Prevádzkové náklady sa pokrývajú predovšetkým z príjmov z realizovanej činnosti a z prostriedkov dotácie zo štátneho rozpočtu a v menšej miere z dotácií z iných zdrojov.

Činnosť Združenia KCHKO, samosprávnej rozpočtovej organizácie, bola financovaná najmä zo štátneho rozpočtu a zo samosprávneho rozpočtu Podkarpatského vojvodstva, a tiež – v menšej miere – z prostriedkov Vojvodského fondu na ochranu životného prostredia a vodohospodárstva v Rzeszowe.

Slovenská republika

Na základe výsledkov kontroly možno konštatovať, že hlavné funkcie biosférickej rezervácie v rámci územia Národného parku Poloniny priebežne realizuje Štátna ochrana prírody Slovenskej republiky (ŠOP SR). Realizácia základných úloh medzinárodnej biosférickej rezervácie je hodnotená ako čiastočne účinná, najmä z dôvodu nejednoznačného štatútu časti územia biosférickej rezervácie, čo vytvára riziko nedostatočnej realizácie ochrannej funkcie. Rozvojová a logistická funkcia bola v monitorovanom období realizovaná formou implementácie vhodných aktivít, avšak rozsah a kvalitu týchto aktivít obmedzuje rozsah kompetencií a spôsob financovania správy územia. Činnosť ŠOP SR na území Národného parku Poloniny upravuje Zákon o ochrane prírody a krajiny. Tieto aktivity sa realizujú na základe schváleného *Plánu úloh*, ktorý je krátkodobým plánovacím dokumentom na konkrétny rok. *Plán úloh* zahŕňa v časti týkajúcej sa medzinárodnej spolupráce úlohy a opatrenia slúžiace na realizáciu Programu UNESCO „Človek a biosféra“. Aktivity uvedené v *Pláne úloh* majú v mnohých prípadoch všeobecný charakter, chýba bližšia špecifikácia opatrení slúžiacich na realizáciu. Plán úloh podlieha každoročnému hodnoteniu zo strany kontrolovanej jednotky, pričom hodnotenie bolo častou výročnej správy ŠOP SR. Nie všetky vyznačené úlohy boli podrobené hodnoteniu kontrolovanej jednotky, a realizáciu niektorých úloh nebolo možné vierohodne preukázať. V skutočnosti boli

⁴ Zb. PR z roku, čiastka 1870, v znení neskorších predpisov.

celów określonych w tych dokumentach. Współpraca Zespołu KPK z samorządami gmin na obszarze dwóch ww. parków krajobrazowych służyła zapewnieniu realizacji celów rezerwatu biosfery, wskazanych w ww. przepisach UNESCO i – podobnie jak w przypadku Bieszczadzkiego PN – dotyczyła spraw związanych z zagospodarowaniem przestrzennym tych gmin. Stwierdzono, że prowadzenie działań kontrolnych z udziałem służb Nadleśnictw, sprzyjało prawidłowej realizacji zadań ochronnych na obszarze Rezerwatu. Podstawą gospodarki finansowej Bieszczadzkiego PN, państwowej osoby prawnej w rozumieniu art. 9 pkt 14 ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych⁴, były roczne plany finansowe, opracowane na podstawie art. 31 tej ustawy. Koszty funkcjonowania pokrywane były głównie z przychodów z prowadzonej działalności oraz ze środków dotacji, otrzymanej z budżetu państwa, a także – w mniejszym stopniu – z dotacji z innych źródeł.

Działalność Zespołu KPK, samorządowej jednostki budżetowej, była finansowana głównie z budżetu państwa oraz z budżetu samorządu województwa podkarpackiego, a także – w mniejszym zakresie – środkami Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Rzeszowie.

Republika Słowacka

Na podstawie wyników kontroli można stwierdzić, że główne funkcje rezerwatu biosfery na obszarze PN Poloniny były na bieżąco realizowane przez Państwową Ochronę Przyrody Republiki Słowackiej (POP RS). Realizacja podstawowych zadań międzynarodowego rezerwatu biosfery została oceniona jako częściowo skuteczna, głównie z powodu niejednoznaczności statusu części obszaru rezerwatu biosfery, co stwarzało ryzyko niedostatecznej realizacji funkcji ochronnej. Funkcje rozwojowa i wsparcia logistycznego w monitorowanym okresie zostały zrealizowane poprzez wdrożenie odpowiednich działań, jednak zakres i jakość tych działań jest ograniczony zakresem kompetencji oraz sposobem finansowania zarządzania obszarem. Działalność POP SR na obszarze PN Poloniny reguluje cyt. ustawa o ochronie przyrody i krajobrazu. Działania te były realizowane na podstawie zatwierdzonego *Planu zadań*, który był krótkoterminowym dokumentem planistycznym na konkretny rok. *Plan zadań* w części dotyczącej współpracy międzynarodowej obejmował zadania i środki służące realizacji Programu UNESCO „Człowiek i Biosfera“. Działania, wymienione w *Planie zadań*, w wielu przypadkach miały charakter ogólny, brakowało bliższej specyfikacji środków służących ich realizacji. Plan zadań podlegał corocznej ewaluacji ze strony jednostki kontrolowanej, a ewaluacja była częścią sprawozdania

⁴ Dz. U. z 2016 r. poz. 1870, ze zm.

The Slovak Republic

Based on the results of the inspection, it can be stated that the primary functions of a biosphere reserve were implemented in the Połoniny NP on an ongoing basis by the State Nature Conservancy of the Slovak Republic (SNCSR). Implementation of the basic tasks of an international biosphere reserve has been evaluated as partially efficient, mainly due to the ambiguity of the status of a part of the biosphere reserve, which created a risk of insufficient implementation of the conservation function. The development and logistic function were implemented in the monitored period through implementation of appropriate actions, yet the scope and quality of these actions are restricted by the scope of competence and the method of funding the management of the area. The activity of the SNCSR within the Połoniny NP area is regulated by the *Act on the conservation of nature and landscape*. These activities were implemented on the basis of an approved *Task plan*, which was a short-term planning document for the given year. A *Task plan*, in the part concerning the international cooperation, included tasks and measures aiming at implementation of the UNESCO Programme “Man and Biosphere”. The actions, specified in the *Task plan*, in many cases were of a general nature, lacking a more detailed specification of the measures used for their implementation. A Task plan was subject to an annual evaluation by the controlled unit, and the evaluation constituted part of an annual report of the SNCSR. Not all determined tasks were subject to evaluation by the controlled unit, and implementation of certain tasks could not be reliably verified. In fact, within the area of the Połoniny NP, apart from the planned tasks, measures were implemented, which originally were not included in the task plan, and appeared after its approval. Moreover, actions were also implemented that were not defined as the tasks of biosphere reserves, yet due to their nature they contributed to the fulfilment of its functions.

Funds from the state budget for the implementation of the SNCSR tasks on the area of the Połoniny NP were primarily used to manage the Park, and the tasks implemented within its area were financed from the funds of: the European Union, Swiss – and Norwegian – Financial Mechanism and the Slovak Committee of the UNESCO Programme “Man and Biosphere”. **Actions financed by the above mentioned funds were not undertaken as biosphere reserve tasks**, yet their implementation contributed to the fulfilment of its functions (conservation, development and logistic).

The activity of the SNCSR within the area of the Połoniny NP were financed from the state budget on the basis of an agreement concluded with the Ministry of the Environment of the Slovak Republic for the given budget year. The management of

що стосується міжнародної співпраці, охоплював завдання і засоби реалізації Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера».

Заходи, визначені у *Плані завдань*, переважно мали загальний характер, більш детальної інформації щодо їх реалізації не було. *План завдань* підлягає щорічній оцінці суб'єктом господарювання, яка була частиною річного звіту ДОП СР.

Не всі завдання, визначені *Планом завдань*, оцінено об'єктом контролю, а реалізацію деяких завдань важко достовірно встановити, оскільки вони не оцінені, але описані в іншій частині документа. Фактично, на території НП «Полонини», крім запланованих заходів, виконувалися заходи, які не були включені до *Плану завдань*.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

Кошти з державного бюджету на виконання завдань ДОП СР на території НП «Полонини» використовувалися насамперед для управління цим парком, а його діяльність фінансується з фондів Європейського Союзу, Швейцарії, Норвегії та гранта Словацького комітету Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». **При цьому фінансове забезпечення з вищеперелічених джерел не визначалося як забезпечення діяльності МБЗ «СК»**, але воно сприяло виконанню його функцій (охорона, розвиток і логістична підтримка, матеріально-технічне забезпечення). Діяльність ДОП СР у районі НП «Полонини» фінансувалася з державного бюджету згідно з контрактом, укладеним з Міністерством охорони навколишнього середовища Словацької Республіки на визначений бюджетний рік.

na území Národného parku Poloniny realizované, okrem plánovaných úloh, aj úlohy, ktoré neboli pôvodne jeho súčasťou, ale vyvstali až po jeho schválení. Realizovali sa aj aktivity, ktoré neboli definované ako úlohy biosférickej rezervácie, no práve pre svoj charakter prispievali k naplňovaniu jej funkcií.

Prostriedky zo štátneho rozpočtu na realizáciu úloh ŠOP SR na území Národného parku Poloniny slúžia predovšetkým na správu tohto parku, aktivity realizované na jeho území boli financované z prostriedkov Európskej únie, zo Švajčiarskeho a Nórskeho finančného mechanizmu a z prostriedkov Slovenského výboru Programu UNESCO „Človek a biosféra“. **Aktivity financované z uvedených prostriedkov neboli realizované ako aktivity biosférickej rezervácie**, avšak ich uskutočňovanie prispievalo k naplňovaniu jej funkcií (ochrannej, rozvojovej a logistickej).

Činnosť ŠOP SR na území Národného parku Poloniny je financovaná zo štátneho rozpočtu na základe zmluvy uzatvorenej s Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky na konkrétny rozpočtový rok. Správa Národného parku Poloniny, ktorá zabezpečuje realizáciu úloh na území Národného parku Poloniny, nemá samostatný rozpočet. Všetky správy chránených území boli zohľadnené v rozpočte ŠOP SR, v rámci ktorého nie sú vyčlenené prostriedky na realizáciu úloh biosférickej rezervácie. **Prostriedky, ktoré mala k dispozícii Správa Národného parku Poloniny v monitorovanom období, neboli rozdelené na úlohy a aktivity realizované v rámci MBR VK.**

Ukrajina

V Užanskom národnom parku⁵ a v Nadsanskej chránenej krajinskej oblasti⁶ chýbajú dokumenty konkretizujúce cieľ MBR VK. Tieto parky nevypracovali spoločnú stratégiu chránených území pre biosférickú rezerváciu. Tie sú vyznačené v MBR VK, v dôsledku čoho je ťažké vyšpecifikovať súlad území MBR VK a Užanského NP a Nadsanskej CHKO. Hlavným dokumentom, na základe ktorého sú na území rezervácie s prírodnými zdrojmi realizované aktivity, je *Projekt obhospodarovania územia parku*.

Užanský NP v rámci svojej činnosti realizoval *Projekt obhospodarovania územia parku*,⁷ ktorý nebol prerokovaný s administratívou ostatných parkov na území rezervácie a nebral do úvahy zámery definované ako úlohy pre MBR VK. Tento projekt bol

⁵ Užanský NP.

⁶ Nadsanská CHKO.

⁷ Projekt obhospodarovania územia národného parku, ochrany, obnovy a rekreačného využívania prírodných komplexov a objektov pre roky 2009-2018, schválený nariadením Ministerstva ekológie a prírodných zdrojov Ukrajiny zo dňa 9. februára 2010.

rocznego POP RS. Nie wszystkie wyznaczone zadania zostały poddane ewaluacji przez jednostkę kontrolowaną, a realizacji niektórych zadań nie można było wiarygodnie zidentyfikować. W rzeczywistości, na obszarze PN Połoniny, poza planowanymi zadaniami były realizowane działania, które pierwotnie nie były ujęte w planie zadań, pojawiły się już po jego zatwierdzeniu. Realizowano także działania, które nie były definiowane jako zadania rezerwatów biosfery, jednak ze względu na swój charakter przyczyniały się do wypełniania jego funkcji.

Środki z budżetu państwa na realizację zadań POP RS na terenie PN Połoniny służyły przede wszystkim na zarządzanie tym Parkiem, a działania realizowane na jego obszarze były finansowane ze środków: Unii Europejskiej, Szwajcarskiego – i Norweskiego – Mechanizmu Finansowego oraz Słowackiego Komitetu Programu UNESCO „Człowiek i Biosfera”. **Działania, finansowane z ww. środków, nie były podejmowane jako działania rezerwatu biosfery**, jednak ich realizacja przyczyniała się do wypełniania jego funkcji (ochrannej, rozvojowej i wsparcia logistycznego). Działalność POP RS na obszarze PN Połoniny była finansowana z budżetu państwa na podstawie kontraktu zawartego z Ministerstwem Środowiska Republiki Słowackiej na konkretny rok budżetowy. Dyrekcja PN Połoniny, która zapewniała realizację zadań na obszarze PN Połoniny, nie miała odrębnego budżetu, wszystkie dyrekcje obszarów chronionych były uwzględnione w budżecie POP RS, w ramach którego nie wyodrębniono środków na realizację zadań rezerwatu biosfery. **Fundusze, którymi gospodarowała Dyrekcja PN Połoniny w monitorowanym okresie, nie były podzielone na zadania i działania realizowane w ramach MRB.**

Ukraina

W Użańskim Narodowym Parku Naturalnym⁵ oraz w Nadsańskim Regionalnym Parku Krajobrazowym⁶ brak było dokumentów, określających cel MRB „KW”. Parki te nie opracowywały wspólnej strategii obszarów chronionych dla tego Rezerwatu – zostały one wyznaczone w MRB „KW”, w wyniku czego trudno sprecyzować zgodność obszarów MRB KW oraz Użańskiego NPN i Nadsańskiego RPK. Głównym dokumentem, na podstawie którego na terytorium zasobu przyrodniczo-rezerwatowego realizowane są działania, jest *Projekt zagospodarowania terenu parku*.

⁵ Użański NPN.

⁶ Nadsański RPK.

the Połoniny NP, who ensured implementation of tasks within Połoniny NP did not have a separate budget, all managing authorities of conservation areas were included in the SNCSR budget, within the framework of which funds for implementation of biosphere reserve tasks were not separated. **Funds managed by the Połoniny NP Directorate were not divided into tasks and actions implemented within the International Biosphere Reserve in the monitored period.**

Ukraine

The Uzhanian National Natura Park⁵ and the Nadsiansky Regional Landscape Park⁶ lacked documentation specifying the objective of the IECBR. These parks did not develop a joint strategy for conservation areas for this Reserve – these were determined in the IECBR, thus it is difficult to specify compliance of the areas of the IECBR, and the Uzhanian NNP and the Nadsiansky RLP. The main document, on the basis of which activities are carried out on the territory of the natural and reserve resource, is the *Park's development plan*.

The Uzhanian NNP implemented the *Land development plan for NP*⁷, which had not been discussed with the administration of other parks located within the Reserve and did not include undertakings specified as tasks for the IECBR. The project was developed only for a part of the Uzhanian NNP (38.1% of its area), and the status of its implementation – in the period 2012–2014 – was not analysed by the Scientific and Technical Council of the Park. Another *Land development project for the Uzhanian NNP*⁸, was developed for the entire area of the park, with division of undertakings for five years, yet the document is missing in the Park and the Park was not guided by it, thus in the period 2012–2016 it planned and implemented undertakings deviating from the *Project*.

Pursuant to the Art. 24(2) of the cited *Act on the protected natural resources of Ukraine*, the Nadsiansky RLP should implement its *Land development project*, which, along with its implementation method, is subject to approval by a state body, which made the decision on the park management. It has been determined, on the basis of the state

⁵ Uzhanian National Nature Park.

⁶ Nadsiansky Regional Landscape Park.

⁷ The project for land development in a national park, conservation, restoration and recreational use of the complexes and natural objects for the period 2009–2018, approved under the Ordinance of the Ministry of Ecology and Natural Resources of Ukraine of 9 February 2010.

⁸ The project of land development project of the Uzhanian NNP, conservation, restoration and recreational use of the complexes and natural objects for the period 2012–2021 (Vol. 2 Management plan in the period 2012–2016), approved under the Ordinance No. 341 of the Ministry of Ecology of 11 July 2012.

Дирекція НП «Полонини», яка забезпечувала виконання завдань на його території, не мала окремого бюджету, всі директиви охоронних територій були включені до бюджету ДОП СР, за яким кошти для виконання завдань біосферного заповідника не виділялися. **Кошти, якими розпоряджалася дирекція НП «Полонини» в період проведення моніторингу, не розподілялися на завдання та заходи, що здійснювалися в рамках МБЗ «СК».**

Україна

В Ужанському національному природному парку⁵ та в Надсянському регіональному ландшафтному парку⁶ не було документів, що визначали б мету МБЗ «СК». Парки не розробили спільної стратегії для природоохоронних територій заповідника (вона була визначена в МБЗ «СК»), внаслідок чого важко встановити відповідність територій МБЗ «СК», Ужанського НПП і Надсянського РЛП. Головним документом, на підставі якого провадиться діяльність на території природно-охоронного заповідника, є *Проект організації території парку, охорони, відтворення та рекреаційного використання його природних комплексів і об'єктів*.

Ужанський НПП у своїй діяльності керувався *Проектом організації території НПП*⁷, який не узгоджувався з адміністрацією інших парків у МБЗ «СК» і не враховував заходів, визначених як завдання для МБЗ «СК». Цей Проект був розроблений лише для частини Ужанського НПП (38,1 відс. його території), а стан його реалізації за 2012–2014 роки не проаналізовано науково-технічною радою парку. Ще один *Проект організації території Ужанського НПП*⁸ розроблено для всієї території парку з розподілом заходів на п'ять років, однак цей документ відсутній у парку, парк не керувався ним, як наслідок, у 2012–2016 роках він планував і здійснював заходи, які не відповідали цьому *Проекту*.

Відповідно до п. 2 ст. 24 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», Надсянський РЛП повинен реалізувати свій *Проект благоустрою території* – документ, який має бути затверджений державним органом, що вирішив організувати парк.

⁵ Ужанський НПП.

⁶ Надсянський РЛП.

⁷ Проект організації території Ужанського НПП на період 2009–2018 роки затверджено наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 09.02.2010 № 65.

⁸ Проект організації території Ужанського НПП на період 2012–2021 роки (2 том, План управління на період 2012–2016) затверджено наказом Міністерства екології України від 11.07.2012 № 341.

vypracovaný iba pre časť Užanského NP (38,1 % jeho rozlohy), a stav realizácie v rokoch 2012 až 2014 neanalyzovala Vedecko-technická rada parku. Ďalší *Projekt obhospodarovania územia Užanského NP*⁸ bol pripravený pre celé územie parku s rozdelením projektových zámerov na obdobie piatich rokov, avšak tento dokument v parku chýba a park sa ním neriadil, v dôsledku čoho v rokoch 2012 až 2016 plánoval a realizoval zámery odchyľujúc sa od tohto *Projektu*.

fot. NKU

V súlade s čl. 24 ods. 2 Zákona o chránených prírodných zdrojoch Ukrajiny by mala Nadsanská CHKO realizovať svoj *Projekt obhospodarovania územia*, pričom tento dokument a spôsob jeho napĺňania podlieha schvaľovaciemu procesu štátneho orgánu, ktorý rozhodol o pôsobnosti parku. Podľa stavu k mesiacu apríl 2017 bolo zistené, že *Projekt obhospodarovania územia* Nadsanskej CHKO neschválila Ľvovská obvodná rada a nachádza sa vo fáze prípravy, čo znamená, že pravidlá realizácie tohto projektu tiež neboli schválené.

V rokoch 2012 až 2016 boli subjekty predstavujúce súčasť MBR VK financované z rôznych zdrojov: Užanský NP zo štátneho rozpočtu Ukrajiny, Nadsanská CHKO z rozpočtu Ľvovského obvodu; v súlade s čl. 46 Zákona o chránených prírodných

⁸ Projekt obhospodarovania územia Užanského NP, ochrany, obnovy a rekreačného využívania prírodných komplexov a objektov pre roky 2012–2021 (2 zv. Plán riadenia pre roky 2012–2016), schválený nariadením č. 341 Ministerstva ekológie zo dňa 11. júla 2012.

Užaňski NPN w swej działalności realizował *Projekt zagospodarowania terenu PN*⁷, który nie był uzgodniony z administracją innych parków na terenie Rezerwatu i nie uwzględniał przedsięwzięć, określonych jako zadania dla MRB „KW”. Projekt ten został opracowany tylko dla części Użańskiego NPN (38,1% jego obszaru), a stan jego realizacji – w latach 2012–2014 – nie był analizowany przez Radę Naukowo – Techniczną Parku. Kolejny *Projekt zagospodarowania terenu Użańskiego NPN*⁸, został opracowany na cały obszar Parku, z podziałem przedsięwzięć na pięć lat, jednakże brak jest tego dokumentu w Parku i Park się nim nie kierował, wskutek czego w latach 2012–2016 planował i realizował przedsięwzięcia odbiegając od tego *Projektu*.

Zgodnie z art. 24 ust. 2 cyt. ustawy o chronionych zasobach przyrodniczych Ukrainy, Nadsański RPK winien realizować swój *Projekt zagospodarowania terenu*, który to dokument – i sposób jego realizacji – podlegają zatwierdzeniu przez organ państwowy, który podjął decyzję o zagospodarowaniu parku. Stwierdzono, według stanu na kwiecień 2017 r., że *Projekt zagospodarowania terenu* Nadsańskiego RPK nie został zatwierdzony przez Ľwowską Radę Obwodową i znajduje się na etapie opracowania, co oznacza, że zasady realizacji tego *Projektu* również nie były zatwierdzone

W latach 2012–2016 obiekty zasobu przyrodniczo-rezerwatowego, stanowiące część MRB „KW”, finansowane były z różnych źródeł: Użański NPN – z budżetu państwa Ukrainy, Nadsański RPK – z budżetu obwodowego obwodu Ľwowskiego, stosownie do art. 46 cyt. ustawy o chronionych zasobach przyrodniczych Ukrainy. **Wśród środków pieniężnych, przydzielonych na dofinansowanie działalności Użańskiego NPN i Nadsańskiego RPK, nie zostały wyodrębnione środki na realizację zadań MRB „KW”.** Zarówno Użański NPN, jak i Nadsański RPK nie otrzymywały dofinansowania z Unii Europejskiej, organizacji międzynarodowych lub grantów na realizację zadań MRB KW.

⁷ Projekt zagospodarowania terenu parku narodowego, ochrony, odnawiania i wykorzystania rekreacyjnego kompleksów i obiektów naturalnych na lata 2009–2018, zatwierdzony na mocy rozporządzenia Ministerstwa Ekologii i Zasobów Naturalnych Ukrainy z dnia 9 lutego 2010 r.

⁸ Projekt zagospodarowania terenu Użańskiego NPN, ochrony, odnawiania i wykorzystania rekreacyjnego kompleksów i obiektów naturalnych na lata 2012–2021 (2 tom. Plan zarządzania w latach 2012–2016), zatwierdzony na mocy rozporządzenia Nr 341 Ministerstwa Ekologii z dnia 11 lipca 2012 r.

as of April 2017, that the *Land development project* for the Nadsiansky RLP was not approved by the Lviv District Council and is under development, which means, that the principles of this *Project* implementation were not approved as well.

In the period 2012–2016, the objects of the natural and reserve resource, constituting a part of the IECBR, were financed from different sources: Uzhanian NNP – from the state budget of Ukraine, Nadsiansky RLP – from the district budget of the Lviv district, applicable to the Art. 46 of the cited *Act on the protected natural resources of Ukraine*.

Among the funds allocated for the financing the activity of the Uzhanian NNP and the Nadsiansky RLP, no funds were allocated for the implementation of the IECBR tasks. Both the Uzhanian NNP and the Nadsiansky RLP did not receive financing from the European Union, international organizations or grants for the implementation of IECBR tasks.

3.2. Joint coordinating structure of the International East Carpathians Biosphere Reserve – cooperation between parks, incl. international cooperation in the field of the Reserve management

3.2.1. In Lutowiska, on 15 November 2013, the managing authorities of the parks forming the Reserve concluded the *Directors' agreement*, also establishing the Coordination Council. Prior to the concluding of the *Agreement*, within the international cooperation two conferences were organized, which were participated by employees of the parks and scientists from three countries, in which the IECBR is located. After the concluding of the *Directors' agreement* and after the establishment of the Coordination Council for the IECBR in 2013 – and acceptance of its functioning principles – until the end of 2016 the Council held 5 meetings. During one of them, in 25 June 2015 in Lutowiska, the *IECBR Management Plan* was developed and adopted, and a joint response to the ICC MaB was prepared with regard to the negative recommendation of the body, evaluating, that the IECBR does not fulfil requirements of the *Pamplona Recommendations*.

The response to the ICC MaB stated that the negative recommendation (evaluation) and comments concerning, among others: absence of a person/group or entity, which would be designated as the Reserve's coordinator (the basic ICC comment) and absence of the management plan for the entire IECBR area are unjustified. It was stated that a coordination structure exists – in the form of the Coordination Council – and the relevant documentation related to its establishment (and the *Framework Plan for the IECBR*) were attached to the "Interim Review" of the ICC MaB of November 2013. It was further indicated that on 25 June 2015, the Coordination Council adopted the

Станом на квітень 2017 року встановлено, що *Проект організації території* Надсянського РЛП не схвалено Львівською обласною радою, він перебуває на стадії розроблення, тобто принципи його реалізації не затверджено.

У 2012–2016 роках природно-заповідні об'єкти, що входять до складу МБЗ «СК», фінансувалися з різних джерел: Ужанський НПП – з державного бюджету України, Надсянський РЛП – із Львівського обласного бюджету відповідно до ст. 46 Закону України «Про природно-заповідний фонд України». **Серед коштів, виділених на співфінансування діяльності Ужанського НПП і Надсянського РЛП, не було виділено коштів на виконання завдань МБЗ «СК».** Ужанський НПП і Надсянський РЛП не отримували фінансування від Європейського Союзу, міжнародних організацій або грантів на виконання завдань МБЗ «СК».

3.2. Спільна координаційна структура Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати» – співпраця парків, у тому числі міжнародна, у сфері управління заповідником

3.2.1. Керівництво парків, що утворюють МБЗ «СК», уклало *Угоду директорів* у Лютовиськах від 15 листопада 2013 року, одночасно створивши Координаційну раду. Перед укладенням цієї *Угоди* в рамках міжнародної співпраці було організовано дві конференції, в яких брали участь працівники парку та науковці з трьох країн, на території яких розташовано МБЗ «СК».

Після укладення *Угоди директорів* і формування Координаційної ради МБЗ «СК» у 2013 році та прийняття правил її функціонування до кінця 2016 року проведено п'ять засідань. На одному з них, що відбулося 25 червня 2015 року в Лютовиськах, підготовлено і прийнято *План управління МБЗ «СК»*. Також надана спільна відповідь ІСС МаВ щодо негативної оцінки цього органу, згідно з якою МБЗ «СК» не відповідає вимогам *Рекомендацій з Памплони*.

Щодо відповіді ІСС МаВ про негативну оцінку та коментарі, зокрема, про відсутність особи/групи чи організації, які будуть призначені координатором МБЗ «СК» (головне зауваження ІСС), а також плану управління для всієї території МБЗ «СК» зазначалося, що координаційна структура визначається Координаційною радою, а відповідні документи, пов'язані з її створенням (*Рамковий робочий план МБЗ «СК»*), були додані до «Періодичного огляду» ІСС МаВ у листопаді 2013 року. Також зазначено, що 25 червня 2015 року Координаційна рада ухвалила *План управління*, який відповідає вимогам п. 7 ст. 4 *Рамкового статуту*.

zdrojoch Ukrajiny. V rámci peňažných prostriedkov pridelených na financovanie fungovania Užanského NP a Nadsanskej CHKO neboli vyčlenené prostriedky na realizáciu úloh MBR VK. Rovnako Užanský NP aj Nadsanská CHKO získavali finančné prostriedky na realizáciu úloh MBR VK z Európskej únie, od medzinárodných organizácií.

3.2. Spoločná štruktúra koordinujúca Medzinárodnú biosférickú rezerváciu „Východné Karpaty“ – spolupráca parkov v oblasti riadenia rezervácie, vrátane medzinárodnej spolupráce

3.2.1. Riadiace orgány parkov tvoriacich rezerváciu uzatvorili v Lutowiskách dňa 15. novembra 2013 *Dohodu riaditeľov*, pričom súčasne vytvorili Koordináčnú radu. Pred uzatvorením tejto dohody boli v rámci medzinárodnej spolupráce zorganizované dve konferencie, na ktorých sa zúčastnili zamestnanci parkov a vedci z troch štátov, na území ktorých sa nachádza MBR VK. Po uzatvorení *Dohody riaditeľov* a vytvorení Koordináčnej rady MBR VK v roku 2013, a po prijatí pravidiel jej pôsobenia, uskutočnila Rada do konca roka 2016 päť zasadnutí. Na jednom z nich, ktoré sa konalo 25. júna 2015, bol vypracovaný a prijatý *Plán riadenia MBR VK* a pripravená spoločná odpoveď pre ICC MaB vo veci negatívneho odporúčania tohto orgánu, ktorý situáciu posúdil tak, že MBR VK nespĺňa požiadavky *Odporúčaní z Pampłony*. V odpovedi ICC MaB bolo uvedené, že negatívne odporúčanie (hodnotenie) a pripomienky týkajúce sa aj chýbajúcej osoby/skupiny osôb alebo subjektu, ktorá by bola ustanovená za koordinátora rezervácie (základná pripomienka ICC) a chýbajúci plán riadenia pre celé územie MBR VK sú neopodstatnené. V odpovedi tiež bolo uvedené, že existuje koordináčna štruktúra, teda Koordináčna rada, a príslušné dokumenty spojené s jej vznikom (*Rámcový plán aktivít MBR VK*) boli pripojené k „Pravidelnej správe o stave“ ICC MaB z novembra 2013. Odpoveď obsahovala aj informáciu, že dňa 25. júna 2015 schválila Koordináčna rada spomínaný *Plán riadenia*, ktorý podľa autorov odpovede spĺňa požiadavky čl. 4 bod 7 *Rámcového dohovoru*. Podľa názoru rady, uvedeného v odpovedi, by malo byť hodnotenie ICC MaB verifikované, pretože bolo vydané bez zohľadnenia uvedených okolností.

Poľská republika

Poľské parky v rámci MBR VK na účel realizácie spoločných úloh nekooperovali. Nevykonávali žiadne spoločné zámery, ktoré by boli realizované na území a, *de facto*, v prospech rezervácie, ba nespolupracovali navzájom ani v oblasti plánovania a plnenia zákonom stanovených úloh na jej území. V oblasti spojenej s realizáciou

3.2. Wspólna struktura koordynacyjna Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” – współpraca parków, w tym międzynarodowa, w sferze zarządzania Rezerwatem

3.2.1. Władze parków tworzących Rezerwat zawarły w Lutowiskach, w dniu 15 listopada 2013 r., *Porozumienie dyrektorów*, powołując jednocześnie Radę Koordynacyjną. Przed zawarciem tego *Porozumienia*, w ramach współpracy międzynarodowej zorganizowano dwie konferencje, w których uczestniczyli pracownicy parków i naukowcy z trzech państw, na terenie których położony jest MRB „KW”. Po zawarciu *Porozumienia dyrektorów* oraz ukonstytuowaniu się Rady Koordynacyjnej MRB „KW” w 2013 r. – i przyjęcia zasad jej funkcjonowania – do końca 2016 r. Rada odbyła pięć posiedzeń. Na jednym z nich, w dniu 25 czerwca 2015 r. w Lutowiskach, opracowano i przyjęto *Plan zarządzania MRB „KW”* oraz przygotowano wspólną odpowiedź do ICC MaB, w sprawie negatywnej rekomendacji tego organu, oceniającego, że MRB „KW” nie spełnia wymogów *Rekomendacji z Pampeluny*.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

W odpowiedzi do ICC MaB podano, że negatywna rekomendacja (ocena) i uwagi, dot. m. in: braku osoby/grupy lub podmiotu, który byłby wyznaczony jako koordynator Rezerwatu (podstawowa uwaga ICC) oraz braku planu zarządzania dla całego obszaru MRB „KW” są nieuzasadnione. Podano, że istnieje struktura koordynacyjna – jest to Rada

mentioned *Management Plan*, which fulfils – according to the authors of the response – requirements of the Art. 4(7) of the *Statutory Framework*. In the view of the Council, presented in the response, the ICC MaB evaluation should be verified, as it had been issued without taking the aforementioned conditions into account.

The Republic of Poland

Within the IECBR, the Polish parks did not cooperate in the implementation of joint tasks. They did not jointly undertake any projects which would be implemented on the area and – de facto – for the Reserve, they did not cooperate in the field of planning and performing statutory tasks on its area. Within the scope related to the implementation of the objectives and functions of a biosphere reserve, the controlled parks actively cooperated with the local government bodies and other institutions. Cooperation of the Bieszczady NP with such entities fully protected the nature conservation interests for the Reserve within the Park, within the scope specified in the *Statutory Framework* and in the *Pamplona Recommendations*, as well as enabled implementation of the objectives specified in the same documents. The cooperation between the CLP and commune governments within the area of the 2 aforementioned landscape parks was to ensure the implementation of the biosphere reserve objectives, indicated in the aforementioned UNESCO regulations and – similarly to the Bieszczady NP – it concerned the issues related to the spatial management of these communes. It was determined, that conduct of the inspection activities with the participation of forest divisions, favoured the proper implementation of the conservation tasks within the area of the Reserve.

The provisions assumed in the *Directors' agreement* on the possibility for the Coordination Council to create plans and programs for joint actions, related to the objectives of a cross-border biosphere reserve, were subject to the condition of unanimity of all parties, setting the Council's meetings to take place at least once per year. Such provisions – in the absence of specific effects of their implementation – authorize to evaluate the actual management capacities of the Council as minor, and its meetings – as a forum for exchange of information on the management of the country's parts of the Reserve only within the limits of the national law. It has been evaluated that the Coordination Council is not an efficient management body for the Reserve: it does not hold the appropriate powers and competences, assigned by the interested parties, to coordinate joint projects and for efficient supervision of implementation of the jointly planned tasks – both on the country's parts of the Reserve as well as within the entire IECBR. In the current state of affairs – with the existing Schengen zone border protection system (separating the Ukrainian part from

На думку Координаційної ради, оцінка ICC MaB повинна бути переглянута, оскільки вона сформована без урахування вищезгаданих заходів.

Республіка Польща

У рамках МБЗ «СК» польські парки не співпрацювали з метою виконання спільних завдань, не були учасниками спільних заходів, які б реалізовувалися на цій території і на користь МБЗ «СК», не співпрацювали один з одним у сфері планування та виконання статутних завдань на його території.

Щодо реалізації цілей і функцій біосферного заповідника парки активно співпрацюють з органами місцевого самоврядування та іншими установами.

Співпраця Бещадського НП з такими суб'єктами повністю забезпечує інтереси охорони природи МБЗ «СК» на території його парку в межах, встановлених у *Рамковому статуті і Рекомендаціях з Памплони* для забезпечення реалізації цілей, викладених у цих документах.

Завдяки співпраці Об'єднання КЛП і Надсянського РЛП з органами місцевого самоврядування, на території двох ландшафтних парків забезпечено реалізацію цілей біосферного заповідника, визначених у положеннях ЮНЕСКО, які стосувалися просторового розвитку відповідних громад. Було встановлено, що проведення інспекційних заходів за участі лісових господарств сприяло належному виконанню охоронних завдань на території МБЗ «СК».

Згідно з *Угодою директорів*, Координаційна рада може ухвалювати рішення про затвердження планів та програм спільної діяльності, пов'язаної з цілями транскордонного біосферного заповідника, за умови одностайності всіх сторін і проведення її засідання не рідше одного разу на рік.

Такі рішення, враховуючи відсутність конкретних результатів їх реалізації, зобов'язують оцінити реальні можливості членів Координаційної ради щодо організації невеликих засідань, наприклад форумів обміну інформацією про управління національними частинами МБЗ «СК», тільки в рамках національного законодавства.

Встановлено, що Координаційна рада не є ефективним органом управління МБЗ «СК»: вона не володіє необхідними повноваженнями і компетенцією для координації спільних дій і проектів та ефективного контролю за реалізацією запланованих спільних завдань як на території національної частини заповідника, так і на всій території МБЗ «СК».

Через існуючу систему охорони кордонів Шенгенської зони (відокремлює українську частину від польської та словацької), яка керується різними правилами в національних частинах і має різні системи фінансування, Координаційна рада

cieľov a funkcií biosférickej rezervácie kontrolované parky aktívne spolupracovali s orgánmi samospráv a ostatnými inštitúciami. Spolupráca Bieščadského NP s takýmito subjektmi naplno zabezpečovala záujmy ochrany prírody rezervácie na území tohto parku v rozsahu stanovenom v *Rámcovom dohovore* a v *Odporúčaniach z Pamplony*, a tiež umožňovala realizovať ciele stanovené v týchto dokumentoch. Spolupráca Združenia KCHKO s miestnou samosprávou na území dvoch uvedených parkov slúžila na zabezpečenie realizácie cieľov biosférickej rezervácie, uvedených v predpisoch UNESCO, a podobne ako v prípade Bieščadského NP sa tiež týkala vecí súvisiacich s územným plánovaním týchto samospráv. Realizácia kontrolných činností za účasti zástupcov Lesnej správy pomáhala správne realizovať ochranné opatrenia na území rezervácie.

Zápisy v *Dohode riaditeľov* o možnostiach vytvoriť zo strany Koordinačnej rady plány aktivít a programy pre spoločné postupy spojené s cieľmi cezhraničnej biosférickej rezervácie boli podmienené jednomyselným postojom všetkých strán, pričom frekvencia zasadnutí tejto Rady bola určená na minimálne raz v roku. Takéto zápisy oprávňujú pri absencii konkrétnych efektov ich realizácie hodnotiť reálne riadiace možnosti Rady ako nedostatočné a jej zasadnutia ako fórum výmeny informácií o riadení národných častí rezervácie výlučne v rámci vnútroštátnych právnych predpisov. Koordinačná rada nie je efektívnym nástrojom na riadenie rezervácie. Nemá náležité oprávnenia a kompetencie od dotknutých strán, aby mohla koordinovať spoločné zámery a projekty a účinne dohliadať na plnenie spoločne naplánovaných úloh, rovnako na vnútroštátnom území časti tejto rezervácie, ako aj v oblasti celej MBR VK. Za súčasného stavu, v rámci existujúceho systému ochrany hraníc Schengenského priestoru (ktorý oddeľuje ukrajinskú časť od poľskej a slovenskej), pri rozličných predpisoch v národných častiach rezervácie a z nich vyplývajúcich kompetencií a pri rozličných systémoch financovania nie je rada schopná splniť požiadavky uvedené pre koordinačný orgán v *Odporúčaniach z Pamplony*.

Slovenská republika

Správu rezervácie na území NP Poloniny možno v uplynulom období hodnotiť ako čiastočne efektívnu.

Spolupráca na vnútroštátnej úrovni spočívala v komunikácii s gestorom Programu UNESCO „Človek a biosféra“ – Ministerstvom životného prostredia Slovenskej republiky a Slovenským výborom Programu „Človek a biosféra“.

Spolupráca s partnerskými organizáciami na medzinárodnej úrovni prebiehala ešte pred uzatvorením *Dohody riaditeľov* a mala charakter účasti na organizovaných konferenciách a projektoch realizovaných pred monitorovaným obdobím. K prekážkam

Koordinacyjna – a stosowne dokumenty związane z jej powołaniem (oraz *Ramowy plan pracy MRB „KW”*) zostały załączone do „Przeгляdu Okresowego” ICC MaB z listopada 2013 r. Wskazano też, że w dniu 25 czerwca 2015 r. Rada Koordinacyjna przyjęła wspomniany *Plan zarządzania*, spełniający – zdaniem autorów odpowiedzi – wymogi art. 4 pkt 7 *Ramowego Statutu*. Zdaniem Rady, uwidocznionym w odpowiedzi, ocena ICC MaB winna zostać zweryfikowana, bowiem została wydana bez uwzględnienia ww. okoliczności.

Rzeczpospolita Polska

W ramach MRB „KW” polskie parki nie współdziałały w celu realizacji wspólnych zadań. Nie podejmowały wspólnie żadnych przedsięwzięć, które realizowane byłyby na obszarze i – *de facto* – na rzecz Rezerwatu, nie współpracowały ze sobą w zakresie planowania i wykonywania ustawowych zadań na jego terenie. W zakresie związanym z realizacją celów i funkcji rezerwatu biosfery kontrolowane parki aktywnie współpracowały z organami władz samorządowych i innymi instytucjami. Współpraca Bieszczadzkiego PN z takimi podmiotami w pełni zabezpieczała interesy ochrony przyrody Rezerwatu na obszarze tego parku, w zakresie określonym w *Ramowym Statucie* oraz w *Rekomendacjach z Pampeluny*, a także pozwalała na realizację celów określonych w tych dokumentach. Współpraca Zespołu KPK z samorządami gmin na obszarze dwóch ww. parków krajobrazowych służyła zapewnieniu realizacji celów rezerwatu biosfery wskazanych w ww. przepisach UNESCO i podobnie jak w przypadku Bieszczadzkiego PN dotyczyła spraw związanych z zagospodarowaniem przestrzennym tych gmin. Stwierdzono, że prowadzenie działań kontrolnych z udziałem służb Nadleśnictw, sprzyjało prawidłowej realizacji zadań ochronnych na obszarze Rezerwatu.

Przyjęte w *Porozumieniu dyrektorów* zapisy o możliwości tworzenia przez Radę Koordinacyjną planów i programów wspólnych działań, związanych z celami transgranicznego rezerwatu biosfery, obwarowano warunkiem jedności wszystkich stron, ustalając posiedzenia tej Rady nie rzadziej niż 1 raz w roku. Takie zapisy – przy braku konkretnych efektów ich realizacji – upoważniają do oceny faktycznych możliwości zarządczych Rady jako niewielkich, zaś jej posiedzeń – jako forum wymiany informacji o zarządzaniu krajowymi częściami Rezerwatu, wyłącznie w granicach krajowych przepisów prawa. Oceniono, że Rada Koordinacyjna nie jest skutecznym organem zarządzania Rezerwatem: nie posiada ona stosownych uprawnień i kompetencji, nadanych przez zainteresowane strony, do koordynowania wspólnych przedsięwzięć i projektów oraz skutecznego nadzorowania realizacji zaplanowanych wspólnie zadań – zarówno na terenach krajowych części tego Rezerwatu, jak i obszarze

the Polish and Slovak parts), with differing provisions in the country's parts of the Reserve and thus resulting competences and different financing systems – the Council is unable to meet the requirements specified in the Pamplona Recommendations regarding coordination body.

The Slovak Republic

The Reserve management within the Połoniny NP may be evaluated as partially efficient in the last period.

Cooperation at the national level consisted of communication with the governor of the UNESCO Programme “Man and Biosphere” – the Minister of the Environment of the Slovak Republic and the Slovak Committee for the “Man and Biosphere” Programme. Cooperation with the partner units at the international level was already implemented prior to the concluding of the *Directors’ agreement* and had the form of participating in the organised conferences and projects implemented before the monitored period. The barriers to international cooperation in the monitored period included inadequate personnel facilities of the Połoniny NP Directorate, different regulations applicable on the discussed areas and thus resulting competences. The financing conditions also differed, as did the approach to the nature conservation, the Schengen border protection system constituted a further obstacle in the cooperation, as well as the absence of cross-border cooperation programmes, the funds of which could be used by all three countries.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

не в змозі відповідати вимогам, встановленим для координаційного органу в *Рекомендаціях з Памплони*.

Словацька Республіка

Менеджмент МБЗ «СК» на території НП «Полонини» за минулий період можна оцінити як частково ефективний.

Співпраця на національному рівні полягала в спілкуванні з представником Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» – міністром навколишнього середовища Словацької Республіки та Словацьким комітетом Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера». Співпраця на місцевому рівні із суб'єктами господарювання, що діють на території НП «Полонини», координація діяльності та затвердження спільних заходів є ключовим елементом успішної реалізації цієї Програми.

Співпраця з підрозділами-партнерами на міжнародному рівні здійснювалася ще до укладання *Угоди директорів* та мала форму участі в організованих конференціях і проектах, що проводилися і реалізовувалися до періоду, який підлягав перевірці.

Перешкодами в міжнародній співпраці в період проведення перевірки були слабка кадрова політика дирекції НП «Полонини», різні діючі правила на окремих його територіях. Умови фінансування і підхід до охорони навколишнього середовища також були різними, а система захисту Шенгенських кордонів і відсутність програм транскордонної співпраці, за якими могли б отримати фінансування всі три країни, також стали перешкодою для співробітництва.

Незважаючи на проблеми у виконанні основних функцій біосферного заповідника, згідно з першою періодичною оцінкою, проведеною ІСС МаВ, було забезпечено дотримання *Рекомендацій з Памплони*. Аудит засвідчив, що в довгостроковій перспективі неможливо реалізувати головні функції за існуючими принципами. Основні проблеми – це законодавче визначення ролі ДОП СР, що повинна бути зосереджена на охороні навколишнього середовища, обмежене фінансування, кадрова політика, перешкоди в діяльності щодо розвитку у зв'язку з тим, що ДОП СР не є власником і користувачем земельних ділянок на території НП «Полонини». Відповідно, на національному рівні слід оцінити і розробити проект альтернативного способу управління територією біосферного заповідника, проаналізувати необхідність запровадження законодавчих змін в управлінні територією і зміцнити його статус.

Необхідно зміцнити кадри на рівні ДОП СР чи дирекції НП «Полонини», тобто створити посаду, функції якої будуть пов'язані тільки з біосферним заповідником.

medzinárodnej spolupráce patrilo v monitorovanom období nedostatočné personálne zázemie Správy NP Poloniny, odlišné predpisy platné na predmetnom území a z nich vyplývajúce kompetencie. Rozličné boli aj podmienky financovania, prístup k ochrane prírody. Prekážkou pre spoluprácu bol aj systém ochrany Schengenského priestoru a absencia programov cezhraničnej spolupráce, prostriedky ktorých by mohli využívať všetky tri štáty.

Napriek problémom s plnením základných funkcií prírodnej rezervácie bol na základe prvého hodnotenia zo strany ICC MaB konštatovaný súlad s *Odporúčaniami z Pamplony*. Kontrola ukázala, že z dlhodobého hľadiska nie je v rámci platných pravidiel možná realizácia základných funkcií. Hlavnými problémami sú: legislatívne definovanie úlohy ŠOP SR, koncentrovanej na ochranu prírody, limitované možnosti financovania, nedostatočné personálne zázemie, prekážky pri realizácii rozvojových úloh vyplývajúce zo skutočnosti, že ŠOP SR nie je vlastníkom ani správcom v rámci územia NP Poloniny. V súvislosti s uvedeným je potrebné na národnej úrovni vyhodnotiť a vypracovať projekt alternatívneho spôsobu riadenia územia biosférickej rezervácie, preskúmať potrebu implementácie legislatívnych zmien v rámci správy predmetného územia a posilnenia štatútu biosférickej rezervácie. Dôležitou otázkou je problematika vlastníckych práv, predovšetkým v kontexte územia zahrnutého do štvrtého a piateho stupňa ochrany. Je nevyhnutné posilniť personálne zázemie na úrovni ŠOP SR alebo Správy NP Poloniny, t. j. vytvoriť pracovnú pozíciu, ktorej úlohy budú spojené výhradne s biosférickou rezerváciou. Na medzinárodnej úrovni je potrebné posilniť pozíciu Koordinačnej rady, a to prostredníctvom uzatvorenia medzivládnej dohody.

Ukrajina

Štátne orgány Ukrajiny, Poľskej republiky a Slovenskej republiky doteraz ešte nepodpísali zmluvu o spolupráci v rámci Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“. Výsledkom je stav, že cieľ a spoločná stratégia fungovania Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“ nie sú definované na štátnej úrovni. Legislatívna podpora činnosti subjektov ochrany prírodných zdrojov, ktoré tvoria Medzinárodnú biosférickú rezerváciu „Východné Karpaty“, je neúplná, organizačné podmienky pre ich činnosť si vyžadujú spresnenie, pretože existujúca situácia vytvára riziko pre ochranu týchto prírodných zdrojov. Pre pokračovanie fungujúcej rezervácie je potrebné podpísať medzirezortnú zmluvu s príslušnými orgánmi Poľskej republiky a Slovenskej republiky, ktorá zlepší postavenie rezervácie a zjednoduší realizáciu Odporúčaní z Pamplony a Sevillskej stratégie, týkajúcich sa biosférických rezervácií schválených Generálnou konferenciou UNESCO.

całego MRB „KW“. W obecnym stanie rzeczy – przy istniejącym systemie ochrony granic strefy Schengen (oddziela część ukraińską od polskiej i słowackiej), przy odmiennych przepisach w krajowych częściach Rezerwatu i wynikających z nich kompetencji oraz różnych systemach finansowania – Rada nie jest w stanie spełnić wymagań, określonych dla organu koordynującego w Rekomendacjach z Pampeluny.

Republika Słowacka

Zarządzanie Rezerwatem na obszarze PN Połoniny w minionym okresie można ocenić jako częściowo efektywne.

Współpraca na szczeblu krajowym polegała na komunikacji z gestorem Programu UNESCO „Człowiek i Biosfera” – Ministrem Środowiska RS i Słowackim Komitetem Programu „Człowiek i Biosfera”.

Współpraca z jednostkami partnerskimi na szczeblu międzynarodowym była realizowana jeszcze przed zawarciem *Porozumienia dyrektorów* i miała formę uczestnictwa w organizowanych konferencjach oraz projektach realizowanych przed monitorowanym okresem. Do barier współpracy międzynarodowej w monitorowanym okresie zaliczały się niewystarczająca zaplecze personalne Dyrekcji PN Połoniny, odmienne przepisy obowiązujące na przedmiotowych obszarach i wynikające z nich kompetencje. Różne były także warunki finansowania, podejście do ochrony przyrody, przeszkodą we współpracy był także system ochrony granic Schengen oraz brak programów współpracy transgranicznej, z których środki mogłyby czerpać wszystkie trzy kraje.

Pomimo problemów w wypełnianiu podstawowych funkcji rezerwatu biosfery, na podstawie pierwszej okresowej oceny, dokonanej przez ICC MaB, zapewniono zgodność z *Rekomendacjami z Pampeluny*. Kontrola wskazuje, że w perspektywie długoterminowej niemożliwa jest realizacja podstawowych funkcji na obecnych zasadach. Głównymi problemami są: legislacyjne określenie roli POP RS, skoncentrowanej na ochronie przyrody, ograniczone możliwości finansowania, brak zaplecza personalnego, przeszkody w realizacji działań rozwojowych wynikające z faktu, że POP RS nie jest właścicielem ani użytkownikiem działek na obszarze PN Połoniny. W związku z powyższym, na szczeblu krajowym należy ocenić i opracować projekt alternatywnego sposobu zarządzania obszarem rezerwatu biosfery, przeanalizować potrzebę wprowadzenia zmian legislacyjnych w zakresie zarządzania przedmiotowym obszarem i wzmocnienia statusu rezerwatu biosfery. Ważną kwestią jest zagadnienie prawa własności, przede wszystkim w odniesieniu do obszarów objętych ochroną czwartego i piątego stopnia. Konieczne jest wzmocnienie zaplecza personalnego na szczeblu POP RS lub Dyrekcji PN Połoniny, tj. utworzenie stanowiska, którego zadania byłyby związane wyłącznie z rezerwatem biosfery. Na szczeblu międzynarodowym

Despite the issues with the fulfilling of the basic functions of a biosphere reserve, on the basis of the first interim evaluation conducted by the ICC MaB, compliance with the *Pamplona Recommendations* was ensured. The inspection indicates that in the long-term perspective it is impossible to implement the basic functions on the current rules. The main issues are as follows: legislative determination of the role of the SNCSR, focused on the nature conservation, limited financing possibilities, absence of the personnel facilities, obstacles in the implementation of development activities resulting from the fact that the SNCSR is not the owner nor user of the plots located in the Połoniny NP. In connection with the above, a project of an alternative management method for the area of a biosphere reserve should be evaluated and developed at the national level, the need to introduce legislative changes in the field of management of the discussed area should be analysed and the biosphere reserve status should be strengthened. The issue of the property rights constitutes an important issue, primarily with regard to the areas subject to fourth and fifth level of protection. It is indispensable to enhance the personnel facilities at the level of the SNCSR or Połoniny NP, i.e. creating a position, whose tasks would be related solely to the biosphere reserve. At the international level, the role of the Coordination Council should be strengthened through conclusion of an intergovernmental agreement.

Ukraine

The state authorities of Ukraine, the Republic of Poland and the Slovak Republic have not yet signed a cooperation agreement within the International East Carpathians Biosphere Reserve. As a result, the objective and common strategy of functioning of the International East Carpathians Biosphere Reserve have not been defined at the national level. Legislative support for the operation of natural resource entities that are part of the International East Carpathians Biosphere Reserve is incomplete, while the organizational principles of their activities require further development, because the above poses a risk for proper protection of these natural resources. In order to continue the proper functioning of the Reserve, an interministerial agreement should be signed with the competent authorities of the Republic of Poland and the Slovak Republic, which will elevate the status of the Reserve and will facilitate implementation of the *Pamplona Recommendations* and the *Seville Strategy* concerning biosphere reserves approved by the General Conference of UNESCO.

3.2.2. The *Pamplona Recommendations*, among actions aimed at efficient functioning of the Cross-Border Biosphere Reserve, recommend the following priorities:

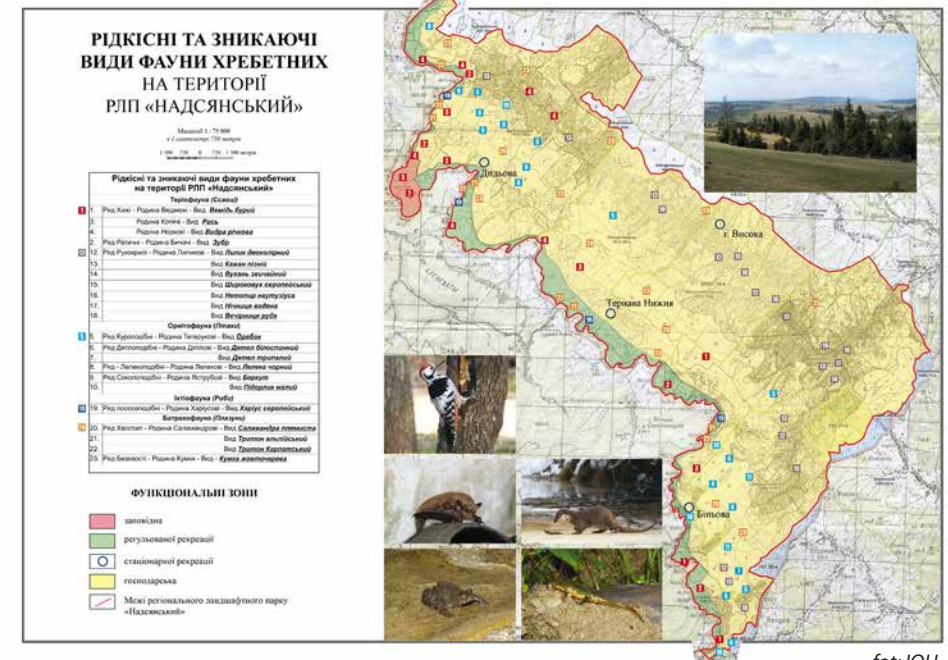
На міжнародному рівні позиція Координаційної ради повинна бути посилена шляхом укладення міжурядової або міжвідомчої угоди.

Україна

Державними органами України, Республіки Польща та Словацької Республіки досі не укладена угода про співпрацю в рамках Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати». Як наслідок, мета і спільна стратегія функціонування МБЗ «СК» на державному рівні не визначені.

Нормативно-правове забезпечення діяльності об'єктів природно-заповідного фонду, що входять до складу МБЗ «СК», є неповним, а організаційні засади їх діяльності потребують доопрацювання, оскільки це створює ризики незбереження їх природно-заповідного фонду.

Для продовження належного функціонування МБЗ «СК» необхідно укласти міжвідомчу угоду з компетентними державними органами Республіки Польща та Словацької Республіки, що підвищить статус діяльності МБЗ «СК» і сприятиме реалізації *Рекомендацій з Памплони та Севільської стратегії* щодо біосферних заповідників, затверджених Генеральною конференцією ЮНЕСКО.

fol: IOU

Dohoda o spolupráci v rámci MBR VK medzi príslušnými orgánmi Ukrajiny, Poľska a Slovenska nebola uzatvorená. V súvislosti s tým neboli na úrovni štátu definované všeobecné (spoločné) ciele a aktivity, plán úloh ani rozpočet tejto rezervácie. Normatívno-právny a organizačný základ činnosti parkov tvoriacich rezerváciu nie je kompletný, organizačné pravidlá fungovania MBR VK musia byť opätovne prepracované, pretože existuje riziko nezachovania existujúcich prírodných zdrojov rezervácie. Pre ďalšie správne fungovanie rezervácie je potrebné uzatvoriť medzirezortnú dohodu s príslušnými štátnymi orgánmi Poľskej republiky a Slovenskej republiky, zvyšujúcu štatút rezervácie a prispievajúcu k implementácii *Odporúčaní z Pamplony* a *Sevillskej stratégie*, ktoré sa týkajú biosférických rezervácií a ktoré schválila Generálna konferencia UNESCO.

3.2.2. Odporúčania z Pamplony kladú spomedzi činností orientovaných na efektívne fungovanie MBR VK dôraz na nasledujúce priority:

- príprava a prijatie plánu funkčnej zonácie celého teritória a implementácia zonácie s jadrovou zónou, definovanie nárazníkových zón a koordinovaných cieľov pre prechodové zóny (znamená to, že dotknuté krajiny musia rovnako definovať parametre jednotlivých zón a že sa implementujú podobné spôsoby spravovania územia v každej zóne)
- po vypracovaní plánu zonácie je potrebné publikovať spoločnú mapu zonácie.

Poľská republika

Zistenia kontroly ukazujú predovšetkým to, že cezhraničná spolupráca poľských parkov s ukrajinskými parkmi a so slovenským parkom v rámci biosférickej rezervácie má formálny charakter a neprenáša sa na plánovanie alebo realizáciu spoločných iniciatív. Merateľným efektom takejto spolupráce je, okrem spomínanej *Dohody riaditeľov* a Rámcového *plánu aktivít*, aj vypracovanie „Pravidelnej správy o stave MBR VK“ pre potreby ICC MaB, avšak – v rámci tejto spolupráce – neboli realizované spoločné postupy, koordinačné či riadiace aktivity na území MBR VK. Konštatovalo sa tiež, že realizácia ochranných úloh prebieha na poľskej strane v zóne s najprísnejším stupňom ochrany Bieščadského NP v zmysle štátnych predpisov a tieto úlohy nevyplývali zo žiadnych spoločných stratégií alebo koordinovaných postupov týkajúcich sa ochrany v jadrovej zóne rezervácie. Absencia týchto stratégií znamená, že nie sú v plnom rozsahu realizované *Odporúčania z Pamplony* v oblasti prípravy spoločných alebo koordinovaných stratégií ochrany,⁹ ktoré musia byť realizované v jadrovej zóne

naležalo by wzmocnić pozycję Rady Koordynacyjnej poprzez zawarcie porozumienia międzyrządowego.

Ukraina

Władze państwowe Ukrainy, Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej do tej pory jeszcze nie podpisały umowy o współpracy w ramach Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie”. W rezultacie, cel i wspólna strategia funkcjonowania Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” na szczeblu państwowym nie są zdefiniowane. Wsparcie legislacyjne działania podmiotów zasobów przyrodniczych, które wchodzą w skład Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie” jest niekompletne, natomiast zasady organizacyjne ich działalności wymagają dopracowania, ponieważ powyższe stwarza ryzyko dla właściwego zabezpieczenia tych zasobów przyrodniczych. Aby kontynuować prawidłowe funkcjonowanie Rezerwatu należy podpisać umowę międzyresortową z właściwymi organami Rzeczypospolitej Polskiej i Republiki Słowackiej, która podniesie status działalności Rezerwatu i ułatwi realizację *Zaleceń z Pamplony* i *Strategii z Sewilli* dotyczących rezerwatów biosfery, zatwierdzonych przez Konferencję Generalną UNESCO.

fot: S. Kucharzyk – BdPN

⁹ Odpoveď na ciele uvedené v Sevillskej stratégii – Cieľ I.

- development and adoption of the plan for the division into functional zones of the entire area and implementation of the division into zones through establishment of strict protection areas, determination of buffer zones and coordinated objectives for transition zones (this means that the interested states define the characters of individual zones in a uniform manner and that similar management methods for each zone will be implemented);
- after development of the zone division plan, a common map demonstrating division into functional zones shall be published.

The Republic of Poland

Findings of the control indicate that a cross-border cooperation of the Polish parks with the Ukrainian parks and the Slovak park from the area of the Reserve was of formal nature and did not translate into planning or implementation of joint projects. A tangible effect of such cooperation, apart from the aforementioned *Directors' agreement* and the *Framework plan*, was the development of the IECBR Interim Review for the purposes of the ICC MaB, whereas within the cooperation no joint implementation, coordination or managing actions have been undertaken within the area of the IECBR. It has been found that implementation of conservation tasks took place on the Polish side within the strict conservation zone of the Bieszczady NP under the national regulations, and these tasks did not result from any joint strategies or coordinated actions for the purpose of conservation in the core zone of the Reserve. Absence of such strategies means that the *Pamplona Recommendations* are not fully implemented in the field of development of common or coordinated conservation strategies⁹, which should be implemented in the core zone of the of the Reserve, e.g. conservation strategy for animal species known to migrate to the areas of other countries.

An example of the lack of efficient cooperation and management is the inspection finding that no up-to-date, common protective zoning map of the Reserve was developed and the current zoning map contains places, where the transition zone (of landscape protection, formed by two landscape parks) – is adjacent to the core zone (of strict conservation in the Bieszczady NP), which does not comply with the zoning principles specified in Art. 4(5) of the Statutory Framework. It has been evaluated that the determination of the borders of individual Reserve zones will enable precise determination of the actual surface area of each zone and for specification of the subject and scopes (standards) of conservation, which should be implemented on

⁹ Response to the objectives established in the Seville Strategy - Objective I.

3.2.2. Рекомендації з Памплони серед заходів, спрямованих на ефективне функціонування МБЗ «СК», визначають такі пріоритети:

- розроблення та прийняття плану поділу на функціональні зони всієї території, здійснення розподілу на зони шляхом встановлення суворих охоронних зон, визначення буферних зон та узгодження цілей для перехідних зон (це означає, що країни, які зацікавлені в однаковому визначенні характеристик кожної зони, будуть впроваджувати ідентичні способи управління у кожній зоні);
- публікація після створення плану зонування спільної карти поділу на функціональні зони.

Республіка Польща

Результати аудиту свідчать, що прикордонна співпраця польських парків з парками України та Словацької Республіки в межах території МБЗ «СК» мала формальний характер і не сприяла плануванню і реалізації спільних заходів. Результат такої співпраці, крім *Угоди директорів і Робочого плану*, – підготовка «Періодичного огляду» МБЗ «СК» для потреб ICC MaB, але в рамках цієї співпраці не реалізовувалися спільні узгоджені дії, не здійснювалося координації і управління на території МБЗ «СК».

Було встановлено, що виконання завдань з охорони відбувалося польською стороною в зоні суворої охорони Бещадського НП відповідно до національного законодавства, а ці завдання не є результатом будь-якої спільної стратегії і узгоджених дій щодо захисту центральної зони МБЗ «СК».

Відсутність такої стратегії означає, що неповною мірою реалізовані *Рекомендації з Памплони* в частині розроблення спільних або узгоджених стратегій охорони⁹, які повинні бути реалізовані в центральній зоні МБЗ «СК», наприклад стратегія охорони видів тварин, що мігрують на території інших країн.

Аудит засвідчив такий приклад відсутності належної взаємодії і управління: не розроблено загальних карт охоронного зонування МБЗ «СК», на існуючій карті зонування є місця, де перехідна зона (ландшафтна охоронна зона, що складається з двох парків) прилягає до центральної зони (сувора охорона в Бещадському НП), що не узгоджується з принципами зонування, викладеними в п. 5 ст. 4 *Рамкового статуту*.

Визначення меж окремих зон заповідника дасть можливість чітко встановити фактичну площу кожної зони і скерувати охорону об'єкта, уточнити сферу

⁹ Відповідь та цілі визначені Севільською стратегією – Ціль I.

rezervácie, napríklad v oblasti stratégie ochrany živočíšnych druhov, ktoré migrujú na územie iných štátov.

Príkladom absencie náležitej kooperácie a riadenia je zistenie z kontroly, že nebola vypracovaná aktuálna spoločná mapa zonácie rezervácie a že na súčasnej mape zonácie sa nachádzajú miesta, kde prechodová zóna (chráneného územia, ktoré tvoria dve chránené krajinné oblasti) prilieha k jadrovej zóne (zóna ochrany s najprísnejším stupňom ochrany v Bieščadskom NP), čo je v rozpore so zásadami zonácie, definovanými v čl. 4 bod 5 *Rámcového dohovoru*. Vytýčenie hraníc jednotlivých zón rezervácie umožní presne definovať skutočnú rozlohu každej zóny a špecifikovať predmet a rozsah (štandardov) ochrany, ktoré sa majú na tomto území uplatňovať. V prípade poľskej časti MBR VK sa nepodarilo úplne zrealizovať modelové riešenie ochrannej zonácie biosférickej rezervácie, ktoré predpokladá, že „jadrová zóna“ musí byť obkolesená „nárazníkovou zónou“ a „prechodová zóna“ musí byť vonkajšou zónou biosférickej rezervácie. Problém absencie aktuálnej mapy zonácie rezervácie bol prerokovaný na zasadnutí Koordinačnej rady v obci Wołosate v novembri 2016, no v tejto veci sa neprijali žiadne záväzné rozhodnutia, čo môže svedčiť napríklad o nedostatočných výkonných možnostiach rady vo veci spoločných praktických postupov.

fol. NKU

3.2.2. Rekomendacje z Pampeluny, wśród działań, skierowanych na skuteczne funkcjonowanie TRB, zalecają następujące priorytety:

- opracowanie i przyjęcie planu podziału na strefy funkcyjne całego terytorium oraz wdrożenie podziału na strefy poprzez powołanie stref ścisłej ochrony, określenie stref buforowych i skoordynowanych celów dla stref przejściowych (oznacza to, że kraje zainteresowane jednolicie definiować cechy poszczególnych stref i że wdrożone zostaną podobne sposoby zarządzania w każdej strefie);
- po opracowaniu planu podziału na strefy należy opublikować wspólną mapę podziału na strefy funkcyjne.

Rzeczpospolita Polska

Ustalenia kontroli wskazują, że współpraca transgraniczna polskich parków z parkami ukraińskimi i parkiem słowackim z obszaru Rezerwatu miała charakter formalny i nie przekładała się na planowanie czy realizację wspólnych przedsięwzięć. Wymiernym efektem takiej współpracy, oprócz ww. *Porozumienia dyrektorów* oraz *Ramowego planu pracy*, było opracowanie „Przeglądu okresowego MRB „KW” dla potrzeb ICC MaB, natomiast – w ramach tej współpracy – nie podejmowano wspólnych działań realizacyjnych, koordynacyjnych czy zarządczych na terenie MRB „KW”. Stwierdzono, że realizacja zadań ochronnych odbywała się – po stronie polskiej – w strefie ochrony ścisłej Bieszczadzkiego PN w rozumieniu przepisów krajowych, a zadania te nie wynikały z żadnych wspólnych strategii lub skoordynowanych działań rzecz ochrony w strefie centralnej Rezerwatu. Brak takich strategii oznacza, iż nie są w pełni realizowane *Rekomendacje z Pampeluny* w zakresie opracowania wspólnych lub skoordynowanych strategii na rzecz ochrony⁹, które powinny być realizowane w strefie centralnej Rezerwatu, np. strategii ochronnej dla gatunków zwierząt, o których wiadomo, że migrują na tereny innych krajów.

Przykładem braku sprawnego współdziałania i zarządzania jest ustalenie w kontroli, iż nie opracowano aktualnej, wspólnej mapy strefowania ochronnego Rezerwatu oraz że na obecnej mapie strefowania znajdują się miejsca, gdzie strefa przejściowa (ochrony krajobrazowej, którą tworzą dwa parki krajobrazowe) – przylega do strefy centralnej (ochrony ścisłej w Bieszczadzkiem PN), co jest niezgodne z zasadami strefowania, określonymi w art. 4 pkt 5 *Ramowego Statutu*. Oceniono, iż ustalenie granic poszczególnych stref rezerwatu pozwoli na dokładne określenie rzeczywistej powierzchni każdej strefy oraz na sprecyzowanie przedmiotu i zakresów (standardów) ochrony, jakie na tych obszarach powinny być realizowane.

⁹ Odpowiedź na cele wyznaczone w Strategii Sewilskiej – Cel I.

these areas. In the case of the Polish portion of the IECBR, it was not possible to fully implement the model solution for conservation zoning of a biosphere reserve, which assumes that a *core zone* should be surrounded by the *buffer zone*, and the *transition zone* should be the outermost zone of a biosphere reserve. The issue of a lack of an up-to-date zoning map for the Reserve was discussed at the meeting of the Coordination Council in Wołosate in November 2016, yet no binding decisions were made at the time for its solution, which may indicate, among others, the Council's low executive capacity for joint practical actions.

The Slovak Republic

The conducted inspection revealed deficiencies in the designation of protected areas in terms of the territory division in accordance with the UNESCO requirements and taking into account the national and absence of obsolete strategic programme documents. Based on the analysis of the submitted documentation it has been determined that the declared division of the biosphere reserve into zones in accordance with the UNESCO requirements is inconsistent with the actual state and classification of the area on the basis of the *Act on the conservation of nature and landscape*. Part of the Połoniny NP near the Polish border was declared as a uniform core zone, constituting the area of strict protection area with minimum human interference – this is the definition of strict protection area (fourth or fifth level) in line with the national law area. The declared core zone was not fully protected in legal terms, as within it areas have been identified, where the third protection degree was applicable. Thus, the concept of the core zone as an area consisting of land subject to strict protection with minimum human interference has not been implemented. Part of the north-west portion of the Połoniny NP was not classified as an area subject to fifth level of protection, yet the Reserve map defines this area as a combination of the core and buffer zones. An area subject to fifth protection level is a strict protection area and – in accordance with the concept of a biosphere reserve – it should constitute its *core zone*. On the area of the Połoniny NP, minor areas subject to fourth protection degree were classified, which, according to the UNESCO concept were to be incorporated into the *core* or *buffer zone*. The inspection has demonstrated that minor protected areas in several cases belonged to the *transition zone*, which was in contradiction with the biosphere reserve zoning principles as defined by the UNESCO requirements. The obsolescence of the IECBR map was further caused by the connection of minor protected areas of the Połoniny NP without later update of the data in the materials concerning the reserve. The identified discrepancies between the IECBR zones and the areas classified on the basis of the *Act on the conservation of nature and landscape* are

застосування охорони. Щодо польської частини МБЗ «СК» не вдалося повністю реалізувати модель охоронного зонування біосферного заповідника, яка передбачає, що *центральна зона* має бути оточена *буферною зоною*, а не *перехідною зоною*.

Проблема відсутності актуальної карти зонування МБЗ «СК» обговорювалася на засіданні Координаційної ради у Волосатому в листопаді 2016 року, але жодних важливих рішень з цього питання там не ухвалено, що свідчить про невеликі функціональні можливості Координаційної ради щодо спільних практичних дій.

Словацька Республіка

Аудит виявив недоліки у визначенні територій, що повинні охоронятися, з точки зору поділу території відповідно до вимог ЮНЕСКО з урахуванням національного законодавства, а також відсутність або застарілість документів стратегічного планування.

На підставі аналізу наданої документації було встановлено, що задекларований поділ біосферного заповідника на зони, згідно з вимогами ЮНЕСКО, не відповідає дійсному стану та класифікації території відповідно до закону «Про охорону природи та ландшафту».

Частина території НП «Полонини» поблизу кордону з Республікою Польща оголошена центральною зоною, що перебуває під суворим захистом з мінімальним втручанням людини відповідно до національного законодавства, а отже, визначається як територія суворого захисту (четвертого або п'ятого ступеня).

Центральна зона не була повністю захищена на законодавчому рівні, оскільки вона визначала сфери застосування третього рівня захисту. Таким чином, встановлення центральної зони як зони, що складається з ділянок, які перебувають під суворим захистом з мінімальним втручанням людини, не відбулося.

Частина північно-західної території НП «Полонини» була класифікована як територія з п'ятим рівнем захисту, однак карта біосферного заповідника визначає цю ділянку як поєднання центральної та буферної зони. Площа, охоплена п'ятим рівнем охорони, є територією суворої охорони та, відповідно до концепції біосферного заповідника, повинна бути її *центральною зоною*.

Аудитори перевірили розподіл площі НП «Полонини» відповідно до закону «Про охорону природи та ландшафту» та поділ на зони згідно з вимогами ЮНЕСКО. Малі території, охоплені четвертим рівнем охорони, класифіковані в НП «Полонини» як такі, що належать до *центральної* або *буферної* зони.

Slovenská republika

Vykonaná kontrola odhalila nedostatky pri vyhlasovaní chránených území z hľadiska ich členenia v súlade s požiadavkami UNESCO a so zohľadnením štátnej legislatívy, a tiež absenciu alebo neplatnosť strategických programových dokumentov. Na základe analýzy predloženej dokumentácie bolo zistené, že deklarovaná zónácia biosférickej rezervácie v zmysle požiadaviek UNESCO nie je v súlade s reálnym stavom a klasifikáciou územia v zmysle Zákona o ochrane prírody a krajiny. Časť územia NP Poloniny, v blízkosti štátnej hranice s Poľskom, bola deklarovaná ako súvislá jadrová zóna, ktorá predstavuje prísne chránené územie s minimálnym zásahom; v zmysle národnej legislatívy je takto definované územie s najvyššími stupňami ochrany (štvrtý, resp. piaty stupeň ochrany). Deklarovaná jadrová zóna nebola v plnom rozsahu legislatívne zabezpečená adekvátnym stupňom územnej ochrany, pretože v nej boli identifikované územia, v ktorých bola klasifikovaná ochrana územia s tretím stupňom. Uvedeným stavom nebol naplnený koncept jadrovej zóny ako oblasti, ktorá je tvorená prísne chránenými územiami s minimálnym zásahom. Časť územia v severozápadnej časti NP Poloniny bola klasifikovaná ako územie s aplikovaným piatym stupňom ochrany, pričom mapa biosférickej rezervácie toto územie definovala ako kombináciu jadrovej a nárazníkovej zóny. Územie s piatym stupňom ochrany predstavuje najprísnejšie chránené územie a v zmysle konceptu biosférickej rezervácie by malo tvoriť jadrovú zónu biosférickej rezervácie. Na území NP Poloniny boli klasifikované maloplošné chránené územia so štvrtým stupňom ochrany, ktoré mali byť v zmysle koncepcie UNESCO zaradené do jadrovej, resp. nárazníkovej zóny. Kontrolou bolo zistené, že maloplošné chránené územia boli v niektorých prípadoch súčasťou prechodovej zóny, čo nezodpovedalo princípom biosférickej rezervácie v zmysle požiadaviek UNESCO. Neaktuálnosť mapy MBR VK bola zapríčinená vyhlásením maloplošných chránených území NP Poloniny bez následnej aktualizácie údajov v materiáloch týkajúcich sa rezervácie. Identifikované rozdiely medzi zónami MBR VK a **územiaми klasifikovanými podľa zákona o ochrane prírody a krajiny** sú následkom sporného postupu aplikovaného v minulosti pri predkladaní žiadosti o vytvorenie rezervácie. K jadrovej zóne boli pripojené územia, v kontexte ktorých sa uvažovalo o sprísnení ochrany v budúcnosti, aj keď v čase podania žiadosti v skutočnosti taká ochrana zabezpečená nebola.

Ukrajina

V rámci kontroly bolo konštatované, že spoločná stratégia MBR VK, spoločné ciele a aktivity, plán aktivít aj potrebný rozpočet na fungovanie rezervácie nie sú konkretizované, priority jej efektívneho fungovania nie sú dosiahnuté. Do podpisania

W przypadku polskiej części MRB „KW”, nie udało się w pełni zrealizować modelowego rozwiązania strefowania ochronnego rezerwatu biosfery, które zakłada, że „strefa centralna” powinna być otoczona „strefą buforową” a „strefa przejściowa” powinna być niejako strefą najbardziej zewnętrzzną rezerwatu biosfery. Problem braku aktualnej mapy strefowania Rezerwatu omawiano na posiedzeniu Rady Koordynacyjnej w Wołosatem w listopadzie 2016 r., lecz nie podjęto tam żadnych wiążących decyzji w sprawie jego rozwiązania, co świadczyć może m.in. o niewielkich możliwościach sprawczych Rady w sprawach wspólnych działań praktycznych.

Republika Słowacka

Przeprowadzona kontrola ujawniła uchybienia przy wyznaczaniu obszarów chronionych pod względem podziału terytorium zgodnie z wymaganiami UNESCO i z uwzględnieniem prawa krajowego oraz brak lub nieaktualność strategicznych dokumentów programowych. Na podstawie analizy przedstawionej dokumentacji ustalono, że deklarowany podział rezerwatu biosfery na strefy zgodnie z wymaganiami UNESCO, jest sprzeczny ze stanem faktycznym i klasyfikacją obszaru na podstawie ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu. Część obszaru PN Połoniny w pobliżu granicy z Polską została zadeklarowana jako jednolita strefa rdzeniowa, stanowiąca obszar ochrony ścisłej z minimalną ingerencją człowieka – zgodnie z prawem krajowym w taki sposób definiowany jest obszar ścisłej ochrony (czwarty lub piąty stopień). Deklarowana strefa rdzeniowa nie była w pełni chroniona pod względem prawnym, ponieważ w jej ramach zidentyfikowano obszary, na których obowiązywał trzeci stopień ochrony. W związku z tym koncepcja strefy rdzeniowej, jako obszaru składającego się z terenów objętych ścisłą ochroną z minimalną ingerencją człowieka, nie została zrealizowana. Część obszaru w północno-zachodniej części PN Połoniny została sklasyfikowana jako obszar objęty piątym stopniem ochrony, jednak mapa Rezerwatu definiuje ten obszar jako połączenie strefy rdzeniowej i buforowej. Obszar objęty piątym stopniem ochrony to obszar ochrony ścisłej i – zgodnie z koncepcją rezerwatu biosfery – powinien stanowić jego strefę centralną. Na obszarze PN Połoniny sklasyfikowano niewielkie obszary objęte czwartym stopniem ochrony, które zgodnie z koncepcją UNESCO miały być przyłączone do strefy centralnej lub buforowej. W kontroli ustalono, że niewielkie obszary chronione w kilku przypadkach należały do strefy przejściowej, co było sprzeczne z zasadami strefowania rezerwatu biosfery w rozumieniu wymagań UNESCO. Nieaktualność mapy MRB „KW” spowodowana była także przyłączeniem niewielkich obszarów chronionych PN Połoniny bez późniejszej aktualizacji danych w materiałach dotyczących Rezerwatu. Zidentyfikowane rozbieżności między strefami MRB „KW” a obszarami sklasyfikowanymi w oparciu o ustawę o ochronie przyrody i krajobrazu są **konsekwencją spornej**

the result of the disputed procedure used in the past when applying for the creation of the Reserve. Areas, for which it had been considered to increase the protection level in the future were incorporated in the core zone, despite the fact that in the application such protection was actually not ensured.

Ukraine

The inspection allowed to determine that the common strategy of the IECBR operation, common objectives and actions, work plans and the required budget for the functioning of the Reserve have not been determined, and the priorities of its efficient functioning are not obtained. Until the conclusion of the *Directors' agreement* on 15 November 2013, the Uzhanian NNP and the Nadsiansky RLP had not performed an evaluation of the cross-border implementation of cooperation in the period 2012–2013. Due to the international status of the IECBR, efficiency of its operation depends on the cooperation between the states at the national level, yet the state authorities of Ukraine have not yet concluded a cooperation agreement.

3.3. Implementation of the *Framework Plan of the International East Carpathians Biosphere Reserve*

The Republic of Poland

The *Framework Plan*, adopted by the Coordination council on the day of its establishment, determined 20 “joint initiatives” on the area of the IECBR and its duration – to 15 November 2023. The Plan was extended to 29 tasks during the Council’s meeting in October 2014. The *Framework Plan* did not determine, which activities were to be performed first. Point I of the document solely indicated its duration (“in the next 10 years the following joint initiatives on the area of the IECBR are planned, focused on the implementation of three objectives”) without specifying members of these initiatives, duration of their conduct or implementation costs. Discussion of the implementation status of the *Framework Plan* at the meeting in Wołosate in November 2016 indicated that all tasks (except for one) were under different stages of implementation, yet the expected date of their completion was not provided.

The Slovak Republic

The tasks of the IECBR specified and approved by the Council in the joint *Framework Plan*, were not included in the planning documentation of the SNCSR. The plan was developed for the period of ten years and contained joint tasks of the Reserve, divided depending on their profile or function to be fulfilled by them. Tasks defined in the

Перевірка засвідчила, що невеликі території, які охороняються, належать до *перехідної зони*, що суперечить принципам зонування біосферного заповідника, визначеним вимогами ЮНЕСКО. Застаріла карта МБЗ «СК» є причиною приєднання невеликих заповідних територій НП «Полонини» без подальшого оновлення даних у документах МБЗ «СК».

Визначені розбіжності між зонами МБЗ «СК» і площами, відповідно до закону «Про охорону природи та ландшафту», є наслідком різних організаційних процедур, які здійснювалися в минулому при створенні МБЗ «СК». До центральної зони були приєднані площі, для яких розглядалося посилення охорони в майбутньому, хоча під час подання заявки на створення заповідника така охорона не забезпечувалася.

Україна

За результатами аудиту встановлено, що спільна стратегія діяльності МБЗ «СК», спільні цілі та заходи, план роботи і необхідний бюджет для функціонування МБЗ «СК» не визначені, а пріоритети його ефективного функціонування не досягаються. До укладення 15 листопада 2013 року *Угоди директорів* Ужанський НПП і Надсянський РЛП не оцінювали реалізацію транскордонної співпраці у 2012–2013 роках. Через міжнародний статус МБЗ «СК» ефективність його роботи залежить від співпраці країн на державному рівні, але державні органи України ще не уклали угоду про співпрацю.

3.3. Реалізація *Рамкового робочого плану Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати»*

Республіка Польща

Рамковий робочий план, прийнятий Координаційною радою в день її створення, визначив 20 спільних ініціатив у МБЗ «СК». Цей план передбачав збільшення до 29 завдань на засіданні Координаційної ради у жовтні 2014 року. У ньому не було визначено, яка діяльність повинна бути проведена першочергово.

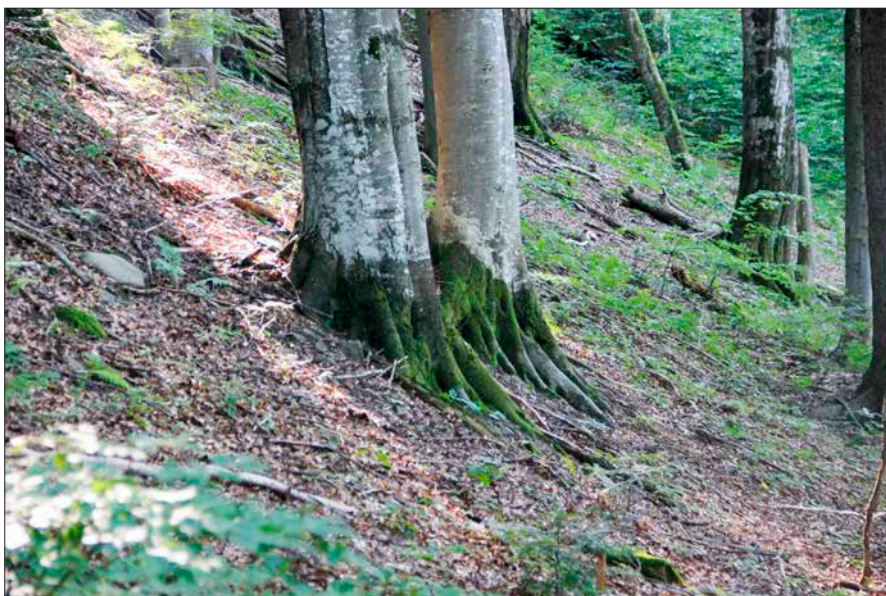
Пункт I цього документа лише вказує на його тривалість («у наступні 10 років в МБЗ «СК» планується провести спільні ініціативи, спрямовані на досягнення трьох цілей»), в ньому не зазначено учасників ініціатив, періоду їх виконання, витрат на реалізацію. Обговорення стану реалізації *Рамкового робочого плану* на зустрічі-засіданні у Волосатому в листопаді 2016 року показало, що всі завдання (крім одного) були на різних етапах виконання, але очікувана дата їх завершення не визначена.

Dohody riaditeľov dňa 15. novembra 2013 Užanský NP a Nadsanská CHKO nehodnotili realizáciu cezhraničnej spolupráce v rokoch 2012 – 2013. Vzhľadom na medzinárodný štatút MBR VK závisí jej fungovanie od spolupráce krajín na štátnej úrovni, avšak štátne orgány Ukrajiny doteraz neuzatvorili zmluvu o spolupráci.

3.3. Realizácia Rámcového plánu aktivít Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“

Poľská republika

Rámcový plán aktivít, prijatý Koordinačnou radou v deň jej vzniku, definoval 20 „spoločných iniciatív“ na území MBR VK a čas jeho platnosti – do 15. novembra 2023. Tento plán bol na zasadnutí v októbri 2014 rozšírený na 29 úloh. V Rámcovom pláne aktivít nebola stanovená prioritizácia úloh. V bode 1 tohto dokumentu bol uvedený iba čas jeho platnosti („v nasledujúcich 10 rokoch sú plánované nasledujúce spoločné iniciatívy na území MBR VK zamerané na realizáciu troch cieľov“), bez určenia účastníkov týchto iniciatív, doby ich realizácie či výdavkov na realizáciu. Prerokovanie stavu realizácie Rámcového plánu na stretnutí v obci Wołosate v novembri 2016 ukázalo, že všetky úlohy (okrem jednej) boli v rôznych štádiách realizácie, nebol však uvedený očakávaný termín ich ukončenia.

fol. NKU

procedury stosowanej w przeszłości przy składaniu wniosku o utworzenie Rezerwatu. Do strefy centralnej zostały przyłączone obszary, w odniesieniu do których rozważano zaostrenie ochrony w przyszłości, choć w czasie złożenia wniosku faktycznie taka ochrona nie była zapewniona.

Ukraina

W rezultacie kontroli stwierdzono, że wspólna strategia działania MRB KW, wspólne cele i działania, plan pracy i wymagany budżet na funkcjonowanie Rezerwatu nie są określone, a priorytety jego skutecznego funkcjonowania nie są osiągnięte. Do czasu zawarcia w dniu 15 listopada 2013 r. Porozumienia dyrektorów, Użański NPN i Nadsański RPK nie dokonywały oceny realizacji transgranicznej współpracy w latach 2012–2013. Ze względu na międzynarodowy status MRB KW, sprawność jego działania zależy od współpracy krajów na szczeblu państwowym, jednak władze państwowe Ukrainy dotychczas nie zawarły umowy o współpracy.

3.3. Realizacja Ramowego planu pracy Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie“

Rzeczpospolita Polska

Ramowy plan pracy, przyjęty przez Radę Koordynacyjną w dniu jej powołania, określał 20 „wspólnych inicjatyw” na terenie MRB „KW” oraz czas jego obowiązywania – do 15 listopada 2023 r. Plan ten został poszerzony do 29 zadań na posiedzeniu Rady w październiku 2014 r. W Ramowym planie pracy nie ustalono, które działania miały być wykonane w pierwszej kolejności. W punkcie I. tego dokumentu wskazano jedynie czas jego obowiązywania („w kolejnych 10 latach planowane są następujące wspólne inicjatywy na terenie MRB „KW”; ukierunkowane na realizację trzech celów”), nie określając uczestników tych inicjatyw, czasokresu ich wykonania czy kosztów realizacji. Omówienie stanu realizacji Ramowego planu na spotkaniu w Wołosatem w listopadzie 2016 r. wskazywało, że wszystkie zadania (oprócz jednego) znajdowały się w różnych stadiach realizacji, nie podano przy tym jednak spodziewanego terminu ich zakończenia.

Republika Słowacka

Zadania MRB „KW”, wyznaczone i zatwierdzone przez Radę we wspólnym Ramowym planie pracy, nie były ujęte w dokumentach planistycznych POP RS. Plan ten został opracowany na dziesięć lat i zawierał wspólne zadania Rezerwatu, podzielone w zależności od ich profilu lub funkcji, którą miały pełnić. Zadania zdefiniowane w Planie

Plan were not literally taken or included in the task plan of the Połoniny NP or in the Care Programme for this Park for the period 2017–2026, yet both these documents specified the actions and funds, which can be assigned to certain tasks included in the *Framework Plan*. Verification of the task plans in the context of international cooperation has revealed that the established tasks were not mutually agreed and coordinated with the partner units within the IECBR. This also concerned the tasks, objectives and funds specified in the Care Programme for the Połoniny NP for the period 2017–2026.

Ukraine

The *Framework Plan* envisages joint actions for the implementation – within the period of 10 years – of 29 tasks focused on the obtaining three main objectives concerning cross-border biosphere reserves, that is:

- **objective A** “Protection of biodiversity and cultural values” includes 5 tasks;
- **objective B** “Improvement of the managing and sustainable development model” – 15 tasks;
- **objective C** “Development of research, monitoring and education” – 9 tasks.

As a result of the audit – as of 1 January 2017, it has been determined that:

- **objective A:** of the 5 tasks, implementation of one task has been commenced in the Uzhanian NNP (implementation in progress) and two have not been commenced, two further tasks are not related to the Uzhanian NNP; in the Nadsiansky RLP, two tasks have been commenced (implementation in progress), and two have not been commenced, one task is not related to the Nadsiansky RLP;
- **objective B:** of the 15 tasks, 8 actions have been commenced in the Uzhanian NNP (implementation in progress); 6 tasks have not been commenced, and one task is not related to the Uzhanian NNP; whereas in the Nadsiansky RLP 4 tasks have been commenced (implementation in progress), 11 tasks have not been commenced;
- **objective C:** of the 9 tasks, 2 have been commenced in the Uzhanian NNP (implementation in progress); 7 tasks have not been commenced; in the Nadsiansky RLP 3 tasks have been commenced (implementation in progress), 6 tasks have not been commenced.

Within the period of three years (2014–2016), of the ten-year validity period of the *Framework Plan* IECBR, of 29 tasks, implementation of 11 has been commenced in the Uzhanian NNP (37.9%), 15 tasks have not been commenced (51.7%), and three tasks do not concern the Park; in the case of the Nadsiansky RLP 9 tasks have been

Словацька Республіка

Завдання МБЗ «СК», визначені та затверджені Координаційною радою в рамках спільного *Рамкового робочого плану*, не були включені до планових документів ДООП СР. Цей план розроблявся на десять років і містив загальні завдання МБЗ «СК», поділені залежно від їх профілю чи функції, яку вони повинні виконувати. Задачі, визначені в *Рамковому робочому плані*, не включені до плану завдань НП «Полонини» чи Програми догляду за НП «Полонини» на період 2017–2026 років, однак обидва ці документи визначали види діяльності та засоби, які можуть бути віднесені до деяких завдань у *Рамковому робочому плані*. Перевірка планів завдань у контексті міжнародної співпраці показала, що поставлені завдання не були взаємно узгодженими та скоординованими з партнерами в рамках МБЗ «СК». Це також стосується заходів, цілей і засобів, перелічених у Програмі догляду за НП «Полонини» на період 2017–2026 років.

fot: S. Kucharzyk – BdPN

Україна

Рамковий робочий план передбачає спільні дії для реалізації з 2014 року 29-ти завдань, спрямованих на досягнення трьох основних цілей для транскордонних біосферних заповідників, протягом наступних 10 років, а саме:

Slovenská republika

Úlohy MBR VK, naformulované a schválené Radou v spoločnom Rámcovom pláne aktivít, neboli zohľadnené v plánovacích dokumentoch ŠOP SR. Tento plán bol vypracovaný na obdobie desiatich rokov a obsahoval spoločné úlohy rezervácie rozdelené v závislosti od ich profilu alebo funkcie, ktorú mali plniť. Úlohy definované v Pláne neboli doslovne prevzaté ani zohľadnené v pláne aktivít NP Poloniny alebo v Programe starostlivosti o NP Poloniny pre roky 2017–2026, avšak oba tieto dokumenty definovali aktivity a opatrenia, ktoré možno priradiť niektorým úlohám uvedeným v Rámcovom pláne aktivít. Verifikácia plánov aktivít v kontexte medzinárodnej spolupráce ukázala, že stanovené úlohy neboli navzájom koordinované s partnerskými organizáciami v rámci MBR VK. To sa týkalo aj aktivít, cieľov a opatrení uvedených v Programe starostlivosti o NP Poloniny pre roky 2017–2026.

Ukrajina

V Rámcovom pláne aktivít sa predpokladajú spoločné postupy pre realizáciu 29 aktivít v priebehu 10 rokov, ktoré sú orientované na dosiahnutie troch hlavných cieľov týkajúcich sa cezhraničných biosférických rezervácií, konkrétne:

- **cieľ A** „Ochrana biologickej diverzity a kultúrnych hodnôt“ zahŕňa 5 úloh
- **cieľ B** „Zdokonalenie modelu riadenia a udržateľného rozvoja“ – 15 úloh
- **cieľ C** „Rozvoj vedy, monitoringu a vzdelávania“ – 9 úloh

Audit, podľa stavu k 1. januáru 2017 preukázal, že:

- **cieľ A:** z 5 úloh sa v Užanskom NP začala realizácia jednej úlohy (prebiehajúca realizácia), dve sa nezačali, ďalšie dve nesúvisia s Užanským NP; v Nadsanskej CHKO sa začala realizácia dvoch úloh (prebiehajúca realizácia), nezačalo sa s realizáciou dvoch úloh, jedna úloha s týmto parkom nesúvisí
- **cieľ B:** z 15 úloh sa v Užanskom NP začala realizácia 8 aktivít (prebiehajúca realizácia), 6 úloh sa realizovať nezačalo, jedna úloha nesúvisí s Užanským NP; v Nadsanskej CHKO začala realizácia 4 úloh (prebiehajúca realizácia), nezačalo sa s realizáciou 11 úloh
- **cieľ C:** z 9 úloh sa v Užanskom NP začala realizácia 2 (prebiehajúca realizácia), realizácia 7 úloh neprebíha; v Nadsanskej CHKO začala realizácia 3 úloh (prebiehajúca realizácia), nezačala sa realizácia 6 úloh.

V priebehu troch rokov (2014 – 2016) z desaťročného obdobia platnosti Rámcového plánu MBR VK, sa v Užanskom NP z 29 úloh začalo s realizáciou 11 (37,9 %), 15 úloh sa nerealizuje (51,7 %) a tri úlohy sa naň nevzťahujú; v Nadsanskej CHKO začala realizácia

nie zostali doslovne zaczerpnięte ani ujęte w planie zadań PN Poloniny lub Programie Opieki nad tym Parkiem na lata 2017–2026, jednak oba te dokumenty określały działania i środki, które można przypisać do niektórych zadań zawartych w *Ramowym planie pracy*. Weryfikacja planów zadań w kontekście współpracy międzynarodowej ujawniła, że wyznaczone zadania nie były wzajemnie uzgadniane i koordynowane z jednostkami partnerskimi w ramach MRB „KW”. Dotyczyło to także działań, celów i środków wymienionych w Programie Opieki nad PN Poloniny na lata 2017–2026.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

Ukraina

W *Ramowym planie pracy* przewidziane są wspólne działania na rzecz realizacji – w ciągu 10 lat – 29 zadań, skierowanym na osiągnięcie trzech głównych celów, dotyczących transgranicznych rezerwatów biosfery, a mianowicie:

- **cel A** „Ochrona różnorodności biologicznej i wartości kulturowych” obejmuje 5 zadań;
- **cel B** „Udoskonalenie modelu zarządzania i zrównoważonego rozwoju” – 15 zadań;
- **cel C** „Rozwój badań naukowych, monitoringu i edukacji” - 9 zadań.

W wyniku audytu – według stanu na 1 stycznia 2017 r. ustalono, że:

- **cel A:** z 5 zadań, w Użańskim NPN rozpoczęto realizację jednego zadania (realizacja w toku), a nie rozpoczęto – dwóch, dwa kolejne zadania nie są

commenced (31.0%) and 19 have not been commenced (65.5%), with one task not concerning the Park. No fully implemented tasks have been found.

This situation does not favour an efficient functioning of the International East Carpathians Biosphere Reserve.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

3.4. Place of a “biosphere reserve” in national legislation

The Republic of Poland

The term “biosphere reserve” does not constitute a defined form of nature conservation in the Polish legislation, thus the biosphere reserve tasks were not literally defined in the national legislation nor any document constituting the basis for the functioning of parks forming the Reserve on the Polish side. Moreover, the absence of a legal definition of “biosphere reserve” in the national law disabled organization of an efficient body with the suitable coordinating capacity or managing actions on the national area of the Reserve. A legislative initiative should constitute an indispensable action, aiming at introduction of a regulation concerning biosphere reserve into the national legal order, including provision of the legal definition of the term.

- **ціль А** «Захист біологічного різноманіття та культурних цінностей» включає 5 завдань;
- **ціль Б** «Удосконалення моделі управління та сталого розвитку» – 15 завдань;
- **ціль В** «Розвиток наукових досліджень, моніторингу та освіти» – 9 завдань.

У результаті аудиту станом на 1 січня 2017 року було встановлено, що:

- **ціль А:** із 5 завдань в Ужанському НПП було розпочато одне (у процесі виконання), не розпочато двох завдань, ще два чергові завдання не пов’язані з Ужанським НПП; в Надсянському РЛП розпочато два завдання (у процесі виконання), не розпочато двох, одне завдання не пов’язане з Надсянським РЛП;
- **ціль Б:** із 15 завдань в Ужанському НПП 8 були розпочаті (у процесі виконання), 6 завдань не розпочаті, одне завдання не пов’язане з Ужанським НПП; натомість у Надсянському РЛП розпочато 4 завдання (у процесі виконання), 11 завдань не розпочаті;
- **ціль В:** із 9 завдань в Ужанському НПП було розпочато два (у процесі виконання), 7 завдань не розпочаті; в Надсянському РЛП розпочато три завдання (у процесі виконання), 6 завдань не розпочаті.

Протягом трьох років (2014–2016 роки) з десятирічного терміну дії *Рамкового робочого плану* МБЗ «СК» із 29 завдань в Ужанському НПП розпочато реалізацію 11 (37,9 відс.), у РЛП «Надсянський» – 9 (31,0 відсотка). При цьому не розпочато виконання 15 завдань (51,7 відс.) в Ужанському НПП і 19 (65,5 відс.) у РЛП «Надсянський».

Така ситуація не сприяє ефективному функціонуванню Міжнародного біосферного заповідника «Східні Карпати».

3.4. Місце біосферного заповідника у національному законодавстві

Республіка Польща

Термін «біосферний заповідник» у польському законодавстві не визначений як форма охорони природи, а це означає, що завдання біосферного заповідника не були чітко визначені в національному законодавстві або в будь-якому документі, що становить основу функціонування парків, які входять до МБЗ «СК» з польської сторони. Через юридичне невизначення терміна «біосферний заповідник» у національному законодавстві не утворено ефективного органу з відповідними координаційними та управлінськими повноваженнями. Законодавча ініціатива

9 úloh (31,0 %), 19 úloh neprebieha (65,5 %), jedna úloha sa na tento park nevzťahuje. Plne zrealizovaná nebola žiadna úloha. Predmetná situácia nepodporuje efektívne fungovanie Medzinárodnej biosférickej rezervácie „Východné Karpaty“.

3.4. Miesto „biosférickej rezervácie“ vo vnútroštátnej legislatíve

Poľská republika

Pojem „biosférická rezervácia“ nie je v poľskom právnom poriadku definovanou formou ochrany prírody, preto úlohy biosférickej rezervácie neboli priamo definované vo vnútroštátnej legislatíve ani v žiadnom dokumente, ktorý by predstavoval právny základ pre fungovanie parkov tvoriacich rezerváciu na poľskej strane. Absencia legálnej definície „biosférickej rezervácie“ v poľských právnych predpisoch neumožňuje vytvoriť riadiaci orgán s vhodnými koordinačnými schopnosťami alebo riadením činnosti na území rezervácie na poľskej strane. Nevyhnutným postupom je legislatívna iniciatíva s cieľom implementovať do vnútroštátneho právneho poriadku reguláciu týkajúcu sa biosférickej rezervácie, vrátane legálnej definície tohto pojmu.

fol. NKU

zviažane z Užańským NPN; w Nadsańskim RPK rozpoczęto realizację dwóch zadań (realizacja w toku), a nie rozpoczęto – dwóch, jedno zadanie nie jest związane z Nadsańskim RPK;

- **cel B:** z 15 zadań, w Užańskim NPN rozpoczęto realizację ośmiu działań (realizacja w toku), nie rozpoczęto realizacji sześciu zadań, jedno zadanie nie jest związane z Užańskim NPN; natomiast w Nadsańskim RPK rozpoczęto realizację czterech zadań (realizacja w toku), nie rozpoczęto 11 zadań;
- **cel C:** z dziewięciu zadań, w Užańskim NPN rozpoczęto realizację dwóch (realizacja w toku), nie rozpoczęto wykonania siedmiu zadań; w Nadsańskim RPK rozpoczęto realizację 3 zadań (realizacja w toku), nie rozpoczęto – sześciu zadań.

W ciągu trzech lat (2014–2016), z dziesięcioletniego okresu ważności *Ramowego planu MRB KW*, w Užańskim NPN z 29 zadań rozpoczęto realizację 11 (37,9%), nie rozpoczęto wykonania 15 zadań (51,7%), trzy zadania jego nie dotyczą; natomiast w Nadsańskim RPK rozpoczęto realizację dziewięciu zadań (31,0%), nie rozpoczęto – 19 (65,5%), jedno zadanie jego nie dotyczy. W pełni zrealizowanych zadań nie było.

Sytuacja ta nie sprzyja skutecznemu funkcjonowaniu Międzynarodowego Rezerwatu Biosfery „Karpaty Wschodnie“.

3.4. Miejsce „Rezerwatu Biosfery“ w ustawodawstwie krajowym

Rzeczpospolita Polska

Określenie „rezerwat biosfery“ nie jest zdefiniowaną, w polskim prawodawstwie, formą ochrony przyrody, przez co zadania rezerwatu biosfery nie były wprost zdefiniowane w prawodawstwie krajowym ani w żadnym dokumencie, stanowiącym podstawę funkcjonowania parków, tworzących Rezerwat po stronie polskiej. Brak definicji legalnej „rezerwatu biosfery“ w prawie krajowym uniemożliwiła także zorganizowanie sprawnego organu, o odpowiedniej właściwości koordynującej, bądź zarządzającej działaniami na obszarze krajowym Rezerwatu. Niezbędnym działaniem winna być inicjatywa legislacyjna, mająca na celu wprowadzenie do krajowego porządku prawnego regulacji dot. rezerwatu biosfery, w tym podania legalnej definicji tego pojęcia.

Republika Słowacka

W prawodawstwie słowackim „rezerwat biosfery“ nie jest należycie umocowany. Wprawdzie pojęcie to występuje w *ustawie o ochronie przyrody i krajobrazu*, jednak wyłącznie jako określenie obszarów o znaczeniu międzynarodowym, bez bardziej szczegółowych regulacji. W tej sytuacji, koniecznym wydaje się inicjatywa legislacyjna, która spowoduje wzmocnienie statusu rezerwatów biosfery w ramach obowiązującej

The Slovak Republic

In the Slovak legislation “biosphere reserve” is not duly empowered. Although the term exists in the *Act on the conservation of nature and landscape*, yet solely as a definition of the areas of international value, without more detailed regulations. In this situation, a legislative initiative, which will strengthen the status of biosphere reserves within the framework of the existing *Act on the conservation of nature and landscape*, or consideration of development of a separate legal regulation concerning biosphere reserves appear necessary.

Ukraine

In Ukraine, the “biosphere reserve” definition is included in the *Act “On the protected natural resources of Ukraine”*, which determines the status and tasks of biosphere reserves, structure of the area and characterizes their management. The Act determines that biosphere reserves are subject to protection, they constitute scientific and research institutions of national importance, which are created to preserve the natural state of the most common biosphere systems, implement basic ecological monitoring, familiarization with the environment, its changes under the influence of anthropogenic factors. Biosphere reserves are specifically included in the International Network of Biosphere Reserves within the UNESCO Programme “Man and Biosphere” and are given international status.

повинна бути спрямована на введення в національне законодавство терміна «біосферний заповідник» з наданням правового визначення цього поняття.

Словацька Республіка

У законодавстві Словацької Республіки термін «біосферний заповідник» належним чином не закріплений: він міститься в законі «*Про охорону природи та ландшафту*», але лише як визначення територій міжнародного значення, без більш детальних пояснень. Потрібна законодавча ініціатива, яка посилить статус біосферних заповідників відповідно до чинного закону «*Про охорону природи та ландшафту*», або необхідно розглянути питання розроблення окремого правового акта щодо біосферних заповідників.

Україна

В Україні визначення терміна «біосферний заповідник» міститься в Законі України «*Про природно-заповідний фонд України*», який встановлює статус і завдання біосферних заповідників, структуру території та особливості управління ними. Закон визначає, що біосферні заповідники є природоохоронними, науково-дослідними установами загальнодержавного значення, що утворюються з метою збереження у природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонових екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних факторів.

Біосферні заповідники включаються в установленому порядку до Всесвітньої мережі біосферних резерватів у рамках Програми ЮНЕСКО «Людина і біосфера» та набувають міжнародного статусу.

Slovenská republika

V slovenskom práve nie je „biosférická rezervácia“ dostatočne ukotvená. Tento pojem sa síce v Zákone o ochrane prírody a krajiny vyskytuje, ale výhradne ako definícia územia medzinárodného významu bez podrobnejšej regulácie. V takejto situácii sa zdá byť nevyhnutným krokom legislatívna iniciatíva, ktorá posilní postavenie biosférických rezervácií v rámci platného zákona o ochrane prírody a krajiny alebo vypracovanie osobitnej právnej regulácie týkajúcej sa biosférických rezervácií.

Ukrajina

Na Ukrajine je definícia „biosférickej rezervácie“ uvedená v zákone „O chránených prírodných zdrojoch Ukrajiny“, ktorý určuje postavenie a úlohy biosférických rezervácií, štruktúru územia a charakteristiku ich riadenia. Zákon uvádza, že biosférické rezervácie sú chránené územia, predstavujú vedecko-výskumné inštitúcie štátneho významu, ktoré sú vytvorené na účel zachovania najrozšírenejších biosférických systémov v prirodzenom stave, na účely implementácie základného ekologického monitoringu, oboznámenia sa s prírodným prostredím, jeho zmenami zapríčinenými antropogénnymi faktormi. Biosférické rezervácie patria do Svetovej siete biosférických rezervácií v rámci programu UNESCO „Človek a biosféra“ a majú medzinárodný status.

ustawy o ochronie przyrody i krajobrazu, bądź rozważenie opracowania odrębnej regulacji prawnej, dotyczącej rezerwatów biosfery.

Ukraina

Na Ukrainie definicja „rezerwatu biosfery“ zawarta jest w ustawie „O chronionych zasobach przyrodniczych Ukrainy“, która określa status i zadania rezerwatów biosfery, strukturę obszaru i charakterystykę zarządzania nimi. Ustawa określa, że rezerwaty biosfery znajdują się pod ochroną, stanowią instytucje naukowo-badawcze o znaczeniu krajowym, które utworzone są w celu zachowania w stanie naturalnym najbardziej powszechnych systemów biosfery, wdrożenia podstawowego monitoringu ekologicznego, zapoznania się ze środowiskiem naturalnym, jego zmianami pod wpływem czynników antropogenicznych. Rezerwaty biosfery zaliczają się w określony sposób do Światowej Sieci Rezerwatów Biosfery w ramach programu UNESCO „Człowiek i Biosfera“ i zyskują status międzynarodowy.

4. ORGANISATIONAL AND LEGAL PRINCIPLES OF THE FUNCTIONING OF THE INTERNATIONAL EAST CARPATHIANS BIOSPHERE RESERVE

The International East Carpathians Biosphere Reserve was approved by UNESCO in 1998 and it was the world's first tripartite biosphere reserve. It is a geographically determined and globally and officially recognized area including six large adjacent protected areas in the border area of three countries: Poland, Slovakia and Ukraine.

The Reserve consists of the following forms of nature conservation in three countries:

a) in Poland:

- the Bieszczady National Park with the registered office in Ustrzyki Górne – with area of 292 km² – The San River Valley Landscape Park (with the area of 277 km²) and the Cisna and Wetlina Landscape Park (with area of 514 km²) – managed by the Carpathian Landscape Parks with the registered office in Dukla;

b) in Slovakia:

- the Połoniny NP (with buffer zone) with the registered office in Stakcin – with area of 407 km²;

c) in Ukraine:

- The Uzhanian National Nature Park with the registered office in Velykyi Bereznyi – with area of 199 km²,
- the Nadsiansky Regional Landscape Park with the registered office in Borynia – with area of 392 km².

The term “biosphere reserve” does not constitute a legal category for a protection area in Poland (as in Slovakia), and as “International” it is not an administrative unit. It is characteristic of the tripartite IECBR that within its area – between Ukraine and Poland and Slovakia – an external border of the Schengen zone is found. The existing guidelines of UNESCO for the implementation of biosphere reserve tasks, apart from the *Statutory Framework* and the *Seville Strategy*, are *Pamplona Recommendations for the creation and functioning Cross-border Biosphere Reserves*. The *Seville Strategy*, concerning the global network of biosphere reserves assumed that biosphere reserves should protect and create natural and cultural values through management that is correct from the scientific viewpoint, culture generating and sustainable in its operation that is ensuring their permanent functioning.

In legal (acc. to the national law) and economic terms, the entities forming the IECBR, belonging to three countries, function separately. The nature conservation, as well as supervision over protected areas was entrusted to specialized institutions, which

4. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ФУНКЦІОНУВАННЯ МІЖНАРОДНОГО БІОСФЕРНОГО ЗАПОВІДНИКА «СХІДНІ КАРПАТИ»

Міжнародний біосферний заповідник «Східні Карпати» був визнаний ЮНЕСКО в 1998 році, і це був перший тристоронній біосферний заповідник у світі, географічно визначений та офіційно визнаний міжнародним, який охоплював шість великих заповідних територій, прилеглих одна до одної в прикордонній зоні на територіях трьох країн: Республіки Польща, Словацької Республіки та України. МБЗ «СК» утворюють природоохоронні території трьох країн, а саме:

a) у Республіці Польща:

- Бещадський НП, офіс якого знаходиться в Устриках Горішніх, – площею 292 км²;
- ЛП «Долина Сяну» (площею 277 км²) та Ціснянсько-Ветлінський ЛП (514 км²) – керований Об'єднанням Карпатських ландшафтних парків, розташованим у Дуклі;

b) у Словацькій Республіці:

- НП «Полонини» (з буферною зоною) з офісом у Стракціні – площею 407 км²;

в) в Україні:

- Ужанський НПП з офісом у Великому Березному – площею 199 км²,
- РЛП «Надсянський» із офісом у Борині – площа 392 км².

Термін «біосферний заповідник» не є правовою категорією природоохоронної території Республіки Польща (наприклад, як у Словацькій Республіці), а як «Міжнародний» – він не є окремою адміністративною одиницею. Характерною спільною рисою тристороннього МБЗ «СК» є проходження зовнішнього кордону Шенгенської зони через його територію – між Україною і Республікою Польща та Словацькою Республікою.

Діючими нормативами ЮНЕСКО щодо виконання завдань біосферного заповідника, крім *Рамкового статуту* та *Севільської стратегії*, є *Рекомендації з Памплони* щодо створення і функціонування транскордонних біосферних заповідників.

Севільська стратегія щодо створення світової мережі біосферних заповідників передбачала, що біосферні заповідники повинні охороняти біорізноманіття та створювати природні та культурні цінності шляхом науково обґрунтованого, культурологічного та координованого управління, тобто забезпечення їх постійного функціонування.

4. ORGANIZAČNÉ A PRÁVNE ZÁSADY FUNGOVANIA MEDZINÁRODNEJ BIOSFÉRICKEJ REZERVÁCIE „VÝCHODNÉ KARPATY”

Medzinárodnú biosférickú rezerváciu „Východné Karpaty” uznalo UNESCO v roku 1998 a bola to prvá trojstranná biosférická rezervácia na svete. Je to geograficky určené a v medzinárodnom meradle oficiálne uznané územie zahŕňajúce šesť veľkých chránených, navzájom susediacich území na území troch štátov: Poľska, Slovenska a Ukrajiny.

Túto rezerváciu tvoria nasledujúce formy ochrany prírody troch krajín:

- a) v Poľsku:
  - Bieščadský národný park so sídlom v Ustrzykach Górnych – s plochou 292 km², Chránená krajinná oblasť Doliny rieky San (s plochou 277 km²) a Ciśniańsko-Wetlińska chránená krajinná oblasť (s plochou 514 km²) – ktoré má v správe Združenie Karpatských chránených krajinných oblastí so sídlom v Dukle;
- b) na Slovensku:
  - Národný park Poloniny (s nárazníkovou zónou) so sídlom v Stakčine – s plochou 407 km²;
- c) na Ukrajine:
  - Užanský národný park so sídlom vo Veľkom Bereznom – s plochou 199 km²,
  - Nadsanská chránená krajinná oblasť so sídlom v Boryni – s plochou 392 km².

Pojem „biosférická rezervácia” nie je právnou kategóriou chráneného územia v Poľsku (podobne ako na Slovensku) a ako „Medzinárodná” nie je ani administratívne vyčlenenou jednotkou. Charakteristické pre MBR VK je to, že cez jej územie, medzi Ukrajinou na jednej strane a Poľskom a Slovenskom na druhej strane, prebieha vonkajšia hranica Schengenského priestoru. Platnými smernicami UNESCO pre realizáciu úloh biosférickej rezervácie sú okrem *Rámcového dohovoru a Sevillskej stratégie* aj *Odporúčania z Pamplony pre vytvorenie a fungovanie Cezhraničných biosférických rezervácií. Sevillská stratégia*, týkajúca sa svetovej siete biosférických rezervácií, vychádza z predpokladu, že biosférické rezervácie musia chrániť a vytvárať prírodné a kultúrne hodnoty prostredníctvom vedecky správneho, kultúrnotvorného a udržateľného riadenia, t. j. takého, ktoré zabezpečí ich trvalé fungovanie.

Z hľadiska práva (podľa vnútroštátnych právnych predpisov) a z hľadiska ekonomiky patria subjekty spolutvoriace MBR VK do troch štátov, pričom svoju činnosť vykonávajú separátne. Ochrana prírody aj dohľad nad chránenými územiami sú zverené špecializovaným inštitúciám, ktoré svoje úlohy realizujú v rámci disponibilných

4. ORGANIZACYJNE I PRAWNE ZASADY FUNKCJONOWANIA MIĘDZYNARODOWEGO REZERWATU BIOSFERY „KARPATY WSCHODNIE”

Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie” uznany został przez UNESCO w 1998 r. i był to pierwszy trójstronny rezerwat biosfery na świecie. Jest to geograficznie określony oraz oficjalnie uznany w skali międzynarodowej teren, obejmujący sześć dużych obszarów chronionych, przylegających do siebie w strefie przygranicznej na terytoriach trzech państw: Polski, Słowacji i Ukrainy.

Rezerwat ten tworzą następujące formy ochrony przyrody trzech krajów:

- a) w Polsce:
  - Bieszczadzki Park Narodowy z siedzibą w Ustrzykach Górnych – o pow. 292 km² – Park Krajobrazowy Doliny Sanu (o pow. 277 km²) oraz Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy (o pow. 514 km²) – którymi zarządza Zespół Karpaccich Parków Krajobrazowych z siedzibą w Dukli;
- b) na Słowacji:
  - Park Narodowy Poloniny (ze strefą buforową) z siedzibą w Stakcinie – o pow. 407 km²;
- c) na Ukrainie:
  - Użański Narodowy Park Naturalny z siedzibą w Wielkim Bereznem – o pow. 199 km²,
  - Nadsański Park Krajobrazowy z siedzibą w Boryni – o pow. 392 km².

Termin „rezerwat biosfery” nie jest prawną kategorią obszaru chronionego w Polsce (podobnie jak na Słowacji), a jako „Międzynarodowy” – nie jest jednostką wyodrębnioną administracyjnie. Charakterystyczne dla trójstronnego MRB „KW” jest to, że przez jego obszar – pomiędzy Ukrainą a Polską i Słowacją – przebiega zewnętrzna granica strefy Schengen. Obowiązującymi wytycznymi UNESCO do realizacji zadań rezerwatu biosfery, poza *Ramowym Statutem* i *Strategią Sewińską*, są *Rekomendacje z Pampeluny dla utworzenia i funkcjonowania Transgranicznych Rezerwatów Biosfery*. *Strategia Sewińska*, dotycząca światowej sieci rezerwatów biosfery przyjęła, że rezerwaty biosfery winny chronić i tworzyć wartości przyrodnicze i kulturowe poprzez zarządzanie poprawne z punktu widzenia naukowego, kulturotwórcze i zrównoważone w działaniu, tj. zapewniające trwałe ich funkcjonowanie.

Pod względem prawnym (wg prawa krajowego) i gospodarczym, podmioty tworzące MRB „KW”, należąc do trzech krajów, funkcjonują odrębnie. Ochronę przyrody, jak też

implement their tasks within specified legal instruments in the given country. These institutions (national and landscape parks) also fulfil a major role in the allocation of protected areas for tourism and educational purposes, preparing paths and trails and the necessary tourism infrastructure in their areas. The division of tasks between all entities operating in the IECBR within one country, as well as the principles of their cooperation have been specified in national law. An agreement on the governmental level concerning the functioning of the Reserve has not been concluded – previous intergovernmental agreements concerned cooperation for creation of the Reserve. This Reserve does not possess any authority or statute, thus cooperation within its framework requires coordinated cooperation of numerous institutions and bodies on national and international level.

Each park forming the reserve is subject to the legislation of its country. In the countries that form the IECBR, national parks and landscape parks operate within national administrative units, implementing aims and aspirations of local communities on the basis of own programs and own budgets. Therefore, the majority of projects related to economy, sustainable development and social and cultural events within the IECBR are among the tasks of directors of these units. Projects with a wider territorial range are undertaken by higher level authorities, where state administration already exists. National and landscape parks possess own nature conservation plans indicating the principles of protection of natural values and land management standards. These parks are managing authorities, whose obligation is to implement these plans and ensure their compliance with provisions on various national protection forms. In the Polish law, the principles of nature conservation and park organization have been defined in the *Nature Conservation Act* of 16 April 2004¹⁰, in the Slovak Law in the *Act on the conservation of nature and landscape* of 25 June 2002¹¹, whereas in the Ukrainian Law – in the *Act on the protected natural resources of Ukraine* of 16 June 1992¹².

Examination of the degree of implementation of tasks and fulfilment of individual functions of the IECBR within its conservation zones was only possible through comparison with tasks and objectives implemented by the parks forming the Reserve and remaining within its specific zones.

The core zone of the IECBR, including main areas of strict protection in three national parks, primarily fulfils the conservation function. This zone covers approximately 12% of the Reserve, and protects natural resources and processes.

¹⁰ Laws of 2016, item 2134, as amended.

¹¹ NC SR no. 543/2002 as amended

¹² 2456-XII as amended.

Враховуючи юридичну та економічну складову, суб'єкти господарювання, що утворюють МБЗ «СК» і належать до трьох країн, діють окремо (відповідно до національного законодавства).

Функції охорони природи, а також нагляд за територіями, що підлягають охороні, покладені на спеціалізовані установи, які виконують свої завдання, керуючись правовими інструментами кожної з країн.

Ці установи (національні і ландшафтні парки) також виконують важливу роль у розподілі територій, що підлягають охороні, для туризму та освіти, підготовки маршрутів і доріжок, а також необхідної туристичної інфраструктури на своїх територіях.

Поділ завдань між усіма суб'єктами МБЗ «СК», що діють в рамках однієї країни, а також принципи співпраці між ними закріплені в національному законодавстві. На державному рівні не було укладено угоди щодо функціонування МБЗ «СК» – попередні міжурядові угоди стосуються співпраці у створенні цього заповідника. МБЗ «СК» не має керівництва і статуту, таким чином, співпраця вимагає скоординованої взаємодії багатьох органів і установ як на національному, так і на міжнародному рівнях.

Кожний парк у складі МБЗ «СК» регулюється законодавством своєї країни. У країнах, які спільно утворюють МБЗ СК», національні та ландшафтні парки працюють у межах національних адміністративних одиниць, що реалізують цілі та прагнення місцевих громад на основі власних програм та бюджетів.

Таким чином, більшість завдань, пов'язаних із економікою, сталим розвитком, соціальними та культурними подіями в рамках МБЗ «СК», є завданнями керівників цих адміністративних одиниць. Заходи, які охоплюють більш широкий територіальний діапазон, приймаються органами вищого рівня, на якому вже існує державне управління.

Національні та ландшафтні парки мають власні природоохоронні плани, що базуються на принципах охорони природних цінностей та стандартах розвитку землі. Ці парки є органами управління, обов'язок яких полягає у реалізації таких планів та забезпеченні їх відповідності законодавчим вимогам щодо функціонування різних національних форм охорони.

У польському законодавстві принципи охорони природи та організації парків визначені в Законі від 16 квітня 2004 року «Про охорону природи»¹⁰, в словацькому законодавстві – в Законі від 25 червня 2002 року «Про охорону природи та

¹⁰ Щоденний бюлетень за 2016 рік, № 1870, зі змінами.

právných nástrojov v danom štáte. Tieto inštitúcie (národné parky a chránené krajinné oblasti) plnia tiež hlavnú úlohu v určovaní chránených území na ciele spojené s turizmom a vzdelávaním, pripravujú trasy a chodníky a potrebnú turistickú infraštruktúru na svojom území. Rozdelenie úloh medzi všetky subjekty pôsobiace na území MBR VK v rámci jedného štátu, ako aj pravidlá spolupráce medzi nimi, boli určené v rámci vnútroštátnej legislatívy. Na vládnej úrovni nebola uzatvorená zmluva o fungovaní rezervácie. Predošlé medzivládne zmluvy sa týkali spolupráce pri vytváraní rezervácie. Rezervácia nemá riadiaci orgán ani štatút, preto si spolupráca v rámci nej vyžaduje koordinovanú kooperáciu mnohých inštitúcií a orgánov, rovnako na vnútroštátnej aj medzinárodnej úrovni.

Každý park tvoriaci rezerváciu podlieha právnym predpisom vlastného štátu. V krajinách spolutvoriacich MBR VK pôsobia národné parky a chránené krajinné územia v rámci národnej administratívy, realizujú ciele a snahy miestnej spoločnosti na základe vlastných programov a s pomocou vlastných rozpočtov. Väčšina zámerov, projektov spojených s hospodárstvom, udržateľným rozvojom a spoločenskými a kultúrnymi udalosťami v rámci MBR VK patrí k úlohám vybraných pracovníkov týchto jednotiek. Zámery so širším územným dosahom realizujú orgány na vyššej úrovni, kde je tiež prítomná štátna správa.

Národné parky a chránené krajinné oblasti majú vlastné plány ochrany prírody s pravidlami ochrany prírodných hodnôt a normami na obhospodarovanie územia. Tieto parky sú správcami, ktorých povinnosťou je realizácia týchto plánov a zabezpečenie ich súladu s predpismi o rôznych vnútroštátnych formách ochrany. V poľskom právnom systéme sú pravidlá ochrany prírody a činnosti parkov definované v Zákone o ochrane prírody zo dňa 16. apríla 2004,¹⁰ v slovenskom práve – v zákone zo dňa 25. júna 2002 o ochrane prírody a krajiny,¹¹ a v ukrajinskej legislatíve v rámci zákona zo 16. júna 1992 o chránených prírodných zdrojoch Ukrajiny.¹²

Skúmanie stupňa realizácie úloh a plnenia jednotlivých funkcií MBR VK v rámci jej ochranných zón bolo možné len ich porovnávaním s úlohami a cieľmi realizovanými parkmi spolutvoriacimi rezerváciu a nachádzajúcimi sa v jej konkrétnych zónach. V jadrovej zóne MBR VK, do ktorej spadajú predovšetkým územia prísnej ochrany v troch národných parkoch, sa plní predovšetkým ochranná funkcia. Táto zóna zaberá približne 12 % plochy rezervácie a chráni prírodné zdroje a procesy.

nadzor nad obzarami chronionymi powierzono wyspecjalizowanym instytucjom, które swoje zadania realizują w ramach określonych instrumentów prawnych w danym kraju. Instytucje te (parki narodowe i krajobrazowe) spełniają też główną rolę w przeznaczaniu obszarów chronionych na cele turystyczne i edukacyjne, przygotowując szlaki i ścieżki oraz niezbędną infrastrukturę turystyczną na swoich terenach. Podział zadań pomiędzy wszystkimi podmiotami, działającymi na obszarze MRB „KW” w ramach jednego kraju, jak też zasady współpracy pomiędzy nimi, określone zostały w prawie krajowym. Nie zawarto umowy, na szczeblu rządowym, dotyczącej funkcjonowania Rezerwatu – wcześniejsze umowy międzyrządowe dotyczyły współpracy w zakresie tworzenia tego rezerwatu. Rezerwat ten nie posiada władz oraz statutu, stąd współpraca w jego ramach wymaga skoordynowanego współdziałania wielu instytucji i organów, tak na szczeblu krajowym jak i międzynarodowym.

Każdy park, tworzący rezerwat, podlega prawodawstwu swojego kraju. W państwach, współtworzących MRB „KW”, parki narodowe i parki krajobrazowe funkcjonują w granicach krajowych jednostek administracyjnych, realizując cele i dążenia społeczności lokalnych, na podstawie własnych programów i w oparciu o swoje budżety. Tym samym, większość przedsięwzięć, związanych z gospodarką, zrównoważonym rozwojem oraz wydarzeniami społecznymi i kulturalnymi w obrębie MRB „KW”, należy do zadań kierowników tych jednostek. Przedsięwzięcia o szerszym zasięgu terytorialnym podejmowane są przez władze wyższych szczebli, gdzie funkcjonuje już także administracja państwowa.

Parki narodowe i krajobrazowe posiadają własne plany ochrony przyrody wskazujące zasady ochrony walorów przyrodniczych i normy zagospodarowania terenu. Parki te są organami zarządzającymi, których obowiązkiem jest realizacja tych planów i zapewnienie ich zgodności z przepisami o różnych krajowych formach ochrony. W prawie polskim, zasady ochrony przyrody i organizacji parków określone zostały w ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody¹⁰, w prawie słowackim – w ustawie z dnia 25 czerwca 2002 r. o ochronie przyrody i krajobrazu¹¹, zaś w prawie ukraińskim – w ustawie z dnia 16 czerwca 1992 r. o chronionych zasobach przyrodniczych Ukrainy¹².

¹⁰ Zb. PR z roku 2016, część 2134, v z. n. p.

¹¹ Zb. SR č. 543/2002 v z. n. p.

¹² 2456-XII v z. n. p.).

¹⁰ Dz. U. z 2016 r. poz. 2134, ze zm.

¹¹ NC SR nr 543/2002 ze zm.

¹² 2456-XII ze zm.

The buffer zone of the Reserve constitutes an implementation area for different active protection form and in principle fulfils the logistic function. It covers approximately 14% of the IECBR, and its task consists of ensuring protection of the area from the undesirable influence of human activity and maintaining the normal functioning of protected ecosystems. This zone is important for scientific research aiming at restoration of the native vegetation and organization of monitoring.

foto: S. Kucharzyk – BdPN

In the transition zone, constituting approximately 74% of the IECBR, the development function is primarily implemented. Human economic activity is here possible, provided that it takes into account the sustainable development principles. The area of the transition zone is mostly covered with forests (with the majority on the Polish side – approx. 80%, the smallest area in the Nadsiansky Regional Landscape Park – approx. 44%), while the level of exploitation of these forest ecosystems varies.

The Połoniny National Park, with its buffer zone and the Uzhanian National Natural Park remain within the area of all zones of the Reserve, with the major part in the transition zone; the Bieszczady National Park is located in the core and transition zone, whereas the Landscape Parks: Nadsiansky, Cisna and Wetlina and the San River Valley LP are located in the transition zone of the IECBR.

ландшафту»¹¹ та в українському законодавстві – в Законі України від 16 червня 1992 року «Про природно-заповідний фонд України»¹².

Дослідження стану виконання завдань та окремих функцій МБЗ «СК» в межах його охоронних зон стало можливим лише шляхом зіставлення їх із цілями та завданнями парків, що утворюють МБЗ «СК».

У центральній зоні МБЗ «СК», що охоплює в основному райони суворої охорони трьох національних парків, насамперед, виконується функція охорони. Ця зона становить близько 12 відс. території МБЗ «СК» та захищає природні ресурси та природні процеси.

Буферна зона МБЗ «СК» – це сфера реалізації різних форм активної охорони, яка переважно виконує роль логістичної підтримки. Вона охоплює близько 14 відс. території МБЗ «СК», її завдання полягає в тому, щоб захистити територію від небажаних наслідків діяльності людини та зберегти природне функціонування охоронних екосистем. Ця зона важлива для наукових досліджень, спрямованих на відтворення первісної рослинності, та організації моніторингу.

У перехідній зоні, що становить близько 74 відс. території МБЗ «СК», здебільшого реалізується функція розвитку. В цій зоні можлива господарська діяльність людини на принципах сталого розвитку. Площа перехідної зони в основному вкрита лісами (найбільше з боку Республіки Польща – близько 80 відс., найменше в регіональному ландшафтному парку «Надсянський» – близько 44 відс.) і використання цих лісових екосистем відрізняється.

НП «Полонини» разом з охоронною зоною та Ужанським НПП розташовані у всіх трьох зонах МБЗ «СК», найбільше у перехідній зоні, Бещадський НП – у центральній зоні та буферній зоні, а регіональні ландшафтні парки «Надсянський», Ціснянсько-Ветлінський та «Долина Сяну» розташовані в перехідній зоні МБЗ «СК».

¹¹ Закон Словацької Республіки № 543/2002 зі змінами.

¹² Закон України від 16.06.1992 № 2456-XII зі змінами.

Nárazníková zóna biosférickej rezervácie je územím realizácie rôznych foriem aktívnej ochrany a plní predovšetkým logistickú funkciu. Zaberá približne 14 % plochy MBR VK a jej úlohou je ochrana územia pred nežiaducim vplyvom ľudskej činnosti a zachovanie normálneho fungovania chránených ekosystémov. Táto zóna je dôležitá pre výskum zameraný na obnovu pôvodného rastlinstva a organizáciu monitoringu.

V prechodovej zóne, ktorá tvorí približne 74 % plochy MBR VK, sa realizuje predovšetkým rozvojová funkcia. Tu je možné hospodárske využívanie, ktoré zohľadňuje pravidlá udržateľného rozvoja. Plocha prechodovej zóny je väčšinou zalesnená (najviac na poľskej strane – približne 80 %, najmenej v Nadsanskej chránenej krajinskej oblasti – približne 44 %), pričom využívanie týchto lesných ekosystémov je rôzne.

Národný park Poloniny spolu s okolím a Užanský národný park ležia v oblasti všetkých troch zón biosférickej rezervácie, najviac v prechodovej zóne; Bieščadský národný park sa nachádza v jadrovej a nárazníkovej zóne a chránené krajinné oblasti (Nadsanská, Ciśniańsko-Wetlińska a Dolina Sanu) sú situované v prechodovej zóne MBR VK.

fot: S. Kucharzyk – BdPN

Badanie stopnia realizacji zadań i spełnienia poszczególnych funkcji przez MRB „KW” w ramach jego stref ochrony było możliwe tylko w drodze porównania ich z zadaniami i celami realizowanymi przez parki, tworzące Rezerwat i znajdujące się w jego określonych strefach.

W strefie centralnej MRB „KW”, obejmującej głównie obszary ochrony ścisłej w trzech parkach narodowych, wypełniana jest przede wszystkim funkcja ochrony. Strefa ta zajmuje około 12% tego Rezerwatu, a chroni zasoby naturalne i procesy przyrodnicze. Strefa buforowa Rezerwatu jest obszarem realizacji różnych form ochrony aktywnej i zasadniczo spełnia funkcję wspierania logistycznego. Obejmuje ona około 14% powierzchni MRB „KW” a jej zadaniem jest zapewnienie ochrony obszaru przed niepożądanym wpływem działalności człowieka oraz zachowanie normalnego funkcjonowania ekosystemów chronionych. Strefa ta jest ważna dla badań naukowych, ukierunkowanych na odtworzenie rodzimej roślinności i organizację monitoringu). W strefie przejściowej, stanowiącej około 74% powierzchni MRB „KW”, realizuje się głównie funkcję rozwojową. Możliwe jest tutaj gospodarowanie człowieka, uwzględniające zasady zrównoważonego rozwoju. Powierzchnia strefy przejściowej w większości pokryta jest lasami (najwięcej po stronie polskiej – ok. 80%, najmniej w Nadszańskim Regionalnym Parku Krajobrazowym – ok. 44%), zaś wykorzystanie tych ekosystemów leśnych jest różne.

Park Narodowy Poloniny wraz z otuliną oraz Użański Narodowy Park Naturalny leżą w obszarze wszystkich trzech stref Rezerwatu, najwięcej – w strefie przejściowej; Bieszczadzki Park Narodowy znajduje się w strefie centralnej i buforowej, natomiast Parki Krajobrazowe: Nadszański, Ciśniańsko-Wetliński i Doliny Sanu położone są w strefie przejściowej MRB „KW”.

Рахункова палата України
вул. М.Коцюбинського, 7
01601, м. Київ, Україна
www.ac-rada.gov.ua

Najvyšší kontrolný úrad SR
Priemyselná 2
Bratislava 26
824 73
www.nku.gov.sk

Najwyższa Izba Kontroli
ul. Filtrowa 57
02-056 Warszawa
www.nik.gov.pl